

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE SABAHATTİN ALİ'NİN
APARTMAN VE KÖPEK İSİMLİ HİKÂYELERİNİN A1-A2 SEVİYESİNE
UYGUN SADELEŞTİRME ÇALIŞMASI**

ZEYNEP KAYMAZ

TARAFINDAN

**YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE
SUNULAN TEZ**

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

HAZİRAN 2018

ONAY SAYFASI

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm şartları sağladığımı tasdik ederim.

Anabilim Dalı Başkanı

Okuduğumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederiz.

Ortak Danışman

Danışman

Jüri Üyeleri

Jüri Başkanı Prof. Dr. Funda TOPRAK (YBÜ, Türk Dili ve Edebiyatı)

Danışman Doç. Dr. Akartürk KARAHAN (YBÜ, Türk Dili ve Edebiyatı)

Prof. Dr. Erdoğan UYGUR (AÜ, Çağdaş Türk Lehçeleri)

İNTİHAL SAYFASI

Bu tez içindeki bütün bilgilerin akademik kurallar ve etik davranışlar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca bu kurallar ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmada orijinal olmayan her tür kaynak ve sonuçlara tam olarak atıf ve referans yaptığımı da beyan ederim; aksi takdirde tüm yasal sorumluluğu kabul ediyorum.

Adı Soyadı: Zeynep KAYMAZ

İmza:

TEŞEKKÜR

İlk olarak tez hazırlama sürecinde desteğini bir an bile olsun esirgemedi engin bilgilerini benimle paylaşıp güler yüzü ve sahip olduğu geniş görüşlülüğüyle beni her an motive eden tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Akartürk KARAHAN'a,

Üniversite yıllarımdan itibaren hayatımın her alanında beni destekleyen, her zaman iyiye yönlendirerek yoluma ışık tutan, akademik hayata adım atmam için beni zorlayıp bana inanan ve doğru yolda yürümem için telkin eden Sayın Prof. Dr. Erdoğan UYGUR'a,

İyi günde ve kötü günde yanımda olup beni destekleyen ve dünyanın en şanslısı olmamı sağlayan sevgili eşim Engin KAYMAZ'a,

Beni bugünlere getiren, bana hep inanan, varlıklarına şükrettiğim annem ve babam Ayşe ve Recep KURTULMUŐ'a teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE SABAHATTİN ALİ’NİN APARTMAN VE KÖPEK İSİMLİ HİKÂYELERİNİN A1-A2 SEVİYESİNE UYGUN SADELEŞTİRME ÇALIŞMASI

Kaymaz, Zeynep

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Akartürk Karahan

Haziran 2018, 119 sayfa

Seviyeye uygun okuma kitapları Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen her öğrencinin ihtiyacıdır. Bu ihtiyaca yönelik gerek özgün metinler hazırlanmalı, gerekse Türk yazarların yazmış olduğu Türk kültür unsurlarını içeren roman ya da hikâyeler sadeleştirilmelidir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amaçlı pek çok kaynak kitap yazılmış ve basılmıştır. Ancak öğrenciler yardımcı kitap arayışına girdiklerinde ulaşabilecekleri çok fazla seçenek yoktur. Oysa daha A1 seviyesinden itibaren okuma metinleri ile karşı karşıya kalan öğrenciler seviyelerine ve yaşlarına uygun, içinde alıştırma olan hikâye kitaplarına gereksinim duyarlar. Bu çalışmanın amacı Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen A1-A2 seviyesindeki öğrenciler için yaşlarına uygun hikâyeler oluşturmaktır. Seviyeye uyarlama yapılırken Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni incelenmiş, öğrencilerin kazanımları belirlenip hazırlık yapılmıştır. Bu uyarlama çalışması ile ana dil okuyucuları için yazılmış edebi eserler yabancılara Türkçe öğretimi alanında da kullanılmış olur. Bu sayede öğrenciler aynı zamanda yazarlarımızı ve eserlerini tanımış olurlar.

Bu çalışmada, Sabahattin Ali’nin tüm hikâyelerine ulaşılmış, örnekleme oluşturan “Apartman” ve “Köpek” hikâyelerinin A1-A2 seviyesindeki öğrenciler için uygun olduğu

varsayılmıştır. Yardımcı okuma materyallerinin uyarlanması ve sadeleştirilmesi sırasında objektif davranıldığı ve bilimsel verileri temel alarak çalışmanın hazırlandığı varsayılmaktadır.

Bu hikâyeler Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnine göre uyarlanmış, uyarlama sonrasında okuma becerisine katkıda bulunması amacıyla, okuma öncesi etkinliği olarak sözcük alıştırmaları; okuma sonrası etkinliği olarak da okuduğunu anlama soruları ve alıştırmaları hazırlanmıştır.

Seçilen hikâyeler, A1-A2 seviyesi öğrencilerinin dil kazanımları, dil bilgisi ve sözcük bilgisi düşünülerek uyarlanmış, sadeleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe, okuma becerisi, sadeleştirme, Sabahattin Ali, yabancılara Türkçe öğretimi, yardımcı okuma kitabı

ABSTRACT

A STUDY ON SIMPLIFICATION OF STORIES NAMED APARTMAN AND KÖPEK BY SABAHATTİN ALİ TO A1-A2 LEVELS IN TEACHING TURKISH TO FOREIGNERS

Kaymaz, Zeynep

M. Sc. Thesis, Turkish Language and Literature

Supervisor: Assoc. Prof. Akartürk Karahan

June 2018, 119 pages

Reading books suitable for every level are the needs of every student who learns Turkish as a foreign language. Original texts should be prepared for this need, and novels or stories containing Turkish cultural elements written by Turkish writers should be simplified. Many language books are written and published for the purpose of teaching Turkish as a foreign language. However, there are not many options for students to access when looking for a supplementary book. Yet, students who are confronted with reading texts from level A1 still need story books with exercises that are appropriate for their age and level. The purpose of this study is to create suitable stories by simplifying for the students at level A1-A2 who are learning Turkish as a foreign language. When adaptation to the level was made, the Common European Framework of Reference for Languages was examined and the achievements of the students were determined and prepared. With this adaptation work, literary works written for native language readers are also used in the field of teaching Turkish to foreigners. In this way, students will be able to identify our writers and works at the same time.

In this study, all the stories of Sabahattin Ali had been reached, and it was assumed that the samples of the "Apartment" and "Dog" that constituted the sample were appropriate for students at the A1-A2 level.

It is assumed that during the adaptation and simplification of the supplementary reading materials, I behaved objectively and prepared the work based on scientific evidence.

These stories are adapted according to the Common European Framework of Reference for Languages. In order to contribute to reading skills after the adaptation, word practices as pre-reading activities, the reading comprehension questions and exercises as post-reading activities were prepared.

The selected stories were adapted and simplified by considering the language achievements, linguistic knowledge and vocabulary of the students at A1-A2 level.

Key Words: Turkish as a foreign language, reading skill, simplification, Sabahattin Ali, teaching Turkish to foreigners, supplementary reading book

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	ii
İNTİHAL SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Yabancı Dil Öğretimi.....	9
1.1.1. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler	11
1.1.2. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Teknikler	13
1.1.3. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Araçlar.....	14
1.2. Problem	22
1.3. Tezin Amacı ve Önemi.....	22
1.4. Sınırlılıklar	25
1.5. Varsayımlar.....	25
2. UYGULAMA VE YÖNTEM	26
2.1. Araştırma Modeli.....	29
2.2. Evren/ Örneklem	29
2.3. Verilerin Toplanması	30
2.4. “Apartman” Hikâyesinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması	30
2.5. “Apartman” Hikâyesi için Okuma Öncesi Etkinlikleri	41
2.6. Uyarlanmış Hikâye “Apartman”	41
2.7. “Apartman” Hikâyesi için Okuma Sonrası Etkinlikleri	44
2.8. “Köpek” Hikâyesinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması	45
2.9. “Köpek” Hikâyesi için Okuma Öncesi Etkinlikler	87
2.10. Uyarlanmış Hikâye “Köpek”	89
2.11. “Köpek” Hikâyesi için Okuma Sonrası Etkinlikler	96
3. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	98
KAYNAKÇA.....	103
EKLER.....	105

Ek 1. Özgün Metin “Apartman”	105
Ek 2. Özgün Metin “Köpek”	109
Ek 3. Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni Çerçevesinde Hedef Öğrenici Grubunun Bildiği Varsayılan Dilbilgisi Yapıları.....	117
Ek 4. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnine Göre Küresel (Global) Ölçek	118

1. GİRİŞ

Dil, en basit tanımıyla insanlar arası iletişimi sağlamak için sözlü veya yazılı olarak ifade bulan bir araçtır. İnsanlar, dilin içine doğar ve içine doğdukları dili edinirler. Gelişen teknoloji ve bilim sayesinde küçülen dünyada oluşan en temel ihtiyaçlardan biri ise yabancı dil öğrenmektir. İnsanlar öğrenecekleri yabancı dili kendi ihtiyaçları doğrultusunda seçmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin ilk eseri Kaşgarlı Mahmut tarafından Araplara Türkçe öğretmek amacıyla 1072 yılında yazılmış Türkçe- Arapça sözlük olan Divanü Lugati't Türk'tür. Akyüz, Kaşgarlı Mahmut'un eserinde dil öğretimi konusunda başarılı bir yöntem izlediğini belirtmiş, yöntemin başlıca özelliklerini şu şekilde sıralamıştır (1994, s. 35):

a. Önce ve hemen her zaman sadece kural verme değil, ilkin çok sayıda örnekten hareket edip kurala ulaşma yolunu izlemiş ve günümüz yabancı dil öğretiminde benimsenen bir yöntem uygulamıştır.

b. Dil öğrenmede örneklerin, metinlerin önemini çok iyi görmüş, örneklerini günlük hayattan, atasözlerinden, şairlerden derlemiştir.

c. Dil öğretirken Türk kültürünü de tanıtmaya çalışmış, bu konuya özel bir önem vermiştir.

d. Dil öğretiminde tekrarın önemini çok iyi kavradığından, önceden geçen bir kuralı gerektiğinde hatırlatmaktan çekinmemiştir.

e. İzlediği bu başarılı yöntemleri buluncaya kadar çok çaba harcayan yazar, iki yıl içinde eserini üç kez yazıp beğenmemiş, dördüncü kez yazmıştır.

Türkçenin öğretilmesi amacıyla yazılmış ikinci bir yapıt Codeks Cumanicus'tur. Codeks Cumanicus, hem Kıpçak Türklerine ve diğer topluluklara Kıpçak Türkçesini öğretmek hem de Kıpçaklar arasında Hristiyanlık dinini yaymak amacıyla Latin alfabesiyle 1303-1362 yılları arasında Alman ve İtalyan misyonerler tarafından yazılmış bir yapıttır. Yapıtta, sözlükten başka, İncil'den parçalar bulunan dinî metinler, atasözleri ve bilmece, tercüme ile birlikte yer almıştır ki bu, Türk dilinin öğretimi amacıyla yazıldığını gösterir.

Codeks Cumanicus, misyonerler tarafından onların amaçları için yazılmıştır. Misyonerler, Kumanlar arasında Hristiyanlığı yayabilmek için onların dillerini öğrenmişler, Hristiyan dualarını Kuman Türkçesine çevirmişlerdir ve bu çevirileri Latin harfleriyle kaleme almışlardır. Bunun dışında Türkçe sözcüklerin Almanca karşılıklarını da yazmışlardır (Karakuş, 2006, s. 20-21).

J.P. Sinan tarafından yazılan ve 1850'de İstanbul'da yayınlanan *Alphabet turc suivi d'une méthode*, E. Güzeloğlu tarafından yazılan 1852'de İstanbul'da yayınlanan *Dialogues français-turcs, Précédés d'une vocabulaire*, yine J.P. Sinan tarafından yazılan *Abrégé de Grammaire Turque*, Fuad Efendi ve Cevdet Efendi tarafından yazılan *Grammatik der osmanischen Sprache*, Mihri Mehmet tarafından yazılıp 1884'te Mısır'da basılmış *Kitabü't-tuhfetü'l-Abbasiyetü'l Medreset el aliyetü'l-tevfikiye* ve Ruhi Mehmet tarafından yazılan *Conversazione in Lingua Turca elkaliona* yabancılara Türkçe öğretmeyi amaçlayan yapıtlar arasındadır (Hengirmen, 1993, s. 6).

Küreselleşen dünyada yer almak, varlığını sürdürmek ve söz sahibi olmak için ilk şart iletişim olduğundan yabancı dil öğrenme gereksiniminin yanı sıra kendi kültür öğelerini tanıtmak ve değerlerini yansıtmak için bir milleti oluşturan en önemli unsurlardan biri olan dili öğretmek kaçınılmazdır. Türkiye'de Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretilmesi ile ilgili son yıllarda pek çok çalışma yapılmaktadır. Bunlardan bazıları;

Erol Barın (1992). Yabancılara Türkçenin Öğretiminde Bir Metod Denemesi (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gülser Akdoğan (1993). Yabancıların Türkçe Öğretiminde Ad Durum ve Çekim Açısından Sık Rastlanan Yanlışlar ve Nedenleri (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sami Balcı (1994). Türkçenin Anadili ve Yabancı Dil Olarak Öğretimi Üzerine Bir Araştırma (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ramazan Zengin (1995). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Alıştırmalar (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şükran Dilidüzgün (1995). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazınsal Metinler (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İbrahim Dilek (1995). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Özgün Metinlerle Çalışma Yolları. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sergül Ersoy (1997). Türkçe Öğrenen Yabancıların Yazılı Anlatım Yanlıklarının Dil Bilgisi Açısından Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erol Barın (1998). Grameri Türkçe Olan Topluluklara Türkiye Türkçesinin öğretimi (Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Mehmet Hâdi Benhür (2002). Türkçenin Yabancılara Öğretiminde Tartışılmayan Ana Kavramlar (Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Derya Yaylı (2004). Göreve Dayalı Öğrenme Yönteminin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Uygulanması ve Bu Uygulamaya İlişkin Öğrenci Görüşleri (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Betül Tarhan (2005). Kendi Kendine Dil Öğrenme Modeli ve Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Didem Apaydın (2007). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sözcük Öğretimi Üzerine Bir Yöntem Denemesi (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hüseyin Duru (2009). Atasözleri ve Deyimlerin Yabancılara Öğretilmesinde Yöntem ve Teknikler (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Başak Uysal (2009). Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Doğrultusunda Türkçe Öğretimi Programları ve Örnek Kitapların Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi). Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Neslihan Küçükler (2010) Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik, sanatsal uyarılarla yapılandırılmış etkinlikler üzerine bir model önerisi (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Serpil Özdemir (2010). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde halk hikâyelerinden yararlanma (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Duygu Nihal Eker (2010). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Öğrenen Özerkliği (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ferdi Bozkurt (2011). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bir Metin Yöntemi Çalışması (Yüksek Lisans Tezi) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Başak Aksoy (2011). Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarında Türk İmgesi (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kudret Özdem Öztürk (2012). Türkçedeki Tanıtsallık Belirten Sıfatların ve Belirteçlerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinde Öğretimi (Yüksek Lisans Tezi) İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Özge Seçkin Polat (2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Şiire Kültürel Bağlamda Uygulamalı Bir Yaklaşım (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Fulya Top (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Yazma Tekniklerinin Kullanılması (Yüksek Lisans Tezi) İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Mehmet Volkan Demirel (2013) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilere Kelimelerin Öğretimi (Yüksek Lisans Tezi) İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Nuray Onat (2013) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Fiilde Çatı (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Hasan Fehmi Erol (2014) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Seviyede Kelime Edinimi (Doktora Tezi) İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Hüseyin Duru (2014) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Soruların Nitelik Araştırması (Doktora Tezi) Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Hatice Altunkaya (2015) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Okuma Kaygıları ile Okuduğunu Anlama Becerileri Arasındaki İlişki (Doktora Tezi) İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Sercan Halat (2015) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Dinleme Becerisine Yönelik Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Esra Altıntop (2016) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Kompozisyonlarındaki Ek Yanlıları ve Nedenleri (Yüksek Lisans Tezi) Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

Aysultan Hayri (2016) Türkiye'ye Gelen Afganistanlı Öğrencilere Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme (2008-2012) (Doktora Tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Nilüfer Serin (2017) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitapları ile Bu Kitapları Kullanan Öğrencilerin Söz Varlığının Karşılaştırılması (Doktora Tezi) Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Fatma Demir (2017) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Becerisi Geliştirmeye Yönelik Öykü Kullanımı: B2 düzeyi (Yüksek Lisans Tezi) Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

Halit Çelik (2018) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürel İhtiyaç Analizi (Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

Hatice Çiğdem Yıldırım (2018) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Planlı Yazma ve Değerlendirme Modelinin Yazma Becerisine Etkisi (Doktora Tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ayrıca yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi odaklı metin sadeleştirme ile ilgili yazılan tezlerden bazıları şunlardır:

Safa Eroğlu (2015) Metindilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Ömer Seyfettin'in 'Üç Nasihat' Hikâyesinin Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Sadeleştirme Denemesi. (Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Hande Bakan (2012) Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metindilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Bir Sadeleştirme Denemesi: Sait Faik Abasıyanık, Meserret Oteli. (Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ferdi Bozkurt (2011) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bir Metin Yöntemi Çalışması (Yüksek Lisans Tezi) Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Selçuk Gürler (2017) Ömer Seyfettin'in Hikâyelerinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde A1-A2 Seviyesine Uyarlanması (Yüksek Lisans Tezi) Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Hilal Gürler (2017) Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sait Faik Abasıyanık'ın Hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması (Yüksek Lisan Tezi) Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Dilek Ebru Mazlum (2014) Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç Romanı ve Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koğuşu Romanının A1-A2 Seviyesine Uyarlanması, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Adem Kutlu (2015) Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ömer Seyfettin'in Kaşığı ve Perili Köşk adlı hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması (Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi konusunda yazılmış kaynaklar Açık'ın 2008'de sunduğu bir bildiri ve Erdem'in 2009'da ele aldığı kaynakça derlemesinde şöyle sıralanmıştır:

Ana Dilim Türkçe (6 kitap), Dilset Yayınevi, İstanbul.

Çağdaş Yöntemlerle Yabancılar İçin Türkçe I-II Mehmet Yılmaz; Fazilet Yalçın Özenç, 2005-2006, İstanbul.

Easy Turkish Course (Fono Yayınları).

Ebru Türkçe Öğretim Seti (8 kitap), Dilset Yayınevi, İstanbul.

Elementary Turkish (Kurtuluş Öztöpcü).

Gökkuşluğu Türkçe Öğretim Seti (21 kitap), *Gökkuşluğu Türkçe Öğretmen Kitabı*, Dilset Yayınevi, İstanbul.

Güneş - Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitabı 1-4 (Temel, orta, yüksek, ileri düzey); Güneş - Türkçe Öğreniyoruz Çalışma Kitabı 1-4 (Temel, orta, yüksek, ileri düzey). (Özbay Murat ve Temizyürek Fahri). 2007. Ankara: Özel Matbaası (TİKA Yayını).

Güzel Türkçeyi Öğreniyorum Öğrenci Kitabı 1, 2, 3 (Nurettin Koç (1988). İstanbul, İnkılâp Kitabevi Yayınları.

Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1-2; Hitit Çalışma Kitabı 1-2, Ankara Üniversitesi TÖMER Yayını (Ankara Üniversitesi Basımevi), Ankara 2002.

Makedonlar İçin Türkçe (Çiğdem Ülker, 2008. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları).

Modern Turkish Yabancılar İçin Türkçe Dersleri (CD'li) (Orhan B. Doğan, 1999), İstanbul, Beşir Yayınevi.

Practical Course in Turkish (Mufit Yıldırımşalp).

Sevgi Dili Türkçe (2 kitap), Dilset Yayınevi, İstanbul.

Turkish For Foreigners: Yabancılar İçin Türkçe 1, 2 (Hikmet Sebüktekin; İstanbul, 2006, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları).

- Turkish Grammar.* (Lewis, G. L., 1967). Oxford: Oxford University Press.
- Turkish Language Course for Complete Beginners* (Mirici, Ğ. Hakkı, Saka, Özlem, Genç, Binnur, Glover, Philip, 2007, Ankara, Gazi Kitabevi.
- Turkish.* Karnfilt, J., 1997. London: Routledge.
- Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi* (Revised Edition in 2 volumes) (Kurtuluş Öztöpcü, 2009, Santa Monica-İstanbul).
- Türkçe Dinleyelim* (Boğaziçi Üniversitesi Dil Merkezi).
- Türkçe Konuşmak İstiyorum: Yabancılar İçin İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri,* Yakup Kavas, 2004), İstanbul, Alfa Yayınları.
- Türkçe Öğrenelim 1, 2, 3, 4,* Let's Learn Turkish (Mehmet Hengirmen, Ankara, 2009).
- Türkçe Öğreniyoruz 1, 2, 3, 4, 5, 6* (M. Hengirmen, N. Koç; Engin Yayınları).
- Türkçe/Turkish* (Boğaziçi Üniversitesi Dil Merkezi).
- Türkçe'nin Kapıları / Yabancılar İçin Türkçe* (Cd Ekli) (Yusuf Polat,2008, İstanbul, Kurmay Basım Dağıtım.
- Türkçenin Yapısı Dizisi* (Boğaziçi Üniversitesi Yayınları).
- Türkçenin Yapısı- I Sesbilimi* (Sumru Özsoy B.Ü. Dil Merkezi).
- Türkçeye Doğru 1, 2, 3* (Gürkan Vural, Selt publishing).
- Türkofoni Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4, 5, 6* (Türkofoni Yayınları).
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi* (Özgür Aydın, 1996).
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Dizisi* (Sumru Özsoy; Boğaziçi Üniversitesi Yayınları).
- Yabancılar İçin Betimlemelerle Türkçe Dilbilgisi Alıştırmaları,* (Polat, Yusuf, Abeş, Gökay, Akgüner Bulut Ebru, 2006, İstanbul, Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Yabancılar İçin Dilbilgisi* (N. Koç, İnkılap Kitabevi).
- Yabancılar için Türkçe – Türkçenin Kapıları* (Alıştırmaya Kitabı, İkinci Baskı; Yusuf Polat, Ankara: Kurmay Yayınları).
- Yabancılar İçin Türkçe 1, 2, 3, 4* (Şeref Yılmaz, Halil Aslantaş; Sürat Yayınları).
- Yabancılar için Türkçe 1-2; Türkçe Dil Bilgisi; TCS - YÖS Türkçe Deneme Sınavları,* Gazi Üniversitesi TÖMER Yayını, (Uyum Ajans / Gözdem Ofset), Ankara 2006.
- Yabancılar için Türkçe Dersleri: Konuşma Okuma* (Kenan Akyüz, 1965). Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Yabancılar için Türkçe Dersleri: Gramer (Selahattin Olcay, 1963). Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi – Temel Seviye (Hüseyin Duru, 2008. İstanbul: Ebruli Ajans Yayınları).

Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi (Zülfikar, Hamza (1969), Ankara Üniversitesi Türkçe Kursu Yayınları: IV (Genişletilmiş 2. baskı 1976, 3. baskı 1980) Ankara.

Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi, Turkish Grammar For Foreign Students (Mehmet Hengirmen, Ankara, 1999). Ankara, Engin Yayınevi.

Yabancılar için Türkçe-İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri (Kaya Can, 1983. Ankara: ODTÜ Yayınları).

Yabancılara Türkçe Dersleri (2. Cilt, Sermet Sami Uysal, 1979), İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Okulu Yayınları, İstanbul.

Yabancılara Türkçe Dersleri (S. Sami Uysal; Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.).

Yabancılara Türkçe Öğretim Kılavuzu – Temel Seviye (Mustafa Arslan, 2010. Sarajevo: IBU Publications).

Yabancılara Türkçe Öğretimi (Yaylı, Derya ve Bayyurt, Yasemin vd. 2009). Ankara: Anı Yayıncılık.

Yeni Öğrenenler için Gökkuşluğu Türkçe Ders Kitabı 1-2; Türkçe Çalışma Kitabı 1-2; Türkçe Dil Bilgisi 1-2. (Öztürk Tuncay; Akçay Sezgin; Yiğit Abdullah; Taşdemir Ercan; Başak Serkan, 2005). İstanbul: Dilset Yayınları.

Yurt Dışındaki İşçi Çocukları İçin Türkçe – Türk Kültürü ile Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı. (MEB: Millî Eğitim Bakanlığı, 1986). Ankara: Millî Eğitim Basımevi.

Türkiye’de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi lisansüstü programları bulunan üniversiteler Altun (2016) tarafından şu şekilde sıralanmıştır;

1. Ankara Üniversitesi, Yabancı Dil Öğretimi, Yüksek Lisans ve Doktora Programları
2. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Yüksek Lisans ve Doktora Programları
3. Dokuz Eylül Üniversitesi, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans ve Doktora Programları

4. Gazi Üniversitesi, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Yüksek Lisans ve Doktora Programları
5. Hacettepe Üniversitesi, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Yüksek Lisans ve Doktora Programları
6. İstanbul Üniversitesi, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Yüksek Lisans ve Doktora Programları
7. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Yabancılar Türkçe Öğretimi, Yüksek Lisans Programı
8. Sakarya Üniversitesi, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Yüksek Lisans Programı

Ayrıca Yıldız Teknik Üniversitesi'nde Yabancılar Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı ve Başkent Üniversitesi'nde Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Yüksek Lisans Programı da mevcuttur.

Lisansüstü program çalışmalarının yanı sıra, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin ulaşabileceği kaynaklar az ve sınırlı olsa da mevcuttur. Bunlardan bazıları Hayrettin Tunçel'in Pandora Yayınları'ndan çıkan A2 seviyesindeki Şüpheli ve A1 seviyesindeki Bencil Adam ve Gizemli Balık isimli kitaplarıdır. Kültür ve Turizm Bakanlığının GENÇDES Projesi desteğiyle hazırlanmış “Türkçe Öğrenen Mülteci Gençler İçin Seviyelendirilmiş Hikâye Setleri” (<http://www.yabancilaraturkce.com/kitaplar/yarimci-kitaplar/item/309-yabancilar-icin-turkce-hikaye-kitaplari.html>) hazırlanmıştır. Akdem Yayınları tarafından da Türkçe öğrenen yabancılar için “Mutlu Aile” isimli bir hikâye seti basılmıştır.

1.1.Yabancı Dil Öğretimi

Bireysel ihtiyaçlara paralel olarak çağımızın en büyük gereksinimlerinden bir tanesi yabancı dil öğrenmektir. Yabancı dil öğrenmek farklı olan insanlara daha olumlu bir tutum sergilemeyi ve daha az ön yargılı olmayı beraberinde getirir. Öğrencinin analitik düşünme becerileri gelişir. Öğrendiği yabancı dil sayesinde başka kültürlerin kapısından giren öğrenci kendi kültürünü daha derinden algılama seviyesine ulaşır. Yabancı dil öğrenmek kişinin dinleme becerisini ve hafızasını güçlendirir. Çoklu kültürlerin bulunduğu uluslararası

ortamlarda kendine güvenle bulunur, kendi kültürünü temsil eder ve kültürler arası etkileşimin aracısı olur.

Yabancı dil öğrencilerine yol gösterecek, ışık tutacak öğretmenlerin/öğreticilerin rolü yadsınamaz. Alanında eğitim almış öğretici bir yabancı dili öğretirken ilk olarak dört temel beceriyi geliştirmeyi hedefler. Dil, dört temel beceri olarak kabul edilen dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin işlevsel bütünlüğünden oluşmaktadır. Dili bir iletişim aracı olarak kullanmayı öğretirken bu dört temel becerinin birlikte öğretilmesi gerekmektedir. Öğretici, öğretim etkinliklerini, yıllık, ünite ve günlük ders planları olmak üzere üç aşamada planlar. Plan yapma, bir anlamda öğretilen dersin ya da konunun öğretmen tarafından önceden yaşanmasıdır. Yapılacak dikkatli bir planlama başarılı bir öğretim için temel koşuldur.

Yabancı dil öğretimine önce basit cümlelerle başlanmalı daha sonra bileşik ve karışık cümleler öğretilmelidir. Aynı mantıkla öğrencilere ilk olarak somut kavramlar üzerinden dil öğretilmeli, daha sonra soyut kavramlara geçilmelidir. Bilinen bir cümle yapısı ile bilinmeyen sözcükleri, bilinen sözcüklerle de bilinmeyen bir cümle yapısını öğretmek daha verimli olur. Yabancı dil öğretimindeki bir diğer ilke de sınıf içi görsel ve işitsel materyal kullanmaktır. Bu materyaller kaynak çeşitliliğini artırmanın yanı sıra öğrencinin ilgisinin yoğunlaşmasına da katkı sağlar ve sınıf içi doğal ortam oluşturmaya yardım eder. Doğal ortamın oluşması için yabancı dil öğretiminin hedef dilde gerçekleşmesi bir gerekliliktir. Öğretmen de öğrenci de sınıf içi diyalogları öğrenilen dilde gerçekleştirmeli mümkün olduğunca öğretmenden çok öğrenci konuşmalıdır; bir dili öğrenmenin en iyi yolu o dili konuşarak pratik yapmaktır. Sınıf içinde yabancı dil öğretilirken kelimeler, cümleler, yapılar ya da kurallar tek tek öğretildiğinde bir karışıklık ortaya çıkmaz ve böylelikle öğrenciler tam bir öğrenme sağlamış olur. Öğrenilen dilin uygulama aşamasına rahatça geçebilmesi için verilen örneklerin günlük dilde olması ve öğrencilere uygulama şansı vermek gerekmektedir. Öğrenciler öğrendikleri yapıları ne kadar çok kullanırlarsa dil o kadar kalıcı olur. Sadece baskın olan, söz almak isteyen öğrenciler değil her öğrencinin derse katılımı sağlanmalıdır. Bunun için soru-cevap, rol yapma, grup tartışması, ikili ve üçlü tartışmalar, benzetim (simülasyon) gibi teknikler kullanılmalıdır. Öğrencilere genel bir grup olarak bakılmamalı, her birinin farklı olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Her öğrenci her etkinliği aynı biçimde yorumlamaz ve karşılamaz. Kimi öğrenci duyduğunu daha iyi anlarken kimi öğrenci okuduğunu anlama etkinliklerini daha kolay yapar. Kimi öğrenci bilgi

birikimini, duygu ve düşüncelerini sözlü olarak daha iyi ifade ederken kimisi de yazıya dökmeyi daha kolay bulur. Bu sebeple öğretmen sınıf içi bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak öğretim tekniklerini çeşitlendirmelidir. Öğretmenin en önemli görevlerinden biri de öğrencileri öğrenmeye karşı güdülemektir. Güdüleme başarıyı olumlu yönde etkileyen bir unsurdur çünkü öğrenci ile öğrenilecek konu arasında bir bağ kurmaya yarar (Demirel, 1990, s. 23-26).

1.1.1. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler

1982 Ekim ayında Avrupa Konseyi ile Milli Eğitim Bakanlığının ortaklaşa düzenlediği ‘Yabancı Dil Öğretim Programları’ konulu seminerde belirlenen belli başlı yöntemler sınıflaması esas alınmıştır. Türk ve Avrupalı uzmanlar tarafından benimsenen bu yöntemlerden ilki dilbilgisi çeviri yöntemidir (grammar translation method). Öğretimin genel olarak anadilde yapıldığı bu yöntemde hedef dildeki gramer kalıpları öğretilir. Öğretim esnasında hedef dilden anadile çevirisi yapılan cümle ya da metinlerin içerdikleri gramer kuralları açısından önem taşıdığı bu yöntemde metinlerin okuduğunu anlama alıştırmalarından ziyade gramer öğretimi için kullanılan bir alıştırma olduğu gözlemlenir. İkinci yöntem düzvarım yöntemidir (direct method). Gouin’in *Art D’enseigner et D’etudier Les Langues* kitabına göre dil önce kulakla işitilecek, sözel olarak dille pekiştirilecek ve elle okunup yazılacaktır. Bu yöntem, öğretilecek dil ile buna karşılık gelen kavram arasında dolaysız bir bağlantının kurulmasını sağlar. Öğretici, uygulamaya sınıftaki nesnelere isimlerini söyleyerek başlar ve öğrencilerden bunları tekrar etmesini ister. Dilbilgisi kuralları tümevarım yöntemiyle öğretilir. Üçüncü yöntem kulak dil alışkanlığı yöntemidir (audio-lingual method). Bu yöntemde öğretici yeni yapıları diyalog şeklinde sunar ve sıraya konmuş yapılar tek tek öğretilir. Tekrar, taklit ve ezber önemlidir. Dinleme, konuşma, okuma yazma sırası izlenir. Bir sonraki yöntem ise bilişsel öğrenme yaklaşımıdır (cognitive-code approach). Bu yaklaşım, bilişsel öğrenme kuramcılarının Ausubel ile ünlü dilbilimci Chomsky’nin görüşlerinin etkisiyle çıkmıştır. Bu yaklaşıma göre dil bir alışkanlık geliştirme değil bilinçli olarak kuralları öğrenmedir. Kurallar tümevarım ve tümdengelim yoluyla, anadilin kullanılmasına ve çeviriye izin vererek öğretilir. Beşinci yöntem iletişimsel yaklaşımdır (communicative approach). Bu yaklaşıma göre öğreticiler öğrencileri, kalıpları ezberlemektense öğrendiklerini anlamaya ve kavramaya yönlendirir. Amaç, derste

edindiklerini ve öğrendiklerini uygulamaya koymalarını sağlamaktır. Öğretim, öğrenci merkezlidir. Öğrencilerin, karşılıklı diyalog, grup çalışması, problem çözme gibi yollarla hedef dilde sürekli iletişimde olmaları esastır. Seçmeli yöntem (eclectic method) yabancı dil öğretiminde kullanılan bir diğer yöntemdir. Bu yöntem de, öğretmenin sınıf için gerekli durumlarda gerekli yöntemi kullanmasını savunur. Sözcük öğretirken tümevarım yöntemini kullanan öğretmen, dilbilgisi kurallarını öğretirken bilişsel öğrenme yöntemini, konuşma becerisini kazandırmak için kulak-dil alışkanlığı yöntemini uygular.

Bu yöntemlerin yanı sıra özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılan diğer yöntemlerden ilki Lozanov'un telkin yöntemidir (suggestology/suggestopedia). Bulgar psikiyatrist Lozanov tarafından geliştirilen bu yönteme göre yabancı dil öğretilecek sınıflar rahat iletişim kurulacak şekilde düzenlenmekte ve en etkili ders aracı olarak da müzikten faydalanılmaktadır. Derse başlamadan önce her öğrenciye yeni bir kimlik kazandığı telkin edilmekte, yabancı dildeki günlük konuşmalar müzik eşliğinde öğretilmektedir. İkinci yöntem Curran'ın grupla dil öğretimi yöntemidir (community language learning). Amerikalı psikiyatrist Curran tarafından geliştirilen bu yöntemde hata yapma kaygısını ortadan kaldırmak için sadece öğretmenin değil öğrencilerin de kimi sorumlulukları olması gerektiğini savunulur. Öğrenciler hata yapma korkusu ve iç kaygı gütmekten gerekirse anadillerinde grup çalışması yapar ve öğretmen de bir danışman gibi onları hedef dilde destekleyip onu kullanmalarına iyi niyet, ilgi ve olumlu tutum ile teşvik eder. Üçüncü yöntem Gattegno'nun sessizlik yöntemidir (the silent way). Bu yöntem Gattegno tarafından 1972'de geliştirilmiştir. Bu yöntemle ders işlenirken öğretmenler de öğrenciler de sessiz kalarak yabancı dildeki cümle kalıplarını tekrar etmezler. Öğrenci sınıftaki hareketleri dikkatle gözlemleyip öğretmenin ve sınıf arkadaşlarının söylediklerini dinler ve bunlardan anlam çıkarmaya çalışır. Dördüncü yöntem Asher'in tüm fiziksel tepki yöntemidir (total physical response). San Jose State Üniversitesi psikoloji anabilim dalı profesörü Asher tarafından geliştirilen bu yöntem, psikolojide yer alan öğrenme kuramlarından iz kuramı ile bağlantılıdır. Bu kurama göre bir olay ne kadar sık tekrarlanıyorsa ve bellekte ne kadar güçlü bir iz bırakıyorsa o olayın hatırlanması o kadar kolay olur. Asher, ikinci bir dil öğrenen bir yetişkinin başarısını, anadili öğrenen bir çocuğun gelişimiyle paralel görür. O'na göre, çocuklara yöneltilen konuşmalar daha ziyade çocukların fiziksel tepkide buldukları ve yanıt verdikleri emirlerdir. Bu yüzden bu yöntemde yabancı dil öğretimi emir kipleri ile

başlar ve sonra materyal olarak resim, poster gibi görsel araçlar kullanılır (Demirel,1990, s 50).

1.1.2. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Teknikler

Yabancı dil öğretiminde yöntem, belirlenen hedeflere ulaşmada öğretme tekniklerini ve araçlarını kullanarak bir dilin nasıl öğretilceğini ortaya koyan işlemler bütünüdür. Teknik ise bir öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin bütünüdür. Yabancı dillerin öğretiminde yaygın olarak kullanılan teknikler aşağıdaki gibi gruplanabilir:

1.1.2.1.Grupla Öğretim Teknikleri

Öğretmenlerin sınıf içinde kullandıkları tekniklerdir. Gösteri (demonstration) bunlardan ilkidir. İzleyici grubun önünde bir işin nasıl yapılacağını göstermek için başvuru bir tekniktir. Gösteri, genellikle öğretmen ya da varsa kaynak kişiler tarafından yapılır. Soru-cevap tekniği (question and answer) ikinci bir tekniktir. Sınıf içinde en çok kullanılan bu teknik ile öğrencilere düşünme ve hedef dilde konuşma alışkanlığı kazandırmak hedeflenir. Öğrencilerin duyduğunu ve okuduğunu anlama becerileri gelişir, karşılıklı konuşma ve iletişime dönük alıştırmaları yapmasını kolaylaştırır. Üçüncü teknik drama ve rol yapma tekniğidir (drama and role play). Öğrencinin diyalog üretmesine ve konuşma becerisini geliştirmesine yardım eden bu teknik, kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kişiye girerek ifade etmesini sağlar. Öğrenci hangi durumda nasıl davranması gerektiğini bir nevi yaşayarak öğrenir. Dördüncü teknik benzetimdir (simulation). Sınıf içinde öğrencilerin bir olayı gerçekmiş gibi ele alıp üzerinde eğitici çalışma yapmalarını sağlayan bir tekniktir. Dördüncü teknik ikili ve grup çalışmalarıdır (pair work and group work). En az iki öğrencinin bir araya gelerek diyalog ürettikleri, anlamlı ve iletişime dönük alıştırmalar yaptıkları tekniktir. Bu çalışmalarda ezberden konuşma ile birlikte resimler üzerinden konuşma pratiği yapma gibi çalışmalara da yer verilebilir. Mikro öğretim (micro teaching) beşinci tekniktir. Yüz yüze eğitimin gerçekleştirilmesi için sınıf içinde uygulanan bu teknik ile öğretmen yetiştirmek, öğretmen adaylarına kişilik kazandırmak ve araştırma yeteneklerini geliştirmek hedeflenir. Son teknik ise eğitsel oyunlarla öğretimdir (academic

games). İletişim oyunları ve gramer oyunları olarak ikiye ayrılan eğitsel oyunlar, öğrencilerin daha önceden sistemli ve kontrollü bir şekilde öğrendiklerini oyunlarla rahat ve neşeli bir şekilde denemelerini sağlayan bir tekniktir.

1.1.2.2. Bireysel Öğretim Teknikleri

Bunlar, öğrencilerin sınıf dışı öğrenmelerinde etkili olacak tekniklerdir. Bunlardan ilki bireyselleştirilmiş öğretimdir (individualised instruction). Bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulması gerektiği bu teknikte öğretmen küçük gruplara ders verip açıklamalar yapar. Öğrenciler de öğretim tekniklerinin belirlenmesinden yapılacak aktiviteye karar verme gibi pek çok sorumluluk üstlenirler. İkinci teknik programlı öğretimdir (programmed instruction). Ünlü psikolog Skinner'ın pekiştirme teknikleri esas alınarak ortaya atılan bu teknikte, öğrenci belirlenen hedef davranışlara kendi algı hızıyla bireysel bir çalışma sonucunda ulaşır. Üçüncü teknik ise bilgisayar destekli öğretimdir (computer assisted instruction). Bu teknikte öğrencinin en çok yazma becerisini geliştirmesine önem verilir ve programlarda ağırlıklı olarak dil bilgisi, sözcük bilgisi, okuduğunu anlama, yazma ve test konularına yoğunlaşılır (Demirel, 1990, s. 55).

1.1.3. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Araçlar

Yabancı dil öğretiminin kalıcı olması amacıyla görsel ve işitsel araçların kullanımının önemi büyüktür. Bu araçlar sayesinde öğrenciler öğrendikleri dili daha çok hatırlarlar. A.B.D. Teksas Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmanın sonucuna göre zaman faktörü sabit tutulduğunda insanlar okuduklarının yüzde onunu, görüp işittiklerinin yüzde ellisini, işittiklerinin yüzde yirmisini, söylediklerinin yüzde yetmişini, gördüklerinin yüzde otuzunu, yapıp söylediklerinin yüzde doksanını hatırlamaktadırlar (Demirel, 1990, s. 87). Yabancı dil öğretiminde kullanılan görsel araçlar kitaplar, yazı tahtaları, resimler, gerçek eşyalar ve modeller, projektörler ve grafiklerdir. Ancak yabancı dil öğretilen sınıflarda bazı öğrencilerin yazılı bir materyali ulaşılabilir bir bilgi kaynağı olarak görmediği elbette deneyimlenmiştir. Eğer bu gözlem geçerliyse, öğrencinin bu davranışı ait olduğu toplumdaki okuryazarlığın rolünün sonucu olabilir. Bunu çözmek için, okuma becerisini yoğunlaştırılmış olarak öğrenciye sunmak yeterli olmayabilir ve muhtemelen yazılı

kaynağın kullanımıyla ilgili daha fazla genelleştirilmiş yaklaşım işe yarayabilir (Urquhart ve Weir, 1998, s. 2).

Yabancı dil öğretiminde kullanılan işitsel araçlar ise radyo, CDler, podcastler (internette hazırlanan ya da sonradan internete konulan yayın) ve ses kayıtlarıdır. Hem görsel hem işitsel olan araçlar ise filmler, televizyon ve videolardır.

Yabancı dil öğretilirken tıpkı anadilimizi edindiğimiz gibi doğal bir sıra izlenmelidir. Öğrencilerin sırasıyla duyduğunu anlaması, konuşması, okuması ve yazması gerekir. Öğrencilere dinlemeyi öğretmekle ilk kasıt, hedef dildeki sesleri tanımalarını, bir bağlam içinde vurgulama ve tonlamaların neden olduğu iniş çıkışları fark etmelerini ve daha sonra konuşmacının veya dinledikleri kaynağın verdiği mesajı eksiksiz ve doğru anlamalarını sağlamaktır. Duyduğunu anlamayı öğretmeyi takiben konuşma becerisi gelir. Yabancı dil öğretiminin en önemli amaçlarından biri öğrencilerin hedef dili anlaşılır bir şekilde konuşmasıdır. Öğrencileri de en çok motive eden beceri budur. Bu sayede öğrenciler kendilerini öğrendikleri dilde ifade eder. Her ne kadar konuşma eğitimi duyduğunu anlamadan sonra gelse de yabancı dil öğretiminin her aşamasında yer alır. Konuşma öğretimi sınıf içinde kullanılan tekniklerle doğru orantıda ilerler.

Soru- cevap tekniği, ikili ya da grup çalışmaları konuşma öğretimine katkı sağlayan tekniklerdir. Yazma öğretimi sınıf içinde en az uygulanan ancak hedef dilde kalıplar, cümleler, bağlamlar üretilen dolayısıyla oldukça ihtiyaç duyulan bir beceridir. Ancak bu becerinin geliştirilmesi en sona kaldığından kimi zaman bir sınıf dışı etkinlik olan ödev olarak değerlendirilir. Ancak hedef dili, dil bilgisi kurallarına uygun olarak verme gerekliliğiyle birlikte bir mesajı doğru bir şekilde kaynağına ulaştırmak da çok önemlidir. Bu yüzden yazma becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalara oldukça yer verilmeli ve her seviyede noktalama işaretlerine ve yazım kurallarına dikkat çekilmelidir. Yazma öğretimi kontrollü yazma, güdümlü yazma ve serbest yazma aşamalarıyla ele alınır.

Bir dilin en küçük anlamlı birimi olan sözcük öğretimi şüphesiz okuma öğretiminin ayrılmaz bir parçasıdır. 1950'li yıllara kadar kullanılan dilbilgisi-çeviri yöntemi bugün geçerliliğini korumamaktadır. Bu yöntemde sözcükler liste halinde sunuluyor ve karşılıklarına anadildeki anlamları yazılıyordu. 1950'li yıllardan itibaren tümevarım yönteminin ortaya çıkması ile birlikte yabancı dildeki sözcükler bağlam içinde öğretilmeye başlanmıştır. 1970'li yıllar itibarıyla de sözcükler bir diyalog içinde öğretilmeye başlanmış, bu yöntemin daha yararlı olacağı üzerinde durulmuştur. Yabancı dilde sözcük öğretimi yapılırken gerçek

nesnelere ya da modeller gösterilir. Öğretilecek sözcük jest ve mimikler aracılığıyla anlatılır. Resim, grafik, tablo gibi görsel araçlar kullanılır. Anadil yerine hedef dil kullanılarak açıklamalar yapılır. Bileşik sözcükler anlamlı parçalara ayrılarak anlatılır. Yabancı dildeki bilinmeyen kelimelerin sözlük anlamları buldurulur. Öğrencilerden sözcüklerin anlamlarını okudukları ya da duydukları bir metinden bağlam aracılığı ile çıkarmaları istenir (Demirel, 1990, s. 126). Öğrencilerin kelime dağarcığı geliştirilirken mutlaka geçmiş deneyimlerine açıklama getirmeli ve onlara dayandırılmalıdır (Stahl, 2004, s. 5).

Yabancı dil öğretiminde öğrencilere kazandırılması gereken son beceri okumadır. Okuma, bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışmasıyla yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir. Okuma işi gözlerin ve ses organlarının çeşitli hareketleri ve zihnin yazılı sembolleri anlamasıyla oluşur. Okuduğumuz metinler dil metinleridir. Dolayısıyla okuma dil metinlerini içerir. Fakat okuma ve dil arasındaki ilişki nedir? Edebiyatta bu sorunun iki cevabı vardır. İlk olan, okumayı çözümleme olarak, Perfetti'nin (1985, s. 16) tanımladığı gibi, yazılı kelimeleri sözlü kelimelere dönüştürme becerisi olarak tanımlar. Bu çözümleyici tanım bazı iyi tartışmalara yol açar. Kısıtlanmış bir uygulamayı tasvir eder ve bir dizi kısıtlanmış sürecin incelenmesine izin verir. Ancak, Perfetti'nin de belirttiği gibi, asıl okumanın gerekliliklerinin uygulamasını kısıtladığı için bilinirliği de kısmen kısıtlamış oldu. Dahası, çözümlemeyi, diğer bilişsel dilbilim işlemleri başladığında biten ilk işlem olarak görmek gerçekten de uygulanabilir değildir. Okumayla ilgili en iyi bilinen yazılardan birinde, Goodman (1967, s. 126) sözdizimsel, anlambilimsel ve faydacı bilgilerin çözümleme sürecine dâhil olduğunu tartışır. Çözümleme önemli bir iştir ancak okuma işleminin hepsi çözümlemeden ibaret değildir.

İkinci cevap, okumayı metinle bağlantıya geçen okuyucunun yürüttüğü bilişsel aktivitelerin bir bütünü olarak görür. Nuttall (1982, s. 198), sesli okumanın ya da çözümlemenin ışığında okumanın tanımlarını göz önünde bulundurup yazılı mesajlardan çıkarılan anlam bütünlüğünde karar kılmıştır. Benzer bir şekilde Widdowson (1979) okumayı 'yazı yoluyla dilbilimsel bilgiyi alma' olarak tanımlamıştır. Ve Perfetti (1985, s. 20), çözümleme açısından alternatif bir tanım olarak, okumanın metni anlamada okunabilirlik becerisiyle yazı tarafından yönlendirilen düşünce olarak tanımını ileri sürmüştür. Okuma, belli bir zamanda dil performansına bağlı olan bütün bilişsel süreçleri içeren bir dil aktivitesi olarak düşünülür. Bu yüzden okuma sürecinin herhangi bir okuyucunun böyle bilişsel yönleri, okuma stratejileri, çıkarım, hafıza, metni arka plan

bilgisiyle ilişkilendirmenin yanı sıra şifre çözme ve bariz dil yönlerini sözdizimi ve sözcük bilgisi olarak görmesi gerekir.

Okuma yoluyla yazar ile okuyucu arasında bir ilişki kurulmaktadır. Okuyucudan, bir yazarın iletmek istediği mesajın ne olduğunu anlaması istenir. Okuma öğretimi öğrenciye doğru, sürekli ve anlayarak okuma becerisini kazandırmayı, sözcük hazinesini geliştirmeyi, okumanın bilgi kazanmanın yollarından biri olduğunu kavratmayı, doğru ve güzel dille yazılmış metinleri okuyarak anlatım gücünü geliştirmeyi ve okumayı zevkli bir alışkanlık haline getirmeyi amaçlar. Yabancı dil öğrenen öğrencinin kazanabileceği okuma becerileri şunlardır:

- a. Başlığı verilmiş bir metnin konusunu kestirme (predicting)
- b. Okunan metne uygun bir başlık önerme (generalizing)
- c. Okuma parçasında geçen bilinmeyen sözcüklerin anlamını kestirme (guessing the meaning)
- d. Okunan metnin hakkında genel bir bilgi sahibi olma (surveying)
- e. Okunan metin hakkında ayrıntılı bilgi edinme (scanning)
- f. Okunan metnin ana fikrini ve yardımcı fikirlerini bulma (finding the main idea and supporting ideas)
- g. Okunan metinle ilgili bilgileri transfer etme (transferring the ideas) (diagraming)
- h. Okunan metnin özetini çıkarma (summarizing)

Okuma, sesli okuma ve sessiz okuma olmak üzere ikiye ayrılır. Sesli okuma öğretiminde amaç öğrencilere yabancı dildeki kelimelerin doğru telaffuzunu ve cümlelerin vurgu ve tonlamasını öğretmektir. Sessiz okuma sesli okumadan daha fazla önem taşımaktadır. Çünkü hayatta en çok yer alan bir okuma çeşididir. Yabancı dil sınıflarında her düzeyde kullanılan okuma çeşididir. Sessiz okuma bilgi edinmek için yapılmakla beraber okuduğundan zevk almak için de yapılır. Bu çeşit okumayla göz hareketlerinin çabukluğu, deyim ve cümle yapılarını algılama hızı daha çok gelişir. Başlangıç düzeyinden itibaren öğrenciler sessiz okuma için güdülenmelidir. Sessiz okumayla öğrencilerde okuma becerileri geliştirilir. Sınıf içinde sessiz okuma öğretimi genelde üç aşamada yapılmaktadır. Bunlar okuma öncesi, okuma anındaki ve okuma sonrası etkinliklerdir.

- Okuma Öncesi Etkinlikler

a. Okuma metninde varsa resim ve başlık hakkında konuşma yapılır. Öğrencilerden verilen başlığa ve resme bakarak nasıl bir metin okuyacakları kestirmeleri istenir. Böylece başlık, resim ve metin arasındaki ilişki kurmaları istenir. Değişik kestirmeler içinde en doğrusunu söyleyenler ödüllendirilebilir.

b. Okuma metninde geçen bilinmeyen sözcükler ve gerekirse yeni yapılar öğretilir.

c. Okunacak metinle ilgili çok genel iki üç soru sorulur. Bu sorular tahtaya yazılacağı gibi öğrencilerin defterlerine yazmaları ve metni sessizce okuduktan sonra bu sorulara cevap vermeleri istenir.

- Okuma Anındaki Etkinlikler

Öğrencilerden;

- okurken bilinmeyen kimi sözcüklerin anlamını kestirmesi
 - anlaşılması güç cümlelerde şahıs zamirlerinin hangi ad yerine kullanıldığını bulması
 - ayrıntılı sorulara cevap bulmaya çalışması
 - ana fikir ve yardımcı fikirleri araştırması
 - yazarın üslup özelliğine dikkat etmesi
 - not tutması ve önemli görüşlerin belirtildiği cümlelerin altını çizmesi
- istenir.

- Okuma Sonrası Etkinlikler

Öğrencilerden;

- Metinle ilgili ayrıntılı olarak sorulan sorulara doğru cevap vermesi
- Ana fikrin ve yardımcı fikirlerin ne olduğunu söylemesi
- Metindeki bilgiyi değişik bir şekilde aktarması, bunu bir şekil, diyagram ya da akış çizelgesiyle göstermesi
- Okunan metnin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin ana çerçevesini belirlemesi
- Okunan metni kendi sözcükleriyle özetlemesi
- Metinde geçen olaya ilişkin bir kompozisyon yazması istenir (Demirel, 1990, s. 120-123).

Yabancı dil öğrenmenin her aşamasında okuduğunu anlama çalışmaları yapılmalıdır. Bu çalışmalar üç basamakta toplanır; basit düzeyde okuma, orta düzeyde okuma ve ileri düzeyde okuma.

1. Basit Düzeyde Okuma Basamağı: Basit düzeyde okuma, öğretim başladıktan bir iki ay sonra başlamalıdır. Öğretmen yabancı dilde bir metni okumayı, öğrencilerin anadilinde var olmayan bazı sesleri ve bağlantıları öğrettikten sonra yapmalıdır. Dildeki konuşma şekillerinin çok iyi öğrenilmesi amaç olan dil derslerinde okuma, bazı sözcükler, yapılar ve öğrencilere konuşma yeteneklerini geliştirmede yardımcı olacak cümleleri içeren kısa metinlerin incelenmesiyle gerçekleştirilebilir. Bu, doğru okuma, yüksek sesle okuma, okuduğu metni anlama gibi okuma becerilerini geliştirmenin en iyi yoludur. Bu basamakta amaç, yabancı dildeki konuşma şekillerinin öğretilmesi olmasına karşın, dil öğretmenlerinin ilk birkaç yılda bu tip okumaya dikkat etmeleri gerekebilir. Metinler yararlı açıklamaların yapılması için dikkatlice okunmalı ve bundan sonra öğrencilerin okuduklarını daha ayrıntılı olarak anlamalarına yardımcı olacak sorular yöneltilmelidir. Bu basamakta öğrencilerden, daha önce okudukları ya da üzerinde yeni çalışma yaptıkları metni okumaları istenir. Yeni sözcükler öğrenilir, sözcüklerin telaffuzları yapılır ve hedef dildeki bütün yeni dilbilgisi kalıpları okuma yapılmadan öğretilir.

2. Orta Düzeyde Okuma Basamağı: Basit düzeyde okuma ile orta düzeyde okuma arasındaki en belirgin fark, kullanılan materyalden kaynaklanır. Orta düzeyde okumada öğrenciler sözcük ve yapılarla yeni karşılaşmaktadırlar. Bu yabancı sözcük ve yapıların kimileri okuma sırasında verilir, kimilerini de öğrencilerin kendilerinin bulması istenir. Bu düzeyde okumanın amacı yazılı sembolleri tanımak ve okuduğundan bilgi edinmektir. Öğrenciler daha çok sessiz okumayla zaman geçirirler. Öğretmen konunun anlaşılıp anlaşılmadığını ölçmek için öğrencilere metinde geçen sözcükleri kullanarak sorular sorar. Bu düzey daha çok yoğun okumayı içerir.

3. İleri Düzeyde Okuma Basamağı: Bu çeşit okuma adından da anlaşılacağı gibi ileri düzeyde sınıflarda uygulanır. Konunun içeriği, yeni sözcükler, gramer, kültürel yapılar konuşma dilinden oldukça farklıdır. İleri düzeyde okuma, bilgi edinmek ve kimi kez de okuduğunu eleştirmek için yapılabilir. Bu düzeyde kullanılan materyaller kısa hikâyeler, basitleştirilmiş klasik eserler, dergiler ya da edebi metinlerdir. Bu çeşit okuma, üniversite düzeyindeki öğrencilere uygulanır. Amaç, yeterli düzeyde konuşma diline sahip olan öğrenciye tam anlayarak nasıl bilgi edineceğini öğretmektir (Demirel, 1990, s. 124).

Okuryazar olan kişiler, bir dilde belli bir seviyedeki okuma düzeyine ulaşmış bireylerden çok yaşadıkları ve çalıştıkları çevrede yazılı materyalleri etkin bir biçimde kullanan kimseler olarak tanımlanır (Kaestle ve diğ., 2001). Yabancı dil öğrenim sürecinde bir öğrencinin karşısına en çok çıkan yazılı materyal kitaptır. Dil öğrenen her kişinin takip ettiği, başvurduğu bir kitap mutlaka vardır. Barbara Tuchman “*Kitaplar medeniyetin taşıyıcılarıdır. Kitaplar olmadan, tarih sessiz, edebiyat suskun, bilim kötürüm ve düşünce durağandır*” diyerek kitapların ve okumanın önemini vurgulamıştır (McKenna, Robinson, 2005, s. 18). Her an bilgiye ulaşma ihtiyacı olan günümüzde, bunun yolu okumaktan geçer. Dolayısıyla okuma kaynağına karar vermesi gereken öğretmenler için de okuma materyalleri vazgeçilmezdir. Bir öğretmen, öğrencilerinin okumasını istediği her zaman, onları bu görev için hazırlamalıdır. Bu öğrenciler ne kadar donanımlı da olsa ya da okunacak materyal metin kitabı ya da dışarıdan bir okuma da olsa geçerlidir. Eğer öğrencinin okuduğunu anlaması gerekiyorsa önceden edinilmiş bilgi belli bir ölçüde her zaman gereklidir. Çünkü yeni bilgi ancak hafızadaki var olan bilgiyle bir bağ kurularak depolanmalıdır. Sözcük ya da bağlam bilgisi okuma için gereklidir. Bu ihtiyaçla okuma öncesi hazırlığı olarak kelime öğretme amaçlandığında, öğrencilerin deneyimleri ikinci dil geçmişleriyle birlikte göz önünde bulundurulmalıdır. Gerekli düzeyde sözcük bilgisi ile birlikte metni okumadan önce bir etkinlik olarak bazı sorular hazırlanmalıdır. Okuma öncesi sorular, amaç belirlemek için en çok kullanılan çok yönlü yöntemler arasındadır. Çeşitli seviyelerdeki anlamayı geliştirmek için uygundur; hemen hemen her okuma seçimi için kullanışlılardır; sıklıkla metin kitaplarının yazarları tarafından yerleştirilmiş, öğrencilere olduğu kadar öğretmenlere de yöneltebilecek sorulardır (McKenna, Robinson, 2005, s. 168). Okuma sonrasında okunan metne yönelik alıştırmaya sorusu hazırlarken ise Fillmore ve Kay’ın (1983) soru hazırlamak için oluşturduğu kullanışlı kılavuzdan faydalanılabilir. Bu kılavuza göre:

- . Sorular metindeki daha zor sözcüklerden oluşmamalıdır.
- . Soruların tartışmasız sadece bir tane doğru cevabı olmalıdır.
- . Eğer aday metni anlarsa soruyu cevaplayabilmelidir.
- . Dil bilimsel nedenlerle alternatiflerin reddedilmesine izin verilmemelidir.
- . Matematik gibi okumayla ilgisi olmayan beceriler test edilmemelidir.
- . Tesadüfi önemsiz bilgi test edilmemelidir.
- . Yapı ile ilgili veya diğer muğlak yargılar gerektiren sorulardan kaçınılmalıdır.

Yazarlar okuyucularının önceki bilgilerinden kaçınılmaz olarak belirli çıkarımlar yaparlar. Öğrenciden çok fazla çıkarım yapılması beklendiğinde, okuduğunu anlama zorlaşır. Öğretmenler öğrenciye hitap edecek okuma materyalini seçerken öğrencilerin çeşitliliğine dikkat etmelidir. Çeşitlilik pek çok boyutlarda yer alır. Cinsiyet, etnik köken, dil, az rastlanırlık, deneyim ve din bunlardan en önemlileri arasındadır. Bu boyutlardaki farklılıklar öğrencilerin nasıl öğrendiğini ve içeriği nasıl yorumladığını etkileyebilir. Öğretmenler ilk olarak bu farklılıkları bir arada bulundurup sonrasında geleneksel yöntemle ile iyi öğrenemeyebilecek öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için yönergelerini uyumlu hale getirirler. Yabancı dil öğrenen öğrencilerin okuma kabiliyeti ve metnin okunabilirliği arasındaki uyum ve eşleşme önemli bir ilk adımdır. *Okunabilirlik* kelimesi metnin genel zorluğuyla ilgilidir ve derece-seviye terimleriyle değerlendirilir. Cümle uzunluğu, sözcük hazinesi, dil bilgisi zorluğu, organizasyon, tutarlık, soyutluk, netlik ve önceki bilgilere dayalı sonuç çıkarma bir okuma metnini zor ya da kolay yapan etmenlerdir (McKenna, Robinson, 2005, s. 49).

Çeşitlilik konusunu ele alan yazarlardan biri de Bernhardt'tır. Yabancı dil öğrenen okuyucularda okuryazar olan ve okuryazar olmayan ayrımı yapan Bernhardt (1991, s. 31), yabancı dil öğrenen okuyucuları homojen bir grup olarak görmez. Unutulmaması gereken çok sayıda olabilecek çeşitliliklerden bazıları şunlardır:

- a) Anadilde okuryazarlık: Bernhardt'ın (1991, s. 32) belirttiği gibi, bazı okuyucular anadillerinde okuryazar olurken bazıları olmayabilir.
- b) Önceden edinilmiş dillerin ve okuryazarlığın deneyimi: örneğin bazı Arap okuyucular için İngilizce ikinci dil olurken, ikinci bir dilde yüksek okuryazarlığa sahip başka bir kişi için İngilizce üçüncü hatta dördüncü yabancı dil olabilir.
- c) Anadil ve yabancı dil arasındaki dilbilimsel ilişki: örneğin İngilizce ve Fransızca nispeten benzer dillerken, İngilizce ve Türkçe pek çok açıdan farklıdır.
- d) Kültürel ilişkiler: Batı Avrupa'daki İngilizceyi ikinci dil olarak öğrenen kişiler diğer kültürlerin okuyucularına göre İngilizce metinlere daha fazla ortak bilgi getirirler.
- e) Anadilin ve öğrenilen yabancı dilin yazısı: İngilizce ve Svahili dili aynı alfabeye yazılır, İngilizce ve Yunanca farklı alfabelerle yazılır; Çince logo grafik bir alfabeye yazılır.

Eğer okuma bütün dillerde aşağı yukarı aynı aktivite olarak değerlendirilirse, bu farklılıklara fazla dikkat edilmemiş olunur. Fakat okuma, bazı seviyelerde belli bir dilin belli özelliklerini içeren bir dil aktivitesi olarak kabul edilirse, bu ve diğer çeşitliliklere önem verilmiş olunur. Bu farklılıkların ve çeşitliliklerin var olma ihtimali, en azından genelleştirilmiş ikinci yabancı dil okuma süreçlerini savunmak konusunda dikkatli ve tedbirli olmaya itmelidir.

1.2.Problem

Seviyeye uygun okuma kitapları Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen her öğrencinin ihtiyacıdır. Bu ihtiyaca yönelik gerek özgün metinler hazırlanmalı, gerekse Türk yazarların yazmış olduğu Türk kültür unsurlarını içeren roman ya da hikâyeler sadeleştirilmelidir. Bu çalışmanın giriş bölümünde bahsedildiği gibi Türkçe öğretimi amaçlı pek çok kaynak kitap yazılmış ve basılmıştır. Ancak öğrenciler yardımcı kitap arayışına girdiklerinde ulaşabilecekleri çok fazla seçenek yoktur. Oysa daha A1 seviyesinden itibaren okuma metinleri ile karşı karşıya kalan öğrenciler seviyelerine ve yaşlarına uygun, içinde alıştırmalar olan hikâye kitaplarına gereksinim duyarlar.

1.3.Tezin Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen A1-A2 seviyesindeki öğrenciler için yaşlarına uygun hikâyeler oluşturmaktır. Seviyeye uyarlama yapılırken Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni incelenmiş, öğrencilerin kazanımları belirlenip hazırlık yapılmıştır. Çalışmanın odağı Sabahattin Ali'nin Apartman ve Köpek isimli hikâyeleridir. Bu hikâyeler Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnine göre uyarlanmış, okuma öncesi ve okuma sonrası alıştırmalar yazılmıştır.

Alan yazında eksikliği hissedilen bir kısma katkıda bulunmak için hazırlanan bu çalışmanın önemi yadsınamaz. Yardımcı hikâye kitabı yetersizliği, öğrencileri, ana dili Türkçe olan bireyler için yazılmış kitaplara, romanlara ve hikâyelere yönlendirebilir; bu da anlamayı güç kılacağı için başarısızlık hissine ve takiben isteksizliğe yol açar. Bu uyarlama çalışması ile ana dil okuyucuları için yazılmış edebi eserler yabancılara Türkçe öğretimi alanında da kullanılmış olur. Bu sayede öğrenciler aynı zamanda yazarlarımızı ve eserlerini

tanımış olurlar. Seviyeye uygun kitaplar üç kategoriye ayrılmış okuma materyallerinden ilkidir. Bu kitaplar belli seviyelerde kullanılabilmesi amacıyla düzenlenmiş, basitleştirilmiş ve/veya kısaltılmış olanlardır. Okuduğunu anlamak ve öğrencide güven zemini oluşturmak için harikalardır (Rodrigo, 1995). İkinci kategoriye ise hafif okuma veya kademelendirilmiş kolay anadil okuma kitapları oluşturmaktadır. Bunlar klasik edebiyat ya da teknik içerikli olmayıp kısaltılmamış olanlardır. Son kategori ise edebiyat ve bilgi metinleridir. Bunlar hafif okuma becerisini başarılı bir şekilde edinmiş kişiler için edebiyat, yetişkin kitapları, kaynakça, tarih ve teknik ve bilgi içeren kitaplar gibi daha karışık kısaltılmamış kitaplardır.

Yabancı dil öğrenen bir öğrenciye uygun metinler öğrencilere dikkatli okuma pratiği sağlamak amacıyla şu ölçütlere göre seçilmelidir:

- . Hedeflenen izleyici
- . Hedeflenen amaç
- . Kaynak
- . Uzunluk
- . Sözcüksel çeşitlilik
- . Sözbilimsel yapı
- . Konuya aşinalık
- . Geçmişten gelen bilgiyle ilişki
- . Sunum kanalı (Urquhart ve Weir, 1998, s. 205)

Bu çalışmada A1-A2 seviyesine göre sadeleştirilen “Apartman” ve “Köpek” hikâyelerinin yazarı Sabahattin Ali’dir. Ülkemizin önemli yazarlarından ve şairlerinden olan Sabahattin Ali 25 Şubat 1907’de Gümölcine’ye bağlı İğridere’de doğdu. İstanbul’daki Muallim Mektebi’nde aldığı nitelikli eğitim sayesinde Yozgat’ta öğretmenlik yapmaya başladı. Birkaç yıl sonra Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yabancı dil eğitimi alması amacıyla yurtdışına gönderilen isimler arasındaydı. 1928-1930 yılları arasında yabancı dil eğitimi Almanya’daki bir dil fakültesinde aldı. Burada Ivan Turgenyev, Edgar Allan Poe, Thomas Mann gibi yazarların eserleriyle tanıştı. Sabahattin Ali’nin bu yazarlardan etkilendiği görülmektedir. Türk ulusuna hakaret eden koyu milliyetçi bir Alman gencini tartakladığı gerekçesiyle Almanya’daki eğitimi sonlandırıldı ve Türkiye’ye gönderildi. Bazı kaynaklar, Ali’nin Türkiye’ye dönüşünün sebeplerini başka nedenlere bağlamaktadır.

Türkiye'ye döndükten sonra önce Bursa'da öğretmenlik yaptı; ardından Aydın'da bulunan bir okulda Almanca öğretmeni olarak çalıştı. Ali, Atatürk'e hakaret ettiği gerekçesiyle ve çeşitli politik suçlamalar nedeniyle tutuklandı ve Sabahattin Ali'nin yaşam öyküsündeki yeri iyi bilinen Sinop Cezaevi'ne gönderildi. Suçlamaların yersiz olduğunu kanıtlarcasına Atatürk'e ithaf ettiği Benim Aşkım adlı şiirini ve başka bir amaçla da Esirler adlı tiyatro oyununu yazdı. Ayrıca ülkemizde çok sevilen şarkı "Aldırma Gönül"ü de Sinop Cezaevi'nde geçirdiği günlerde yazdı. Eşi Aliye Hanım'la 1935 yılında evlendi. Bu evlilikten Filiz Ali adında bir çocukları oldu. Filiz Ali 5 yaşındayken yazdığı, en iyi bilinen Sabahattin Ali kitaplarından olan Kuyucaklı Yusuf romanı büyük tartışmalara yol açtı. Hatta Hüseyin Nihal Atsız, bu romana karşılık olarak İçimizdeki Şeytanlar adında bir eser yazmıştı. Sabahattin Ali, birçok kez askere alınmıştı. Askere alınma sebeplerinden biri II. Dünya Savaşı seferberliği idi ve ülkemizde hâlen çok satan Kürk Mantolu Madonna adlı meşhur eserini bu yıllarda askerdeyken yazdı. İlerleyen yıllarda İstanbul'a gelen yazar, arkadaşları önemli güldürü yazarımız Aziz Nesin'le beraber Marko Paşa adındaki mizah dergisini çıkardı. Marko Paşa'da yayımlanan "Topunuzun Köküne Kibrit Suyu" (16 Aralık 1946) başlıklı yazıdan dolayı Cemil Barlas'a hakareten dolayı dört ay (10 Mart), "Biliyor musunuz?" başlıklı yazıdan dolayı Falih Rıfkı Atay'a hakareten üç ay (25 Haziran) mahkûmiyet cezası aldı (Bir Fotoğraf Camı, 2007, YKY). Sabahattin Ali, son yıllarında ekonomik bunalım yaşıyordu ve tanıdıklarının yardımıyla bir kamyon edinerek nakliyecilik yapmaya başladı. Ayrıca o dönemde Türkiye'den ayrılmak istiyordu ve yakınlarına Avrupa'ya gitmek istediğinden bahsediyordu. Hapisteyken tanıştığı Berber Hasan Tural'ın bulduğu Ali Ertekin aracılığıyla 31 Mart 1948'de yurtdışına kaçma girişiminde bulundu. Aynı yıl 16 Haziran tarihinde ölüsü Kırklareli'nin Sazara köyü yakınlarında bulundu. İstanbul polisinin Bulgaristan'a adam kaçıran bir şebekeyi izlediği sırada Ali Ertekin tutuklandı. 14 Ocak 1949'da Sabahattin Ali'nin cesedi gömüldüğü yerden çıkarılarak Kırklareli Memleket Hastanesi'nde muayene edildi. Ali Ertekin'in Sabahattin Ali'nin katili olduğu açıklandı. Ertekin cinayeti milli duygularla işlediğini söyledi. 1950 yılında Kırklareli Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanan Ertekin dört yıl ceza olsa da aynı yıl af yasasından yararlanarak salıverildi (Bir Fotoğraf Camı, 2007, YKY). Sabahattin Ali kitapları ve şiirleri son yıllarda ülkemizde büyük ilgi görmektedir. Yıllardır düşmediği çok satanlar listelerinde yerini koruyan en sevilen eseri Kürk Mantolu Madonna'nın yanına diğer kitapları Kuyucaklı Yusuf ve İçimizdeki Şeytan eklenmiştir. Birçok dile çevrilen Kürk Mantolu Madonna, 2016 yılında

İngilizceye çevrilerek bir dünya klasığı olma yolunda büyük bir adım atmıştır ve yediden yetmişe herkesin severek okuduğu bir kitap olarak başka kitaplarda ve filmlerde de adından bahsettirmiştir (<https://www.dr.com.tr/Yazar/sabahattin-ali/s=253771>).

Sadeleştirilmiş bu hikâyeleri okuyan öğrenci hem okuma becerisini geliştirecek hem de Sabahattin Ali’yi tanıyıp eserleri aracılığıyla Türk edebiyat dünyasına bir adım atmış olacaktır. Ancak, bu hikâyelerin seçimindeki amaç Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin Türk kültürünü benimsemesi ya da kabul etmesi değildir.

Kutlu’ya göre (2015) uyarlanacak hikâyeleri seçerken bazı konulara dikkat edilmelidir. Bunlar:

1. Hikâyeler hem Türk kültürünü hem de evrensel kültürü içermelidir.
2. Hikâyedeki dil mecaz anlamlardan olabildiğince uzak olmalı ve sade bir Türkçe ile yazılmış olmalıdır.
3. Sözcükler ve dil bilgisel yapılar hedef seviyeye uyarlanabilecek düzeyde olmalıdır.
4. Uyarlanacak hikâyelerde uyarlamayı zora sokacak çok sayıda söz sanatı bulunmamalıdır.
5. Seçilen hikâyelerinin başlıkları da seviyeye uygun ve merak uyandırıcı nitelikte olmalıdır.

1.4.Sınırlılıklar

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen A1-A2 seviyesindeki öğrencilere yönelik olarak sınırlandırılmış bu çalışmada, bu öğrencilerin okuma becerisini geliştirmek için kullanılacak yardımcı kitaplardan Sabahattin Ali’nin hikâyeleri kapsam oluşturmaktadır.

1.5.Varsayımlar

Bu çalışmada, Sabahattin Ali’nin tüm hikâyelerine ulaşılmış, örnekleme oluşturan “Apartman” ve “Köpek” hikâyelerinin A1-A2 seviyesindeki öğrenciler için uygun olduğu varsayılmıştır. Yardımcı okuma materyallerinin uyarlanması ve sadeleştirilmesi sırasında objektif davranıldığı ve bilimsel verileri temel alarak çalışmanın hazırlandığı varsayılmaktadır.

2. UYGULAMA VE YÖNTEM

Bir dili yabancı dil olarak öğretirken öğreticilerin ders kitaplarından sonra en çok başvurduğu kaynak yardımcı okuma kitaplarıdır. Öğrencilere yol göstermek amacıyla kaynak önerisinde bulunacak bir öğretmenin ulaşabileceği kaynaklar sınırlı ve kısıtlı olmamalıdır.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken karşılaşılan kaynak eksikliğini gidermeye yardımcı olmak, katkıda bulunmak amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Sabahattin Ali'nin 'Apartman' ve 'Köpek' isimli hikâyeleri A1-A2 seviyesine uyarlanmış ve öncesinde tüm hikâyeleri okunarak uygulanabilirliği mümkün olanlar seçilmiştir.

Seçilen hikâyeler, A1-A2 seviyesi öğrencilerinin dil kazanımları, dil bilgisi ve sözcük bilgisi düşünülerek uyarlanmış, sadeleştirilmiştir.

Uyarlama sonrasında okuma becerisine katkıda bulunması amacıyla, okuma öncesi etkinliği olarak sözcük alıştırmaları; okuma sonrası etkinliği olarak da okuduğunu anlama soruları ve alıştırmaları hazırlanmıştır.

A1-A2 seviyesinin dinleme, okuma, karşılıklı konuşma, sözlü anlatım ve yazılı anlatım beceri düzeyleri Ankara Üniversitesi TÖMER Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'ndaki Avrupa Dil Portfolyosunda şu şekilde belirtilmiştir:

ADP BECERİ DÜZEYİ	DİNLEME	OKUMA
A1	<ul style="list-style-type: none">• Basit ve net olarak yöneltilen soru ve yönergeleri anlayabilirim.• Selamlaşma ve tanışmayla ilgili günlük dildeki basit ifadeleri anlayabilirim (günaydın, iyi akşamlar vs.).	<ul style="list-style-type: none">• Kısa ve basit metinlerde aşına olduğum isim, sözcük ve ifadeleri anlayabilirim.• Ad, soyadı, doğum tarihi gibi kişisel bilgiler içeren basit ifadeleri anlayabilirim.

	<ul style="list-style-type: none"> • Çok yavaş ve net bir şekilde konuşulduğunda kendim, ailem ve tanıdığım kişiler ile sözcükleri ve ifadeleri anlayabilirim. • .Sınıfta ve evde en çok kullanılan nesnelerin adlarını anlayabilirim. • Sayıları, fiyatları, saatin kaç olduğunu ve gün, ay, yıl ile ilgili ifadeleri anlayabilirim. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kısa ve basit metinlerdeki temel bilgileri anlayabilirim. (Örn; film veya konser afişi, duyur, tabela vb.) • Kartpostallardaki veya arkadaşlarım tarafından yazılmış kısa ve basit iletileri anlayabilirim. (Örn; iyi bayramlar, toplantıdayım vb.) • Kısa ve basit olan bilgilendirici nitelikteki açıklamaları ve yazılı yönergeleri, özellikler bunlar resimlerle desteklendiğinde anlayabilirim. (Örn; bilgisayar komutları, dolduracak formlar vb.) • Giriş formu, otel kayıt formu gibi belgeleri anlayabilirim. Ad soyadı, doğum tarihi ve uyruk gibi kişisel bilgileri verebilirim.
A2	<ul style="list-style-type: none"> • Temel kişisel ihtiyaçlarımla ilgili basit ifade, soru ve bilgileri anlayabilirim. (Örn; lokantada, alışverişte, doktorda vb.) • Günlük hayatta ilgi alanıma giren konularla ilgili basit sözcük ve ifadeleri anlayabilirim. (Örn; hobi, sosyal yaşam, müzik, televizyon vb.) • Kaydedilmiş basit mesajlardaki temel bilgileri anlayabilirim. (Örn; kaset, CD, telesekreter vb.) • Görsel olarak da desteklendiğinde televizyondaki haberlerin ve filmlerin temel konusunu anlayabilirim. • Basit yer ve yön tariflerini anlayabilirim. (Örn, yürüyerek ya da toplu taşıma araçlarıyla gidilebilen.) • Yavaş ve anlaşılır konuşulduğunda bir tartışmanın ana konusunu anlayabilirim. 	<ul style="list-style-type: none"> • Günlük dilde yazılmış kısa ve basit yönergeleri anlayabilirim. • Kişisel bilgiler içeren kısa ve basit dilde yazılmış mektup ve davetiyeleri anlayabilirim. • İlgi alanıma giren konulara ilişkin kısa metinleri, basit dilde yazılmışsa anlayabilirim. (Örn; meslek, hobi, sosyal yaşam vb.) • Belli başlı kalıp ifadeleri içeren yazışmaları anlayabilirim. (Örn; faks, e-posta vb.) • İlan, broşür, mönü vs. gibi çeşitli yazılardan gerekli bilgileri çıkarıp anlayabilirim. • Gazete ve dergilerdeki haberlerin belli başlı iletilerini anlayabilirim.(Örn; yer, saat, kişiler vb.)

**ADP BECERİ
DÜZEYİ**

KARŞILIKLI KONUŞMA

SÖZLÜ ANLATIM

A1

- Günlük konuşmalarda basit konuşmaları başlatıp karşılık vererek basit soru ve yanıtlar üretebilirim.
- Tanışma, selamlaşma ve vedalaşmaya ilişkin kalıp ifadeleri kullanabilirim.
- Bir şeyi rica edebilir ve başkalarının ricalarını yerine getirebilirim.
- Kişilere nerede oturduklarını, kimleri tanıdıklarını ve sahip oldukları şeylere ilişkin sorular sorabilir ve bu tür sorular yavaş ve açık sorulduğunda anlayabilirim.
- Sayıları, miktarı, fiyatı, saati ve tarihi söyleyebilirim.
- Konuşmamı destekleyen jest ve imiklerin yardımıyla temel ihtiyaçlarımı karşılayacağım alışverişler yapabilirim.

- Basit bir dille günlük hayatta neler yaptığıma ilişkin bilgiler verebilirim.
- Bir şeyi yapmayı isteyip istemediğimi basit bir dille ifade edebilirim.
- Adım, soyadım, yaşım gibi kendim ile ilgili kişisel bilgileri verebilirim.
- Yaşadığım yere ilişkin bilgiler verebilirim (adres, telefon numarası vb.)
- Söylenen bir sözü anlayıp anlamadığımı dile getirebilirim.

A2

- Bir sohbette basit sorular sorabilir ve cevaplayabilirim.
- Günlük hayatta gerekli olan durumlarda basit soru kalıplarını kullanabilir ve bunlara cevap verebilirim. (Örn; markette, postanede, bankada, lokantada vb.)
- Kişilere iş yerinde ve boş zamanlarında neler yaptığına dair sorular yöneltebilir ve bana yöneltilen sorulara cevap verebilirim.
- Toplu taşıma araçlarını kullanarak yapacağım her türlü seyahatle ilgili bilgileri isteyebilir ve bilet satın alabilirim.
- Birine yol sorabilir, bir harita ya da şehir planı yardımıyla yol tarifi yapabilirim.
- Biriyle ne yapacağımıza ya da nereye gitmek istediğimize ilişkin görüşebilir, buluşma yerimizi ve saatini kararlaştırabilirim.

- Kendimden ve ailemden bahsedebilir ve diğer insanları tanıtabilirim.
- Basit bir şekilde hobilerimden ve ilgi alanlarımdan bahsedebilirim.
- Eğitim geçmişimi, önceki ve şu anki işimi anlatabilirim.
- Hafta sonu ve tatil etkinlikleri gibi geçmiş olayları anlatabilirim.

-
- Yiyecek ya da içecek bir şeyler sipariş edebilirim.
-

**ADP BECERİ
DÜZEYİ****YAZILI ANLATIM**

A1

- Meslek, yaş, adres ve hobilerimi içeren bir form doldurabilirim.
 - Basit tümcelerle kendim hakkında bilgi verebilirim. (Örn; nerede oturuyorum, ne yapıyorum vb.)
 - Bir tebrik kartı ve kartpostal yazabilirim. (Örn; doğum günü kartı, bayram kartı vb.)
 - Birisine nerede olduğumu veya nerede buluşacağımıza ilişkin bilgilendirmek amacıyla bir not yazabilirim.
-

A2

- Basit kalıp ve tümcelerle günlük hayata ilişkin metinler yazabilirim. (Örn; tanıdıklarım, iş, okul, aile, hobi vb.)
 - Basit tümcelerle bir olayın (kutlamanın, kazanın) nerede ve nasıl olduğunu yazılı olarak ifade edebilirim.
 - Kişisel bilgilerim, eğitim durumum, mesleğim ve ilgi alanlarım hakkında bir form doldurabilirim.
 - Birine teşekkür etmek, herhangi bir konuda ricada bulunmak veya birini davet etmek için basit bir mektup yazabilirim.
 - Basit düzeydeki tümcelerimi “ve”, “ama”, “çünkü” gibi sözcüklerle bağlayabilirim.
 - Bir olayın zamana bağlı akışını verebilmek için tümcelerimde “önce”, “sonra”, “daha sonra” sözcüklerini kullanabilirim.
-

2.1. Araştırma Modeli

Genel tarama modeli kullanılan ve betimsel bir alan araştırması olan bu çalışmada seçilen hikâyelerin A1-A2 seviyesine uyarlanması amaçlanmaktadır.

2.2. Evren/ Örneklem

Bu çalışmanın evreni, Türkçe edebi eserler; örneklemini ise Sabahattin Ali'nin ‘Apartman’ ve ‘Köpek’ isimli hikâyeleridir.

2.3. Verilerin Toplanması

Yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili alan yazın taranmış, kitaplar, tezler, makaleler ve konferans bildirileri temin edilmiş; Sabahattin Ali'nin tüm hikâyeleri incelenmiş ve A1-A2 seviyesindeki öğrencilerin okuma anlama becerileri dikkate alınarak 'Apartman' ve 'Köpek' isimli hikâyeleri seçilmiştir. Hikâyeler sadeleştirilip uyarlanırken Ankara Üniversitesi TÖMER Hitit kitapları incelenmiş ve kitaplardaki Avrupa Dil Portfolyosunda yer alan kazanımlar göz önünde bulundurulmuştur.

2.4. "Apartman" Hikâyesinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması

Apartman

1.Cümle: Sivri damın üzerinde, keskin bir koku dağıtan yaş tahtalara keseri vuruyor, bir taraftan da batıya doğru inmeye başlayan güneşi gözlüyordu.

Uyarlanan Cümle: Sivri çatının üzerindeydi. Keskin kokulu yaş tahtaları kesiyordu. Güneş batıya indi. O, güneşi gözlüyordu.

(Seviyeye uygun olması amacıyla dam kelimesi çatı kelimesi ile değiştirilmiştir. Fiilimsiler cümleden çıkarılmıştır. Uzun cümleler kısaltılmıştır.)

2.Cümle: Ağustosun sonuna yaklaştıkları için mal sahibi çatının çabuk örtülmesini istemişti.

Uyarlanan Cümle: Adam çatıyı kapatıyordu. Bunu mal sahibi istedi çünkü Ağustosun sonu yaklaşıyordu.

(Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi seviyeye uygun olmadığı için bilinen geçmiş zaman ile değiştirilmiştir. Edilgen çatı etken çatı ile anlamı bozmayacak şekilde değiştirildi.)

3. Cümle: Yağmurlar başlar diye korkuyordu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

4. Cümle: Bunun için sekiz kişi iki gündür hep çatıda uğraşıyorlardı.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

5. Cümle: Öğleyin şöyle on dakika dinlenip biraz ekmekle biraz karpuz yemiş, hemen işe başlamıştı.

Uyarlanan Cümle: Öğleyin adam on dakika dinlendi, biraz ekmekle karpuz yedi, hemen işe başladı.

(Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi seviyeye uygun olmadığı için bilinen geçmiş zaman ile değiştirilmiştir.)

6. Cümle: Böyle yüksekte (apartman beş katlı idi) ve yarı yatmış, yarı ayakta durarak yaş tahtalara abanmak ve mütemadiyen başının üst tarafında keser sallamak insana sersemlik, hatta baş dönmesine benzer bir şey veriyordu.

Uyarlanan Cümle: Sersem hissediyor ve başı dönüyordu çünkü apartmanın beşinci katında yaş tahtalara yaslanıyor, sürekli başının üst tarafında keser sallıyordu.

(A1-A2 seviyesine uygun olmayan fiilimsiler yüklemelere dönüştürülmüş veya çıkarılmış, abanmak kelimesi yaslanmak kelimesi ile mütemadiyen kelimesi sürekli kelimesi ile değiştirilmiştir.)

7. Cümle: Bir akşam olsa, bir eve gitse, bir arka üstü yatsa ve karısıyla küçük kızına şöyle göğsünü kabarta kabarta bir bağırp çağırsa!..

Uyarlanan Cümle: Akşam eve gitmek, sırt üstü yatmak ve karısıyla küçük kızına bağırarak istedi.

(Dilek istek kipi isim fiil ile değiştirilmiş ve göğüs kabartma deyimini çıkarılmıştır.)

8. Cümle: Mal sahibi karı apartmanda oturuyordu (orası da kendi malı idi).

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

9. Cümle: Onun için burada bağırarak değil, hızlı bile konuşamıyorlardı.

Uyarlanan Cümle: Bu yüzden burada bağırıyorlardı ve sesli konuşamıyorlardı.

(Cümle anlamını kaybetmeyecek şekilde basitleştirilmiştir.)

10. Cümle: Herif bazen pencereyi açıp göbeğini kenara dayayarak saatlerce baktığı ve ara sıra:

Uyarlanan Cümle: Herif bazen pencereyi açıyor, göbeğini kenara dayıyor ve saatlerce bakıyordu ve ara sıra:

(Fiilimsiler yüklemelerle değiştirilmiştir.)

11. Cümle : “Orasını iyi kapat!” yahut:

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

12. Cümle : “Lakırdıyı bırakalım.” Diye emirler verdiği için işçilere, o olmadığı zaman da devam eden bir çekingenlik gelmişti.

Uyarlanan Cümle: “Anlamsız konuşmayı bırakalım.” Diye işçilere emirler veriyordu. Bu yüzden o yokken bile işçiler ondan çekiniyordu.

(‘lakırdı’ kelimesi seviyeye uygun olmadığından ‘anlamsız konuşma’ ile değiştirilmiş, cümle basitleştirilmiştir.)

13. Cümle: Sessiz sessiz çalışıyorlardı.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

14. Cümle: Birden bire irkildi.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

15. Cümle: Etrafına bakınırken ilerideki sokak başında küçük bir küfecinin iki kat olmuş geldiğini gördü.

Uyarlanan Cümle: Etrafına bakınırken ilerideki sokak başında küçük bir küfeci gördü. Küfeci kambur duruyordu.

(Cümle basitleştirilmiş ve anlamı kolaylaştırmak için iki cümle halinde ifade edilmiştir.)

16. Cümle: İçi, safrası kabarmış gibi, allak bullak oldu.

Uyarlanan Cümle: Midesi bulandı.

(A1-A2 seviyesindeki öğrencilerin anlayabileceği şekilde cümle özgün cümlelerin anlamına en yakın şekilde değiştirilmiştir.)

17. Cümle: Eliyle yarı çivilenmiş tahtalardan birine yapıştı, aşağıya doğru dikkatle bakmaya başladı.

Uyarlanan Cümle: Eliyle çivili tahtaları tuttu, aşağıya doğru dikkatle baktı.

18. Cümle: Küfeye yükletilen eşyanın altında, ayakları sokağın bozuk taşlarına yapışıkmiş gibi adımlar atarak ilerlemeye çalışan küçük hamal kendi oğlu idi.

Uyarlanan Cümle: Küfeyi kendi oğlu taşıyor, ağır ve yavaş adımlar atıyordu.

(Cümle seviyeye uygun olması amacıyla basitleştirilmiştir.)

19. Cümle: Bir gün iş bulup on gün bulamadığı sıralarda, onu, zaten sebebini anlamadan iş olsun diye gönderdiği mektepten almış, bir daha göndermemiştii.

Uyarlanan Cümle: Adamın bir gün işi olurdu, on gün işi olmazdı. Oğlunu okula gönderiyordu ama sebebini bilmiyordu. Bu yüzden onu okuldan aldı ve bir daha göndermedi.

(Fiilimsiler yüklemlere dönüştürülerek A1-A2 seviyesi için uzun olan cümle birkaç cümle haline getirilmiştir ve sadeleştirilmiştir.)

20. Cümle: Bir karısı ve bu oğlundan başka iki de kız çocuğu vardı.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

21. Cümle: Ayın en çok on gününde aldığı en çok altmışar kuruşla bunları doyuramıyordu.

Uyarlanan Cümle: Ayda en çok on gün en çok altmışar kuruş alıyordu ve bunları yani ailesini doyuramıyordu.

22. Cümle: Küçük oğlan ufaktan çalışmaya başlamalıydı.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

23. Cümle: Ucuzca bir eski küfe aldıktan sonra onu pazarlara gönderdi ve çocuk gününe göre yirmi yirmi beş kuruşa kadar kazanıp getirmeye başladı.

Uyarlanan Cümle: Ucuz bir eski küfe aldıktan sonra onu pazarlara gönderdi ve çocuk bazı günler yirmi, yirmi beş kuruş kadar kazanıyor, kazancını eve getiriyordu.

(Fiilimsi değiştirilmiş, cümle sadeleştirilmiştir.)

24. Cümle: Büyüdükçe belki beş on kuruş daha fazla çıkarabilirdi.

Uyarlanan Cümle: Büyüdüğünde belki beş on kuruş daha fazla kazanabilirdi.

(‘çıkarmak’ kelimesi seviyeye uygun olmadığından ‘kazanmak’ kelimesi ile değiştirilmiş, cümle sadeleştirilmiştir.)

25. Cümle: Fakat bu sefer fena yüklemişlerdi.

Uyarlanan Cümle: Fakat bu sefer çok yüklediler.

(‘fena’ kelimesi ‘çok’ kelimesi ile değiştirilmiş, birleşik zaman bilinen geçmiş zaman ile ifade edilmiştir.)

26. Cümle: Alnına güneş vurdukça terlerin parıldadığını o buradan görebiliyordu.

Uyarlanan Cümle: Alnına güneş vuruyordu ve terleri parlıyordu. Adam bunu çatıdan görebiliyordu.

(Cümle üç cümle halinde anlamı kolaylaştırmak için sadeleştirilmiştir.)

27. Cümle: Çocuğun yanında giden uşak kılıklı bir adam ara sıra ona durup bir şeyler söylüyor, galiba:

Uyarlanan Cümle: Çocuğun yanında uşak kılıklı bir adam vardı. Ara sıra duruyor ve ona bir şeyler söylüyordu, galiba:

28. Cümle : “Yürüsene be!” filan diyordu.

Uyarlanan Cümle: “Yürü!” diyordu.

29. Cümle: Yaklaştıkları zaman küfenin içinde neler olduğunu da seçmeye başladı.

Uyarlanan Cümle: Yaklaştılar ve küfenin içinde neler var görmeye başladı.

30. Cümle: Bir sürü şişelerin arasında irili ufaklı konserve kutuları vardı, renkli kâğıt kuşaklara sarılmış teneke kutular.

Uyarlanan Cümle: Bir sürü şişelerin arasında küçük ve büyük konserve kutuları, renkli kâğıtlı teneke kutular vardı.

31. Cümle: Ve sonra şişeler, kısa, tıknaz, fıçı biçiminde, huni biçiminde, dar boğazlı, şiş gerdanlı ve içinde beyaz, yeşil, vişne rengi ve kan rengi sular bulunan birçok şişeler.

Uyarlanan Cümle: Ve sonra kısa, tıknaz, fıçı gibi, huni gibi, dar boğazlı, şiş gibi boyunlu ve içinde beyaz, yeşil, vişne rengi ve kan rengi sular bulunan birçok şişeler vardı.

32. Cümle: Çocuk bu ağır yüklerin altında yıkılacak gibi yürüyordu.

Uyarlanan Cümle: Çocuk bu ağır yüklerin altında zor yürüyordu.

(Sadeleştirilmiş cümlede ‘yıkılacak gibi’ yerine ‘zor’ kelimesi kullanılmıştır.)

33. Cümle: Çocuğun yanında yürüyen bu adamı tanıdı:

Uyarlanan Cümle: Çocuğun yanındaki bu adamı tanıdı:

34. Cümle: Apartman sahibinin uşağı idi.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

35. Cümle: Herhalde bu akşam karşıda ziyafet olacaktı.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

36. Cümle: Bu içkiler, bu çeşit çeşit balık ve konserve kutuları bunu gösteriyordu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur

37. Cümle: Küfeci ve uşak karşı apartmanın kapısına geldiler.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

38. Cümle: Çocuk ufacık elleriyle duvara tutunarak bir ayağını merdivene attı.

Uyarlanan Cümle: Çocuk küçük elleriyle duvara tutundu ve bir ayağını merdivene koydu.

39. Cümle: Babası yukarıdan bu ayağının pazılarının nasıl titreye titreye gerildiğini gördü.

Uyarlanan Cümle: Ayağı gerildi ve titredi. Babası bunu yukarıdan gördü.

(‘pazı’ kelimesi seviyeye uygun olmadığı için çıkarılmış, cümle basitleştirilmiştir.)

40. Cümle: Fakat çocuk öteki ayağını bir türlü kaldıramıyordu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

41. Cümle: Yük herhalde çok ağır olacaktı.

Uyarlanan Cümle: Yük herhalde çok ağırdı.

42. Cümle: Uşak canı sıkılmış bir tavırla ve eli arkada seyrediyordu.

Uyarlanan Cümle: Uşak elini arkaya koydu ve çocuğu seyretti. Canı sıkıldı.

43. Cümle: Çabuk bir hamle daha yaparak o basamağı ve aynı güçlkle öteki basamağı çıktı, kapıdan içeri girdi.

Uyarlanan Cümle: Çabuk bir hareket ile o basamağı ve öteki basamağı çıktı, kapıdan içeri girdi.

(Fiilimsiler yükleme dönüştürülmüştür.)

44. Cümle: Babası yukarıda adeta nefes bile almayarak bekliyordu.

Uyarlanan Cümle: Babası yukarıda nefesini tuttu ve bekledi.

45. Cümle: Ustabaşı damın öbür ucundan:

Uyarlanan Cümle: Ustabaşı çatının öbür ucundan:

46. Cümle : “Hey... Durma!” diye bağırdı.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

47. Cümle: Silkinerek, keseri başının üzerindeki tahtalara vurmaya başladı.

Uyarlanan Cümle: Silkindi, keseri başının üzerindeki tahtalara vurmaya başladı.

48. Cümle: Fakat akli hep arkada, karşı apartmanda idi.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

49. Cümle: Ara sıra gene durarak dinliyor, fakat kalbinin gümbürtüsünden başka bir şey duymuyordu.

Uyarlanan Cümle: Ara sıra duruyor, dinliyor, fakat kalbinin gümbürtüsünden başka bir şey duymuyordu.

50. Cümle: Biraz sonra, keser seslerinin arasında, kulağına şangırtıya benzeyen bir ses geldi.

Uyarlanan Cümle: Biraz sonra, keser seslerinin arasında, kulağına şangırtı sesi geldi.

51. Cümle: Durdu, geriye ve aşağıya doğru eğilerek dinlemeye başladı.

Uyarlanan Cümle: Durdu, geriye ve aşağıya doğru eğildi ve dinledi.

52. Cümle: Karşı apartmanın içinde kalın bir ses bağıırıyordu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

53. Cümle: Fakat söylenen sözleri anlamak mümkün değildi.

Uyarlanan Cümle: Fakat konuşmaları anlayamadı.

(Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.)

54. Cümle: Ara sıra ince bir vızıldanma kulağına gelir gibi oluyordu.

Uyarlanan Cümle: Ara sıra ince bir vızıldanma kulağına geliyordu.

55. Cümle: Biraz sonra sesler kapıya yaklaştı.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

56. Cümle: Kapıdaki adam büsbütün eğilerek bakmaya başladı.

Uyarlanan Cümle: Kapıdaki adam eğildi ve baktı.

57. Cümle: Kapıdan, önce oğlu çıktı.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

58. Cümle: Hıçkıra hıçkıra ağlıyor ve bir eliyle küfesini ipinden tutup sürüklüyor, öteki eliyle de sağ dizini ovuşturuyordu.

Uyarlanan Cümle: Hıçkıra hıçkıra ağlıyor ve bir eliyle küfesini ipinden tutuyor, onu sürüklüyor, öteki eliyle de sağ dizini tutuyordu.

59. Cümle: Bu ayağı kan içindeydi.

Uyarlanan Cümle: Bu ayağı kan olmuştu.

60. Cümle: Arkasından uşak göründü.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

61. Cümle: Çok kızgındı:

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

62. Cümle: “Haydi bakalım, çek arabanı!” diye çocuğa bağırdı.

Uyarlanan Cümle: “Haydi bakalım, git buradan!” diye çocuğa bağırdı.

63. Cümle: Çocuk büsbütün ağlamaya başladı.

Uyarlanan Cümle: Çocuk ağlamaya başladı.

64. Cümle: Bu arada anlaşılmaz bir şeyler söylüyordu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

65. Cümle: Öteki hızla bağırdı:

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

66. Cümle: “Defol ulan!

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

67. Cümle: Senin yüzünden ben de laf işittim!

Uyarlanan Cümle: Senin yüzünden beni de azarladı.

(‘laf işitmek’ yerine cümle etken hale dönüştürülüp ‘azarlamak’ fiili kullanılmıştır.)

68. Cümle: Taşıyamayacaktın da ne diye yüklendin...”

Uyarlanan Cümle: Niye çok ağır bu küfeyi yüklendin...”

69. Cümle: Çocuk yine bir şeyler mırıldandı.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

70. Cümle: Uşak: “Pamuk yükletecek değildik ya!..” dedi.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

71. Cümle: Çocuk gözlerini silmeye başlayarak:

Uyarlanan Cümle: Çocuk gözlerini sildi:

72. Cümle: “O kadar yerler dolaştırdınız, paramı verin hiç olmazsa!” diye yalvardı.

Uyarlanan Cümle: “Sizinle birlikte bir sürü yer dolaştım, paramı verin!” diye yalvardı.

73. Cümle: Öteki omuzlarını silkti:

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

74. Cümle: “İki şarap şişesi kırıldı, yüz ellilerden üç lira...”

Uyarlanan Cümle: “İki şarap şişesi kırdın, yüz ellilerden üç lira eder.

75. Cümle: Bir de para mı istiyorsun?” diyerek apartmanın köşesindeki ufak kapıdan içeri girdi.

Uyarlanan Cümle: Üstüne para mı istiyorsun?” dedi ve apartmanın köşesindeki küçük kapıdan içeri girdi.

76. Cümle: Çocuk hala orada duruyor ve uuuf, uuuf... diye ağlıyordu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

77. Cümle: Ayağından sızan kanlar apartmanın önündeki beyaz parkeleri kırmızıya boyamıştı.

Uyarlanan Cümle: Ayağından kanlar sızdı ve bu kanlar, apartmanın önündeki beyaz parkeleri kırmızıya boyadı.

78. Cümle: Babası yukarıdan donmuş gibi bakıyor, bir şey söyleyemiyordu.

Uyarlanan Cümle: Babası yukarıda donmuş gibiydi, bir şey söyleyemiyordu.

79. Cümle: İşe karışır ve çocuğun kendi oğlu olduğu anlaşılırsa mal sahibinin kendisini kovacağını zannediyordu.

Uyarlanan Cümle: Bir şey söylerse çocuğun kendi oğlu olduğu anlaşılabilirdi ve o zaman mal sahibi kendisini işten kovabilirdi.

80. Cümle: Öyle ya, “Çocuğu niçin ağlattınız?” yahut, “Çocuğun parasını verin!..” demeye kalksa derhal defedilirdi.

Uyarlanan Cümle: “Çocuğu niçin ağlattınız?” yahut, “Çocuğun parasını verin!” derse hemen kovulurdu.

81. Cümle: İşinden ayrılıp aşağıya da gidemezdi.

Uyarlanan Cümle: İşinden ayrılamaz, aşağıya gidemezdi.

82. Cümle: Zaten bunları bu anda hiç düşünmüyordu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

83. Cümle: Yalnız aptal gözlerle aşağıya bakıyor ve göğsünü parçalayacakmış gibi çarpan kalbini tutuyordu.

Uyarlanan Cümle: Sadece aptal gözlerle aşağıya bakıyor ve çarpan kalbini tutuyordu.

84. Cümle: Birden bire karşı pencere açıldı.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

85. Cümle: Apartman sahibinin evvela büyük göbeği, sonra kırmızı başı görüldü.

Uyarlanan Cümle: Apartman sahibinin önce büyük göbeğini, sonra kırmızı başını gördüler.

86. Cümle: Dışarı uzanmaya çalışarak gürler gibi bağırdı:

Uyarlanan Cümle: Dışarı uzandı ve gürlledi:

87. Cümle: “Hey!.. Zırlamasana pencerenin önünde!..”

Uyarlanan Cümle: “Hey!.. Pencerenin önünde ağlama!..”

88. Cümle: Defolup gitsene!..”

Uyarlanan Cümle: Defol git!..”

89. Cümle: Uşak hemen girdiği kapıdan fırladı.

Uyarlanan Cümle: Uşak hemen kapıdan çıktı.

90. Cümle: Küfesinin üstünde oturarak ve yaralı dizine baka baka ağlayan çocuğu omzundan tutarak kaldırmak istedi.

Uyarlanan Cümle: Çocuk küfesinin üstünde oturuyor, yarasına bakıyor ve ağlıyordu. Çocuğu omzundan tuttu ve kaldırdı.

91. Cümle: Çocuk bağıırıyordu:

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

92. Cümle: “Görmüyor musun be!..”

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

93. Cümle: Cam kırıkları dolmuş içine... Uuuuf..."

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

94. Cümle: "Haydi git başka yerde ağla!..."

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

95. Cümle: "Beş kuruşumu verin!..."

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

96. Cümle: Penceredeki adam hırsından kıpkırmızı kesilerek bağırdı:

Uyarlanan Cümle: Penceredeki adam hırslandı, kıpkırmızı kesildi ve bağırdı:

(Fiilimsiler yükleme dönüştürülmüş, cümle sadeleştirilmiştir.)

97. Cümle: "At şu piçi şuradan be!..."

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

98. Cümle: Uşak, küfeciyi kolundan yakalayarak sürüklemeye başladı.

Uyarlanan Cümle: Uşak, küfeciyi kolundan yakaladı ve sürükledi.

99. Cümle: O, küfesini bir eliyle tutuyor ve hıçkırığa hıçkırığa ağlıyordu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

100. Cümle: Kalktığı yerde parkeler kıpkırmızı idi ve güneş orasını donuk donuk parlatıyordu.

Uyarlanan Cümle: Kalktı, yerde parkeler kıpkırmızı idi ve güneş orasını donuk donuk parlatıyordu.

101. Cümle: Çatının üstündeki adam hiç kımıldamadan aşağıya bakıyordu.

Uyarlanan Cümle: Çatının üstündeki adam hiç kımıldamıyor, aşağıya bakıyordu.

102. Cümle: Gözlerinin içi yanıyor ve beyni karıncalanıyordu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

103. Cümle: Yakası boğazına dar geliyormuş gibi bir hisle elini boynuna götürdü.

Uyarlanan Cümle: Yakası boğazına dar geliyormuş gibi hissetti, elini boynuna götürdü.

104. Cümle: Çocuk gitmek istemiyordu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

105. Cümle: Şimdi para falan istediğinden değil, ayağını acısından olduğu yerde kalıyordu.

Uyarlanan Cümle: Şimdi para istemiyordu, olduğu yerde kalıyordu çünkü ayağı acıyordu.

106. Cümle: Gözleri penceredeki adama ilişen uşak çocuğu hızla itti; o, küfesiyle beraber yüzükoyun yuvarlandı.

Uyarlanan Cümle: Uşak penceredeki adama baktı, çocuğu hızla itti; o, küfesiyle beraber yüzüstü yuvarlandı.

107. Cümle: Artık ağladığı bile duyulmuyordu.

Uyarlanan Cümle: Ağlıyordu ama duyulmuyordu.

108. Cümle: Çatıdaki adam gözlerinin büsbütün karardığını ve güneş vurmuş gibi beyninin içinde gürültüler olduğunu hissetti.

Uyarlanan Cümle: Çatıdaki adamın gözleri büsbütün karardı ve güneş vurmuş gibiydi, beyninin içinde gürültüler hissetti.

109. Cümle: Çatını kenarına dayanan ayakları titriyordu.

Uyarlanan Cümle: Ayakları çatının kenarına dayanıyor, titriyordu.

110. Cümle: Yavaş yavaş dizlerinin gevşemeye ve bükülmeye başladığını fark ederek elleriyle başının üst tarafındaki tahtalara tutunmak istedi.

Uyarlanan Cümle: Yavaş yavaş dizleri gevşiyor, bükülüyordu. Bunu fark etti, elleriyle başının üst tarafındaki tahtalara tutunmak istedi.

111. Cümle: Fakat parmakları da gevşemişti ve hiçbir şeye sıkıca yapışamıyordu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

112. Cümle: Vücudu yaş tahtaların üzerinde hafif bir gıcırta çıkararak ağır ağır kaydı.

Uyarlanan Cümle: Vücudu yaş tahtaların üzerinde hafif bir gıcırta çıkardı ve ağır ağır kaydı.

113. Cümle: Çatının kenarına kadar gelip orada bir an takılır gibi olduktan sonra, aşağıya, sokağın ortasına, içi toprak dolu bir çuval gibi boğuk bir ses çıkararak düştü.

Uyarlanan Cümle: Çatının kenarına kadar geldi. Orada bir an takıldı ve sonra, aşağıya, sokağın ortasına, içi toprak dolu bir çuval gibi boğuk bir sesle düştü.

114. Cümle: Çocuğu kaldırmaya uğraşan uşak onu bırakarak beri tarafa koştu ve penceredeki adam bir şeyden tiksiniyormuş gibi yüzünü buruşturduktan sonra, kanatları hızla vurarak içeri çekildi.

Uyarlanan Cümle: Uşak çocuğu kaldırıyordu, onu bıraktı, beri tarafa koştu. Penceredeki adam tiksindi, yüzünü buruşturdu. Pencereyi hızla vurdu ve içeri girdi.

Ayda Bir, Kasım 1935

2.5. “Apartman” Hikâyesi için Okuma Öncesi Etkinlikleri

1. Kelimelerle resimleri eşleştirin.

				
Konserve	Küfe	Güneş	Pencere	Çatı

2. Kutu içindeki kelimeleri aşağıdaki cümlelere yerleştirin.

Para	uşak	baktı	kanıyor	yahut
------	------	-------	---------	-------

1. _____ ev işlerine yardım ediyordu.
2. Biraz önce elimi kestim. Bak! _____.
3. Dilenciye _____ verdi.
4. Benimle alışverişe sen gel _____ kardeşin gelsin.
5. Pencereyi açtı ve dışarı _____.

2.6.Uyarlanmış Hikâye “Apartman”

Sivri çatının üzerindeydi. Keskin kokulu yaş tahtaları kesiyordu. Güneş batıya indi. O, güneşi gözlüyordu. Adam çatıyı kapatıyordu. Bunu mal sahibi istedi çünkü Ağustosun sonu yaklaşıyordu. Yağmurlar başlar diye korkuyordu. Bunun için sekiz kişi iki gündür hep çatıda uğraşıyorlardı.

Öğleyin adam on dakika dinlendi, biraz ekmekle karpuz yedi, hemen işe başladı. Sersem hissediyor ve başı dönüyordu çünkü apartmanın beşinci katında yaş tahtalara yaslanıyor, sürekli başının üst tarafında keser sallıyordu.

Akşam eve gitmek, sırt üstü yatmak ve karısıyla küçük kızına bağırmak istedi.

Mal sahibi karı apartmanda oturuyordu (orası da kendi malı idi). Bu yüzden burada bağırıyorlardı ve konuşuyorlardı. Herif bazen pencereyi açıyor, göbeğini kenara dayıyor ve saatlerce bakıyordu ve ara sıra: “Orasını iyi kapat!” yahut: “Anlamsız konuşmayı bırakalım.” diye işçilere emirler veriyordu. Bu yüzden o yokken bile işçiler çekiniyordu. Sessiz sessiz çalışıyorlardı.

Birden bire irkildi. Etrafına bakınırken ilerideki sokak başında küçük bir küfeci gördü. Küfeci kambur duruyordu. Midesi bulandı. Eliyle çivili tahtaları tuttu, aşağıya doğru dikkatle baktı.

Küfeyi kendi oğlu taşıyor, ağır ve yavaş adımlar atıyordu.

Adamın bir gün işi olurdu, on gün işi olmazdı. Oğlunu okula gönderiyordu ama sebebini bilmiyordu. Bu yüzden onu okuldan aldı ve bir daha göndermedi.

Bir karısı ve bu oğlundan başka iki de kız çocuğu vardı. Ayda en çok on gün en çok altmışar kuruş alıyordu ve bunları yani ailesini doyuramıyordu. Küçük oğlan ufaktan çalışmaya başlamalıydı.

Ucuz bir eski küfe aldıktan sonra onu pazarlara gönderdi ve çocuk bazı günler yirmi, yirmi beş kuruş kadar kazanıyor, kazancını eve getiriyordu. Büyüdüğünde belki beş on kuruş daha fazla kazanabilirdi.

Fakat bu sefer çok yüklediler. Alnına güneş vuruyordu ve terleri parlıyordu. Adam bunu çatıdan görebiliyordu. Çocuğun yanında uşak kılıklı bir adam vardı. Ara sıra duruyor ve ona bir şeyler söylüyordu, galiba: “Yürü!” diyordu.

Yaklaştılar ve küfenin içinde neler var görmeye başladı. Bir sürü şişelerin arasında küçük ve büyük konserve kutuları, renkli kâğıtlı teneke kutular vardı. Ve sonra kısa, tıknaz, fiçı gibi, huni gibi, dar boğazlı, şiş gibi boyunlu ve içinde beyaz, yeşil, vişne rengi ve kan rengi sular bulunan birçok şişeler vardı. Çocuk bu ağır yüklerin altında zor yürüyordu.

Çocuğun yanındaki bu adamı tanıdı: Apartman sahibinin uşağı idi. Herhalde bu akşam karşıda ziyafet olacaktı. Bu içkiler, bu çeşit çeşit balık ve konserve kutuları bunu gösteriyordu.

Küfeci ve uşak karşı apartmanın kapısına geldiler. Çocuk küçük elleriyle duvara tutundu ve bir ayağını merdivene koydu. Ayağı gerildi ve titredi. Babası bunu yukarıdan gördü. Fakat çocuk öteki ayağını bir türlü kaldıramıyordu. Yük herhalde çok ağırdı. Uşak elini arkaya koydu ve çocuğu seyretti. Canı sıkıldı. Çabuk bir hareket ile o basamağı ve öteki basamağı çıktı, kapıdan içeri girdi.

Babası yukarıda nefesini tuttu ve bekledi. Ustabaşı çatının öbür ucundan: “Hey... Durma!” diye bağırdı. Silkindi, keseri başının üzerindeki tahtalara vurmaya başladı. Fakat akli hep arkada, karşı apartmanda idi. Ara sıra duruyor, dinliyor, fakat kalbinin gümbürtüsünden başka bir şey duymuyordu. Biraz sonra, keser seslerinin arasında, kulağına şangırtı sesi geldi. Durdu, geriye ve aşağıya doğru eğildi ve dinledi. Karşı apartmanın içinde kalın bir ses bağıriyordu. Fakat konuşmaları anlayamadı. Ara sıra ince bir vızıldanma kulağına geliyordu.

Biraz sonra sesler kapıya yaklaştı. Kapıdaki adam eğildi ve baktı. Kapıdan, önce oğlu çıktı. Hıçkırma hıçkırma ağlıyor ve bir eliyle küfesini ipinden tutuyor, onu sürüklüyor, öteki eliyle de sağ dizini tutuyordu. Bu ayağı kan olmuştu.

Arkasından uşak görüldü. Çok kızgındı:

“Haydi bakalım, git buradan!” diye çocuğa bağırdı.

Çocuk ağlamaya başladı. Bu arada anlaşılmaz bir şeyler söylüyordu. Öteki hızla bağırdı: “Defol ulan! Senin yüzünden beni de azarladı. Niye çok ağır bu küfeyi yükledin...”

Çocuk yine bir şeyler mırıldandı. Uşak:

“Pamuk yükletecek değildik ya!..” dedi.

Çocuk gözlerini sildi:

“Sizinle birlikte bir sürü yer dolaştım, paramı verin!” diye yalvardı.

Öteki omuzlarını silkti:

“İki şarap şişesi kırdın, yüz ellilerden üç lira eder. Üstüne para mı istiyorsun?” dedi ve apartmanın köşesindeki küçük kapıdan içeri girdi. Çocuk hala orada duruyor ve uuuf, uuuf... diye ağlıyordu. Ayağından kanlar sızdı ve bu kanlar, apartmanın önündeki beyaz parkeleri kırmızıya boyadı.

Babası yukarıda donmuş gibiydi, bir şey söyleyemiyordu. Bir şey söylerse çocuğun kendi oğlu olduğu anlaşılabilirdi ve o zaman mal sahibi kendisini işten kovabilirdi. “Çocuğu niçin ağlattınız?” ya da, “Çocuğun parasını verin!” derse hemen kovulurdu. İşinden ayrılamaz, aşağıya gidemezdi. Zaten bunları bu anda hiç düşünmüyordu. Sadece aptal gözlerle aşağıya bakıyor ve çarpan kalbini tutuyordu.

Birden bire karşı pencere açıldı. Apartman sahibinin önce büyük göbeğini, sonra kırmız başını gördüler. Dışarı uzandı ve gürlledi:

“Hey!.. Pencerenin önünde ağlama!.. Defol git!..”

Uşak hemen kapıdan çıktı.

Çocuk küfesinin üstünde oturuyor, yarasına bakıyor ve ağlıyordu. Çocuğu omzundan tuttu ve kaldırdı.

Çocuk bağıyordu:

“Görmüyor musun be!.. Cam kırıkları dolmuş içine... Uuuuf...”

“Haydi git başka yerde ağla!..”

“Beş kuruşumu verin!..”

Penceredeki adam hırslandı, kıpkırmızı kesildi ve bağırdı:

“At şu piçi şuradan be!..”

Uşak, küfeciyi kolundan yakaladı ve sürükledi. O, küfesini bir eliyle tutuyor ve hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Kalktı, yerde parkeler kıpkırmızı idi ve güneş orasını donuk donuk parlatıyordu.

Çatının üstündeki adam hiç kımıldamıyor, aşağıya bakıyordu. Gözlerinin içi yanıyor ve beyni karıncalanıyordu. Yakası boğazına dar geliyormuş gibi hissetti, elini boynuna götürdü.

Çocuk gitmek istemiyordu. Şimdi para istemiyordu, olduğu yerde kalıyordu çünkü ayağı acıyordu. Uşak penceredeki adama baktı, çocuğu hızla itti; o, küfesiyle beraber yüzüstü yuvarlandı. Ağlıyordu ama duyulmuyordu.

Çatıdaki adamın gözleri büsbütün karardı ve güneş vurmuş gibiydi, beyninin içinde gürültüler hissetti. Ayakları çatının kenarına dayanıyor, titriyordu. Yavaş yavaş dizleri gevşiyor, bükülüyordu. Bunu fark etti, elleriyle başının üst tarafındaki tahtalara tutunmak istedi. Fakat parmakları da gevşemişti ve hiçbir şeye sıkıca yapışamıyordu. Vücudu yaş tahtaların üzerinde hafif bir gıcırta çıkardı ve ağır ağır kaydı. Çatının kenarına kadar geldi. Orada bir an takıldı ve sonra, aşağıya, sokağın ortasına, içi toprak dolu bir çuval gibi boğuk bir sesle düştü.

Uşak çocuğu kaldırıyordu, onu bıraktı, beri tarafa koştu. Penceredeki adam tiksindi, yüzünü buruşturdu. Pencereyi hızla vurdu ve içeri girdi.

2.7.“Apartman” Hikâyesi için Okuma Sonrası Etkinlikleri

A. Aşağıdaki cümleler metne göre doğru mu, yanlış mı? Doğru için D, yanlış için Y yazınız.

1. Hikâyede mevsim kıştır. (___)
2. Adam çatıyı kapatıyordu çünkü bunu mal sahibi istedi. (___)
3. Adam kahvaltıda ekmek ve karpuz yedi. (___)
4. Küfe çocuğa ağır geldi. (___)
5. Penceredeki adam aşağı koştı. (___)

B. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayın.

1. Çocuk okula gidiyor mu?
2. Küfenin içinde neler vardı?
3. Çocuk en fazla ne kadar para kazanıyordu?
4. Uşak kimin uşağıydı?
5. Çatıdan yere düşen adam küfeci çocuğun nesidir?

2.8.“Köpek” Hikâyesinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması

Köpek

1. Cümle: Çok sıcak bir yaz günüydü.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

2. Cümle: Vakit ikindiye yaklaştığı ve güneş biraz yana düştüğü halde, bozkırın sarı otlarına en ufak bir kıpırdanma bile yoktu:

Uyarlanan Cümle: Vakit ikindiye yaklaştı ve güneş biraz indi, ama bozkırın sarı otları kıpırdamıyordu.

(Cümledeki filimsiler yükleme çevrilmiş, bu şekilde cümle üç ayrı cümleye çevrilmiştir. Kısa cümleler A1-A2 seviyesindeki öğrencilerin anlaması için daha uygundur. Güneşin yana düşmesi mecazi anlamından dolayı anlaşılamayabileceğinden dolayı onun yerine “güneş indi” denmiştir.)

3. Cümle: Her gün bu vakitlerde Koçhisar Gölü taraflarında esmeye başlayan ve göz alabildiğine uzanan ovayı yer yer toz bulutlarına gömen rüzgârdan henüz bir eser görünmüyordu.

Uyarlanan Cümle: Rüzgâr, her gün Koçhisar Gölü yakınında esmeye başlıyordu ve geniş ovanın bazı yerlerini toz bulutu kaplıyordu. Fakat henüz rüzgâr yoktu.

(Cümledeki sıfat fiiller yükleme dönüştürülerek cümle basitleştirilmiş, anlama kolaylaştırılmıştır. ‘eser görünmüyordu’ yerine ‘yoktu’ ifadesi kullanılmıştır.)

4. Cümle: Kıvırcık tüylerini, diken midir, ot mudur pek fark edilmeyen bozkır nebatlarını üzerine sererek yan üstü uzanan tiftik keçileri uyku sersemi gözlerini yarı kapalı tutuyorlar ve çapar kirpiklerinin arasından, ufkun şark tarafında hareketsizce bekleyen, avuç içi büyüklüğündeki birkaç beyaz bulutu seyrediyordu.

Uyarlanan Cümle: Ankara keçileri kıvırcık tüylerini bozkır bitkilerinin üzerine seriyorlar, uzanıyorlardı. Uykuluydular bu yüzden gözlerinin yarısı kapalıydı. Siyahlı beyazlı kirpiklerinin arasından doğudaki birkaç beyaz bulutu seyrediyorlardı. Bulutlar hareketsizdi ve avuç içi kadardı.

(Hikâyedeki ‘tiftik keçisi’ terim olduğundan ‘Ankara keçisi’ olarak değiştirilerek anlam kolaylaştırılmıştır. Zarf fiiller ve sıfat fiiller yükleme dönüştürülerek daha kısa cümleler oluşturulmuştur. ‘Çapar’ kelimesi ‘siyahlı beyazlı’ olarak basitleştirilmiş; ‘şark’ kelimesi ise seviyeye uygun olmadığından ‘doğu’ kelimesiyle değiştirilmiştir.)

5. Cümle: Birbirinden iri ve alacalı iki çoban köpeği uzakça ve sürüye hâkim birer tepede mevki alarak yatmışlardı.

Uyarlanan Cümle: Siyahlı beyazlı iki iri çoban köpeği sürüden biraz uzak bir tepede yatıyorlardı. Sürüyü görüyorlardı.

(‘Alacalı’ kelimesi seviyeye uygun olmadığından ‘siyahlı beyazlı’ olarak ifade edilmiştir. ‘Mevki almak’ anlamayı kolaylaştırmak amacıyla cümleden çıkarılmış ve ‘hâkim’ yerine, kelimenin cümledeki anlamı düşünülerek ‘görüyorlardı’ şeklinde ifade edilmiştir.)

6. Cümle: Uyum görünmelerine rağmen ara sıra bir elektrik cereyanı geçmiş gibi kulakları sarsılıp dikiliyor, küçük gözleri bütün sürüyü kısa bir an içinde tarayarak tekrar kapanıyor ve yorgun başları ileri doğru uzanan ayaklarının üzerine yavaşça düşüyordu.

Uyarlanan Cümle: Uyuyor gibilerdi. Ama bazen kulakları dikiliyordu. Küçük gözleri bütün sürüyü kısa bir süre bakıyor ve gözleri kapanıyordu. Ayakları ileriye doğru uzanıyor, yorgun başları ayaklarının üzerine düşüyordu.

(A1-A2 seviyesi öğrencileri için çok uzun olan cümle parçalara bölünmüştür. Seviye sebebiyle anlamı zorlaştıracığı düşünülen ‘elektrik cereyanı’ ya da ‘taramak’ gibi kelimeler uyarlanan cümleden çıkarılmıştır.)

7. Cümle: Çoban daha yüksek bir sırtta oturmuş, değneğine dayanarak uyukluyor ve iki üç yüz adım kadar uzaktan geçen Ankara-Konya yolunun üzerinde yan yana uzanan yarımşar metre derinliğindeki tekerlek izlerini gözleriyle ufka kadar takip ediyordu.

Uyarlanan Cümle: Çoban daha yüksek bir tepede oturuyordu. Değneğine dayanıyor, uyukluyor ve yaklaşık iki yüz, üç yüz adım uzaktaki Ankara-Konya yolu üzerindeki tekerlek izlerini takip ediyordu. İzler ufka kadar gidiyordu.

(Hikâyedeki aslında uzun olan cümle seviyeye uygun olarak parçalara bölünmüş. Sayıca daha fazla cümle yazılmıştır. Cümleler basitleştirilmiştir.)

8. Cümle: Bu izler on çift kadar vardı ve çok derinleşerek ortadaki kısımları otomobillerin altına dokunmaya başlayınca terk ediliyorlar, vazifelerini yanı başlarında birden bire peyda olan yeni arkadaşlarına bırakıyorlardı.

Uyarlanan Cümle: Bu tekerlek izleri on çift kadar vardı ve bir süre sonra izler kayboluyor yerine yeni izler geliyordu.

(Cümledeki kişileştirmeler anlam kargaşası ve zorluğu yaratacağı için uyarlanan cümleden çıkarılmış, cümle sadeleştirilmiştir.)

9. Cümle: Genç çoban, yan yana ve kıvrıla kıvrıla uzanan bu olukların zamanla ne kadar çoğalabileceğini düşünüyor, içerisi un gibi bir toprakla dolu olan ve rüzgâr esince bir anda yükselerek ufku tozdan bir bulut şeridi halinde birbirine bağlayan bu çukurların bir gün ovayı baştanbaşa kaplayıverdiğini görüyordu.

Uyarlanan Cümle: Genç çoban, yan yana olan bu izleri düşünüyordu. Acaba ne kadar çoğalabilirlerdi? Bu çukurların içi toprakla doluydu. Rüzgâr esince bu toprak yükseliyor ve toz bulutu oluyordu. Bu çukurlar bir gün bütün ovayı kaplayacaktı. Çoban bunu görüyordu.

(Cümle parçalar bölünerek sayıca fazla cümle halinde uyarlanmıştır. Bu şekilde okuduğunu anlama kolaylaşacak diye düşünülmektedir.)

10. Cümle: Kendi kendine: “O zaman ağa keçileri satar herhalde!” dedi.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

11. Cümle: Şimdi bile hayvanlar saatlerce dolaşıyorlar ve bulabildikleri birkaç cılız otu köye dönmeden eritiyorlardı.

Uyarlanan Cümle: Şimdi bile hayvanlar saatler boyunca dolaşıyorlar ve birkaç cılız ot bulabiliyorlardı. Onu da hemen eritiyorlar, yani tekrar acıkıyorlardı.

12. Cümle: Baharda dört parmak kadar yükselen yeşil ve seyrek otlar hemen bitiyor ve keçilere şurada burada fırlayan ve sanki yeşermeden sararıp kuruyan birkaç çalıyı çıtır çıtır kemirmek kalıyordu.

Uyarlanan Cümle: Yeşil ve seyrek otlar baharda dört parmak kadar yükseliyor ve hemen bitiyordu. Bu yüzden keçiler bazı yerlerdeki sarı ve kuru çalıları çıtır çıtır kemiriyorlardı.

(Cümle seviyeye uygun olarak sadeleştirilmiş, fiilimsiler yükleme dönüştürülmüştür.)

13. Cümle: Ama onlar bundan şikâyetçi görünmüyorlardı.

Uyarlanan Cümle: Ama onlar bundan şikâyetçi değillerdi.

(Edilgen çatıdaki ‘görünmek’ kelimesi seviyedeki öğrenciler tarafından anlaşılamayabileceği için ‘şikâyetçi görünmüyorlardı’ yerine ‘şikâyetçi değillerdi’ olarak uyarlanmıştır.)

14. Cümle: Bu cılız otlara rağmen, tüyleri uzun ve ipek gibiydi.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

15. Cümle: Gözlerinde geniş bir memnuluk ve gevşeklikten başka hiçbir ifade yoktu.

Uyarlanan Cümle: Gözlerinde memnun ve rahat bir ifade vardı.

(Cümle, okuduğunu anlamayı kolaylaştırmak amacıyla sadeleştirilmiştir.)

16. Cümle: Çoban bütün ovanın tozlu otomobil yollarıyla kaplanarak keçilere ot kalmaması ihtimalini düşünürken aklına birçok şeyler daha geldi:

Uyarlanan Cümle: Çoban bir ihtimal hakkında düşünüyordu. Bu ihtimale göre ovayı tozlu otomobil yolları kaplayabilir, keçilere ot kalmayabilirdi. Ve başka şeyler de düşündü:

(Edilgen çatıdaki ‘kaplanmak’ yerine fiil etken çatıya dönüştürülmüş ‘kaplamak’ fiili kullanılmıştır. Cümledeki zarf fiiller yükleme dönüştürülmüş, anlam sadeleştirilmiştir.)

17. Cümle: “Ağa koyunları satar, beni yolcu ederse, acaba yıllıkımı tam verir mi?” dedi.

Uyarlanan Cümle: “Ağa koyunları satabilir ve benim işimi sonlandırabilir. O zaman acaba yıllık ücretimi tam verir mi?” dedi.

(Şart cümlesi A1-A2 seviyesindeki öğrencilerin anlaması açısından uygun olmadığı için değiştirilmiştir.)

18. Cümle: Senede on iki lira alacaktı, ekmek ile katık da ağıdandı, fakat iki senedir on para aldığı yoktu.

Uyarlanan Cümle: Senede on iki lira alacaktı, ekmek ile diğer yiyecekleri ağa veriyordu. Fakat iki senedir para alamadı.

19. Cümle: Ağası: “Parayı n’ideceksin?”

Uyarlanan Cümle: Ağası: “Parayı ne yapacaksın?”

(‘n’ideceksin’ şiveli bir ifade olduğundan anlaşılır bir hale getirilerek “ne yapacaksın” şeklinde ifade edilerek uyarlanmıştır.)

20. Cümle: Bende biriksin, toptan veririm!” diyor, üstü başı perişan ise eski bir pantolonla mintan vererek savıyordu.

Uyarlanan Cümle: Para bende biriksin, hepsini topluca veririm!” diyor, çobanın giysileri perişan olduğunda eski bir giysi veriyor, yanından uzaklaştırıyordu.

(‘toptan’ kelimesi yerine ‘hepsini topluca’ yazılmış anlama kolaylaştırılmıştır. ‘mintan’ kelimesi de seviyeye uygun olmayacağından ‘giysi’ kelimesi ile değiştirilmiştir.)

21. Cümle: “İki seneliğimi birden alsam iyi olur emme!” diye şüpheli bir tavırla başını salladı.

Uyarlanan Cümle: “İki senelik ücretimi aynı anda alsam iyi olur ama!” diye şüphelendi ve başını salladı.

(‘emme’ kelimesi yerine ‘ama’ kelimesi’ kullanılmış, cümle sadeleştirilmiştir.)

22. Cümle: Yaşı daha on sekiz ya var, ya yoktu.

Uyarlanan Cümle: Çoban yaklaşık on sekiz yaşındaydı.

(Cümle okuduğunu anlamayı kolaylaştırmak amacıyla seviyeye uygun olarak uyarlanmıştır.)

23. Cümle: Buğday yüzlü, açık kumral saçlı ve kahverengi gözlüydü.

Uyarlanan Cümle: Buğday rengi yüzlü, açık kumral saçlı ve kahverengi gözlüydü.

24. Cümle: Biraz ileri fırlak dişleri ve gözlerinin üzerine çökmüş kaşlarıyla kendisine pek güzel denilemezdi, fakat duruşunda insanın hoşuna giden bir ağırbaşlılık, bir ciddilik vardı.

Uyarlanan Cümle: Dişleri biraz ileri doğruydu, kaşları gözlerinin üzerine çok yakındı. Bu yüzden pek güzel değildi. Fakat ağırbaşlı ve ciddi duruyordu. Bu, insanın hoşuna gidiyordu.

(Çobanın dişlerini tasvir etmek için kullanılan ‘fırlak’ kelimesi seviyeye uygun olmadığından ‘ileri doğru’ şeklinde ifade edilmiştir. ‘çökmek’ fiili ile A1-A2 seviyesi öğrencisinin anlaması açısından uygun olamayabileceğinden çobanın kaşları ve gözleri arasındaki mesafe ‘çok yakın’ olarak ifade edilmiştir.)

25. Cümle: “Bizim kocakarı olmasa, şehre gider, beş on kuruş yapardım” dedi.

Uyarlanan Cümle: “Şehre gider, beş on kuruş kazanırdım. Ama bizim yaşlı kadın var” dedi.

(‘kocakarı’ kelimesi argo olduğu için ‘yaşlı kadın’ şeklinde ifade edilmiştir. Özgün cümledeki ‘beş on kuruş yapardım’ ifadesinden kasıt ‘kazanmak’ olduğu için, anlamı kolaylaştırmak amacıyla ‘kazanmak’ kelimesi tercih edilmiştir. Şart cümlesi seviyeye uygun olmadığı için cümleden çıkarılmış, iki cümleye dönüştürülerek uyarlanmıştır.)

26. Cümle: Fakat bu da ona pek tatlı bir ihtimal gibi görünmedi.

Uyarlanan Cümle: Fakat bu da onun için iyi bir ihtimal değildi.

(‘tatlı’ kelimesi sözlükte birinci anlamı olan ‘şeker tadında olan’ anlamıyla A1-A2 seviyesi öğrencilerinin aklına gelebileceğinden ‘iyi’ kelimesiyle değiştirilmiştir.)

27. Cümle: Şehre gidip üç dört sene kaldıktan sonra daha perişan, daha bitkin ve ümitsiz köye dönen birkaç kişiyi hatırladı.

Uyarlanan Cümle: Birkaç kişi daha önce şehre gittiler. Orada üç dört sene kaldılar. Sonra daha perişan, daha bitkin ve ümitsiz bir şekilde köye döndüler. Çoban, onları hatırladı.

(Seviyeye uygun olması açısından cümle parçalar bölünerek daha kısa cümleler haline getirilmiş, sadeleştirilmiştir.)

28. Cümle: Bunlar, orada hamallık, kara amelelikten başka bir iş bulamadıklarını, günde yirmi beş, otuz kuruş kazandıkları zaman kendilerini zengin sandıklarını ve kaldırımlarda gecelerken köyün sıcak samanlıklarını çok aradıklarını anlatıyorlardı.

Uyarlanan Cümle: Bunlar, şehirde hamallık, amelelik yaptılar. Başka iş bulamadılar. Günde yirmi beş, otuz kuruş kazanıyorlardı. O zaman kendilerini zengin sanıyorlardı. Geceleri kaldırımlarda yatıyorlardı ve köyün sıcak samanlıklarını arıyorlardı.

(Cümledeki zarf fiiller yükleme dönüştürülerek uzun olan bu cümle kısa cümleler halinde parçalara bölünmüştür.)

29. Cümle: “Neylemeli?” dedi.

Uyarlanan Cümle: “Ne yapmalı?” dedi.

(‘Ne eylemeli’ ifadesi ‘ne yapmalı’ olarak değiştirilmiştir.)

30. Cümle: Anası tarlada çalışamaz olduğundan beri, genç çobanın aklında hep böyle şeyler dolaşıyordu.

Uyarlanan Cümle: Annesi tarlada çalışamıyordu. O zamandan beri genç çobanın aklında hep böyle şeyler dolaşıyordu.

(Cümle anlamı kolaylaştırmak için ikiye bölünmüştür.)

31. Cümle: Fakat kendinden evvel aynı şeyi düşünüp deneyenlerin halini gördükçe ümitsizliğe düşüyordu.

Uyarlanan Cümle: Fakat çobandan önce aynı şeyi düşündüler ve denediler. Çoban onların halini görüyor ve ümitsiz hissediyordu.

(‘evvel’ kelimesi yerine ‘önce’ kelimesi seviyeye uygunluğu açısından tercih edilmiş, cümle parçalara bölünerek basitleştirilip uyarlanmıştır.)

32. Cümle: Mesela, akrabalarından biri, birkaç sene evvel İzmir’e gidip bir fabrikaya amele yazılmıştı.

Uyarlanan Cümle: Mesela, akrabalarından biri, birkaç sene önce İzmir’e gitti ve bir fabrikada amele oldu.

(‘amele yazılmak’ anlaşılamayabileceği için ‘amele oldu’ şeklinde ifade edilmiş, cümledeki zarf fiil olan ‘gidip’ yükleme dönüştürülerek ‘gitti’ olarak ifade edilmiştir.)

33. Cümle: İlk günlerde vaziyeti kötü değilmiş diye haberler geliyordu, fakat günün birinde tek bacakla köye döndü.

Uyarlanan Cümle: İlk günlerde o kişiden haberler geliyordu. Durumu kötü değildi. Fakat bir gün tek bacaklı köye döndü.

(Cümle parçalara bölünmüş fiilimsiler yüklem olarak kullanılarak uyarlanmıştır.)

34. Cümle: Ayağını makineye kaptırmış; eline kırk elli bangonot sıkıştırmışlar, kapı dışarı etmişler.

Uyarlanan Cümle: Ayağını makine ezmiş ve ayağı kopmuş. Eline kırk elli lira vermişler ve işten kovmuşlar.

(‘kaptırmak’ kelimesi yerine ‘ezmek ve kopmak’ kullanılmıştır. ‘bangonot’ da ‘banknot’ anlamında kullanıldığından ‘lira’ olarak uyarlanmıştır.)

35. Cümle: Konya’ya dilenmeye gitti, orada da belediye rahat vermiyormuş.

Uyarlanan Cümle: Konya'ya dilenmek için gitti, orada da belediye dilencilige izin vermedi.

(Cümle seviyeye uygun olarak sadeleştirilmiştir.)

36. Cümle: Zavallının hali berbatmış.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

37. Cümle: Köyde kalıp bir baltaya sap olmak büsbütün imkânsızdı.

Uyarlanan Cümle: Köyde kalmak ve bir iş bulmak imkânsızdı.

('bir baltaya sap olmak' deyimini A1-A2 seviyesi öğrencilerine uygun olmadığından 'iş bulmak' olarak ifade edilmiştir.)

38. Cümle: Az buçuk mahsul verir bir tarla almak için on sene, bir çift öküz sahibi olmak için ise on beş sene çalışması lazımdı ve ondan sonra da hayatın daha tatlı bir şekil alacağı şüpheliydi.

Uyarlanan Cümle: Küçük tarla almak için on sene, iki öküz sahibi olmak için ise on beş sene çalışmak gerekiyordu. Ondan sonra da hayat daha iyi olmayabilirdi.

(Cümle seviyeye uygun olduğu düşünülen şekilde sadeleştirilmiştir.)

39. Cümle: Bir tarlası ve bir çift öküzü olanların hali kendininkinden pek farklı değildi.

Uyarlanan Cümle: Bir tarlası ve iki öküzü olan kişilerin durumu ondan pek farklı değildi.

('çift' yerine 'iki' kullanılan uyarlanmış cümlede sadeleştirme yapılmış, 'kendininkinden' yerine 'ondan' ifadesi kullanılmıştır.)

40. Cümle: Bir sene kuraklık olunca onlar da bütün köylü gibi dağlara ot yemeye gidiyorlar, üstelik öküzlerinin açlıktan öldüğünü veya onda bir fiyata satıldığını görüyorlardı.

Uyarlanan Cümle: Bazı seneler kuraklık oluyordu. O zaman, onlar da her köylü gibi dağlara gidiyorlardı. Orada ot yiyorlardı. Üstelik öküzleri açlıktan ölüyordu veya onda bir fiyata satılıyordu. Bunu görüyorlardı.

(Hikâyedeki cümle uzun olduğundan anlamayı zorlaştırabileceğinden parçalara bölünmüştür.)

41. Cümle: Kendisi onlara nazaran, hatta daha iyi vaziyette idi, çünkü ağa kıtlık senelerinde de onun ekmeğini ve katığını veriyordu.

Uyarlanan Cümle: Çobanın kendisi onlardan daha iyi durumdaydı. Çünkü ağa kıtlık senelerinde de onun ekmeğini ve diğer yiyeceklerini veriyordu.

(‘Vaziyet’ kelimesi yerine ‘durum’ kelimesi, ‘katık’ kelimesi yerine de ‘diğer yiyecekler’ ifadesi kullanılmış, cümle basitleştirilmiştir.)

42. Cümle: Belki bir gün parasını da verecekti?

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

43. Cümle: Kim bilir?

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

44. Cümle: Gözlerini keçilerin üzerinde dolaştırdı.

Uyarlanan Cümle: Keçilere baktı.

(‘Göz dolaştırmak’ yerine ‘bakmak’ kelimesi kullanılmıştır.)

45. Cümle: Sonra sağ tarafındaki sırtta yatan köpeğe doğru:

Uyarlanan Cümle: Sağ tarafında köpek yatıyordu. Ona doğru:
(Sıfat fiil yükleme dönüştürülmüştür.)

46. Cümle: “Karabaş!” diye bağırdı.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

47. Cümle: Köpek hemen başını silkerek doğrularak sesin geldiği tarafa baktı, yavaş yavaş bacaklarını gerdi, süratli adımlarla çobanın yanına geldi.

Uyarlanan Cümle: Köpek hemen başını salladı. Sese doğru baktı. Yavaş yavaş bacaklarını gerdi, süratli adımlarla çobanın yanına geldi.

(Cümlede zarf fiil olarak kullanılan ‘silmek’ kelimesi ‘sallamak’ kelimesi ile değiştirilmiş ve yükleme dönüştürülmüştür.)

48. Cümle: Diğer köpek de olduğu yerde doğrulmuş, başını çobana vermişti.

Uyarlanan Cümle: Diğer köpek de kalktı ve başını çobana çevirdi.

(‘Doğrulmak’ kelimesi yerine ‘kalkmak’ kelimesi seviyeye uygunluğu açısından tercih edilmiş, ‘başını çobana vermek’ ile aynı anlama gelen ‘başını çobana çevirmek’ ifadesi kullanılmıştır.)

49. Cümle: Kendisi çağrılmadığı için acele etmiyor, tüyelerine yapışan tozları ve otları itina ile silkiyordu.

Uyarlanan Cümle: Çoban onu çağırmadı. Bu yüzden acele etmiyordu. Tüyelerine tozlar ve otlar yapıştı. Onları dikkatle silkiyordu.

(Cümledeki edilgen çatı etken çatıya dönüştürülmüş, sıfat fiil yüklem olarak ifade bulmuştur.)

50. Cümle: Karabaş, çobanın bir adım kadar önünde durdu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

51. Cümle: Tüylü kuyruğunu havada ağır ağır sallamaya ve bekleyen gözlerle karşısındakine bakmaya başladı.

Uyarlanan Cümle: Tüylü kuyruğunu havada ağır ağır salladı, karşısındakine baktı ve bekledi.

(Cümledeki fiilimsiler yükleme dönüştürülmüştür.)

52. Cümle: Çoban elini uzatarak hayvanı ön bacağından yakaladı, kendine doğru çekti.

Uyarlanan Cümle: Çoban elini uzattı, hayvanı ön bacağından yakaladı, kendine doğru çekti.

(Cümledeki zarf fiil 'uzatarak', 'uzattı' olarak ifade edilmiş, yükleme dönüştürülmüştür.)

53. Cümle: Üç ayağının üzerinde sekerek yaklaşan köpek, başını delikanlının kucığına koydu ve uzandı.

Uyarlanan Cümle: Köpek üç ayağının üzerinde sekti. Yaklaştı. Başını delikanlının kucığına koydu ve uzandı.

(Cümledeki zarf fiil ve sıfat fiil yükleme dönüştürülmüştür.)

54. Cümle: İri vücudu keyfinden sarsılıyor, kuyruğu iki tarafa gidip gelirken yerin küçük çakıllarını yuvarlıyordu.

Uyarlanan Cümle: İri vücudu keyifliydi. Sallanıyordu. Kuyruğu iki tarafa gidiyor, geliyor, yerin küçük çakıllarını yuvarlıyordu.

(Cümle anlamı kolaylaştırmak için fiilimsilerden yüklem yapılarak parçalara bölünmüştür.)

55. Cümle: Çoban ve köpeği hiç ses çıkarmadan birbirlerinin gözüne bakıyorlardı.

Uyarlanan Cümle: Çoban ve köpeği hiç ses çıkarmıyorlar, birbirlerinin gözüne bakıyorlardı.

56. Cümle: Ta içlerine, en derin yerlerine kadar anlaştıkları ve birbirlerine en iptidai, en köklü bir sevgiyle bağlı oldukları görünüyordu.

Uyarlanan Cümle: Çok iyi anlaşıyorlardı. Birbirlerine en ilkel ve en köklü bir sevgiyle bağlıydılar.

(A1-A2 seviye öğrencisine uygun olarak cümle sadeleştirilmiştir.)

57. Cümle: Çobanın ileri fırlak beyaz dişlerinin arasından çıkan müsterih bir nefes, hayvanın yüzüne yayılıyor ve onun pembe dili bu nefesi emiyormuş gibi titriyordu.

Uyarlanan Cümle: Çobanın ileri doğru beyaz dişlerinin arasından rahat bir nefes çıkıyor, hayvanın yüzüne yayılıyor ve onun pembe dili bu nefesi emiyor gibi titriyordu.

(‘fırlak’ kelimesi yerine ‘ileri doğru’ kelimesi, ‘müsterih’ kelimesi yerine de ‘rahat’ kelimesi kullanılmış, cümle sadeleştirilmiştir.)

58. Cümle: Soldaki tepede ayakta duran ve sürüye nezaret işinin şu anda tek başına kendisinde olduğunu derhal hisseden diğer köpek, birdenbire olduğu yerden fırladı ve havlayarak aşağı atıldı.

Uyarlanan Cümle: Diğer köpek soldaki tepede ayakta duruyor ve sürüyü gözetiyordu. Birdenbire fırladı ve havladı. Aşağı koştu.

(Cümledeki fiilimsiler yerine yüklem; ‘nezaret’ kelimesi yerine ‘gözetmek’ kullanılmış, sadeleştirme yapılmıştır.)

59. Cümle: Çoban ve kucağında yatan Karabaş, kafalarını o tarafa çevirdiler.

Uyarlanan Cümle: Karabaş çobanın kucağında yatıyordu. İkisi kafalarını o tarafa döndürdüler.

(Cümledeki sıfat fiil yükleme dönüştürülmüş, 'çevirmek' kelimesi yerine 'döndürmek' kelimesi kullanılmıştır.)

60. Cümle: Uzaktan, Ankara yolundan bir toz bulutu yuvarlanıp geliyordu.

Uyarlanan Cümle: Uzaktan, Ankara yolundan bir toz bulutu geliyordu.
(Zarf fiil cümleden çıkarılarak cümle sadeleştirilmiştir.)

61. Cümle: Yaklaşınca bunun bir otomobil olduğu fark edildi.

Uyarlanan Cümle: Bu bir otomobildi. Yaklaşınca fark ettiler.
(Edilgen çatı etken çatı ile değiştirilmiş, cümle basitleştirilmiştir.)

62. Cümle: Şimdi çobanın önünden fırlayan köpek de aşağı inmiş, yolun, daha doğrusu yolların kenarına varmıştı.

Uyarlanan Cümle: Çobanın önünden köpek fırladı, aşağı indi. Yolun, daha doğrusu, yolların kenarına vardı.

(Fiilimsi yükleme dönüştürülmüş, cümle sadeleştirilmiştir.)

63. Cümle: İkisi de başlarını ileri uzatarak havlıyor ve müthiş bir süratle yaklaşan düşmanı bekliyordu.

Uyarlanan Cümle: İkisi de başlarını ileri doğru uzatıyor, havlıyor ve düşmanı bekliyordu. Düşman, müthiş bir hızla yaklaşıyordu.

(Fiilimsiler yükleme dönüştürülmüş, 'sürat' kelimesi yerine 'hız' kelimesi kullanılmıştır.)

64. Cümle: Aradaki mesafe azalınca ona doğru koştular.

Uyarlanan Cümle: Aradaki mesafe azaldı. Ona doğru koşular.

65. Cümle: Bu esnada keçiler hayret verici bir lakaytlığı muhafaza ediyorlar, uzun ve çok boğumlu boynuzlarında, güneşin artık epeyce aşağıdan gelen ışığını parlatıyorlardı.

Uyarlanan Cümle: Bu sırada keçiler ilgisiz duruyorlardı. Bu hayret vericiydi. Uzun ve çok boğumlu boynuzlarında güneş ışığı parlıyordu. Işık aşağıdan geliyordu.

(‘lakayt’ kelimesi seviye açısından uygun olmadığı düşünülerek ‘ilgisiz’ kelimesi ile değiştirilmiştir. Cümle anlamı bozmayacak şekilde basitleştirilmiştir.)

66. Cümle: Otomobil, daha köpekler yaklaşmadan durdu.

Uyarlanan Cümle: Otomobil, köpekler yaklaşmadan önce durdu.

(‘önce’ kelimesi eklenerek anlam kolaylaştırılmıştır.)

67. Cümle: Bu, bembeyaz tozların altında da açık mavi boyası belli olan büyük ve kapalı bir araba idi.

Uyarlanan Cümle: Bu, büyük ve kapalı bir arabaydı. Bembeyaz tozların altında açık mavi boyası belli oluyordu.

(Okuduğunu anlamayı kolaylaştırmak amacıyla cümle daha farklı fakat anlamı bozmayacak şekilde ifade edilmiştir.)

68. Cümle: Köpekler havlamalarını azalttılar.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

69. Cümle: Çoban, bulunduğu yerden onları çağırırdı.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

70. Cümle: İkisi de ağır ağır ve ara sıra arkalarına bakarak uzaklaştılar.

Uyarlanan Cümle: İkisi de ara sıra arkalarına baktılar. Ağır ağır uzaklaştılar.
(Zarf fiil yükleme dönüştürülmüştür.)

71. Cümle: Otomobilin ön kapısı açıldı ve dışarı siyah saçlı, ince bıyıklı bir genç atladı, eliyle çobana gelmesini işaret etti.

Uyarlanan Cümle: Otomobilin ön kapısı açıldı ve dışarı siyah saçlı, ince bıyıklı bir genç atladı, eliyle çobana gelmesi için işaret etti.

72. Cümle: Bu delikanlı tahsilini kolejde ve sonra Amerika'da yapmış bir mühendis idi.

Uyarlanan Cümle: Bu delikanlı kolejde ve sonra Amerika'da öğrenim görmüştü. O bir mühendisti.

(‘tahsil yapmak’ yerine ‘öğrenim görmek’ kullanılarak cümle sadeleştirilmiştir.)

73. Cümle: Memlekete bir sene evvel dönmüştü.

Uyarlanan Cümle: Memlekete bir sene önce döndü.
(‘evvel’ kelimesi yerine ‘önce’ kelimesi kullanılmıştır.)

74. Cümle: İyi mevkili akrabaların delaletiyle kısa zamanda bilmem hangi bankanın bilmem ne seksiyonu şefiyle alakası olmayan bu vazifeden şikâyetçi değildi.

Uyarlanan Cümle: İyi mevkili akrabaları ona yol gösterdi. Bu görevin, kısa zamanda bir bankanın bir bölümü şefi olmakla ilgisi yoktu. Bu görevden şikâyetçi değildi.

(‘Delalet’ kelimesi yerine ‘yol göstermek’ ifadesi, ‘seksiyon’ kelimesi yerine ise ‘bölüm’ kelimesi kullanılmış, cümle sadeleştirilmiştir.)

75. Cümle: Üzeri kristal masasının bir kenarında duran ve içine birtakım riyazi*(Matematikle ilgili) formüller, işaretler dolduran üç dört kitap; onun bir fen adamı olduğunu ispat eden ebedi şahitler gibi el sürmeden yerlerini muhafaza ediyorlardı ve o, ne olduğunu pek anlayamadığı halde hiç hatasız yaptığı birtakım kırtasiye işlerini birkaç saatte bitirince, zamanını, İngilizce birkaç magazini – belki üçüncü defa – gözden geçirmek suretiyle öldürüyordu.

Uyarlanan Cümle: Üzeri kristal masasının üzerinde üç dört tane kitap vardı. İçlerinde birtakım matematikle ilgili formüller ve işaretler vardı. Bu kitaplar onun bir fen adamı olduğunu kanıtlıyordu. O, birtakım kırtasiye işlerini birkaç saatte bitiriyordu. Hiç hata yapmıyordu. İngilizce birkaç dergiyi hızlıca belki üçüncü defa okuyor, zamanını harcıyordu.

(A1-A2 seviyesindeki öğrenciler için çok uzun olan bu cümle kısa cümleler halinde ifade edilmiş, anlama kolaylaştırılmıştır.)

76. Cümle: Altı ay kadar evvel bankanın mühim erkânından birinin kızıyla nişanlandıktan sonra boş zamanlarını daha iyi geçirmenin de mümkün olabileceğini anladı.

Uyarlanan Cümle: Yaklaşık altı ay önce bankanın önemli kişilerinden birinin kızıyla nişanlandıktan sonra boş zamanlarını daha iyi geçirmek de mümkündü. Bunu anladı.

(‘Mühim’ kelimesi yerine ‘önemli’ kelimesi ‘erkân’ yerine de ‘kişi’ kelimesi kullanılmıştır. ‘Evvel’ yerine ‘önce’ denmiş, cümle sadeleştirilmiştir.)

77. Cümle: O zaman satın aldığı ve nişanlısıyla günlük gezilerini yaptığı otomobili Ankara’da bir tane idi.

Uyarlanan Cümle: Otomobilinde nişanlısıyla günlük geziler yapıyordu. Bu otomobili satın aldı. Otomobil, Ankara’da tekti.

(Sıfat fiiller yerine yüklemeler kullanılmış cümle sadeleştirilmiştir.)

78. Cümle: Bir sokak köşesinden sessizce belirip iri gövdesinde tatlı parıltılar yaparak bir köşede kayboluşuna veya düz bulvarda uçar gibi süzülüştüne, gelen geçen muhakkak bir kere durup bakıyorlardı.

Uyarlanan Cümle: Bir sokak köşesinden sessizce beliriyordu. İri gövdesinde parıltılar vardı. Bir köşede kayboluyor veya düz bulvarda süzülüyordu. İnsanlar geliyor, geçiyor ve duruyor ve bakıyorlardı.

(Cümledeki fiilimsiler yüklem yapılarak kısa cümleler oluşturulmuştur.)

79. Cümle: Bugün de Konya'ya, kendisi gibi Amerika'da okumuş bir mühendis arkadaşını ziyarete gidiyordu.

Uyarlanan Cümle: Bugün Konya'ya bir mühendis arkadaşını ziyarete gidiyordu. Arkadaşı da kendisi gibi Amerika'da okudu.

(Cümledeki sıfat fiil olan 'okumuş' yükleme dönüştürülerek 'okudu' şeklinde ifade edilmiş cümle sadeleştirilmiştir.)

80. Cümle: Nişanlısı ve onu yalnızca göndermeyi pek münasip bulmayan kaynanası da beraberdi.

Uyarlanan Cümle: Nişanlısı ve kaynanası da onunla beraberdi. Kaynanası yalnız görüşmelerini uygun bulmuyordu.

(Sıfat fiil yükleme dönüştürülmüş, 'münasip' kelimesi yerine 'uygun' kelimesi kullanılmıştır.)

81. Cümle: Genç kadın bu değişiklikten memnun, mütemadiyen gülümsüyor, anası ise tozdan ve sarsıntıdan harap bir halde somurtuyordu.

Uyarlanan Cümle: Genç kadın bu değişiklikten memnundu. Sürekli gülümsüyor, annesi ise somurtuyordu. Annesi tozdan ve sarsıntıdan yoruldu.

('mütemadiyen' yerine aynı anlama gelen ve A1-A2 seviyesi öğrencileri için daha uygun olan 'sürekli' kelimesi, 'harap' yerine de 'yorgun' kullanılmış, cümle sadeleştirilmiştir.)

82. Cümle: Mühendis yere atlayıp çobanı çağırdıktan sonra ayaklarını sallayıp dolaşarak uyusukluğunu gidermeye çalıştı.

Uyarlanan Cümle: Mühendis yere indi. Çobanı çağırdı. Ayakları uyusuktu. Ayaklarını sallıyor, dolaşıyordu.

(Fiilimsiler yükleme dönüştürülmüştür, cümle sadeleştirilmiştir.)

83. Cümle: Sirtına gri İskoç kumaşından bir spor elbise ve başına aynı renkte bir kasket giymişti.

Uyarlanan Cümle: Sirtında gri İskoç kumaşından bir spor elbise vardı ve başına aynı renkte bir kasket giyiyordu.

(Seviyeye uygunluğu açısından Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi yerine şimdiki zamanın hikâyesi kullanılmıştır.)

84. Cümle: Golf pantolonunun altında, belki yirmi beş renkli, kareli çoraplar; yuvarlak burunlu ve derisi tüylü, kalın iskarpinler vardı.

Uyarlanan Cümle: Golf pantolonunun altında, belki yirmi beş renkli, kareli çoraplar; yuvarlak burunlu ve derisi tüylü, kalın ayakkabılar vardı.

(‘iskarpın’ kelimesi yerine ‘ayakkabı’ kullanılmıştır.)

85. Cümle: Hususi otomobili olanlar ve işin lüksünü tam yapmak isteyen herkes gibi onun da iskarpinleri benzin ve makine yağıyla kirlenmiş ve sağ tekinin tabanı gaza basmaktan delinmişti.

Uyarlanan Cümle: Ayakkabılarına benzin ve makine yağına bulaştı, kirliydi. Sağ ayakkabısının tabanı sürekli gaza basıyordu, bu yüzden delikti. Özel arabaya sahip herkesin ayakkabısı aynıydı. Onlar işin lüksünü yapmak isterlerdi.

(Cümledeki fiilimsiler yükleme dönüştürüldüğü için, özgün cümle ile aynı anlamı vermek amacıyla cümle öğelerinin yeri değiştirilmiş, cümle sadeleştirilmiştir.)

86. Cümle: İki tarafa da gidip gelirken otomobilin yanında durdu ve kollarını yan kapının açık duran penceresine dayayarak nişanlısına:

Uyarlanan Cümle: İki tarafa da gidiyor, geliyordu. Otomobilin yanında durdu ve kollarını yan kapının açık penceresine dayadı. Nişanlısına:
(Fiilimsiler yükleme dönüştürülmüş, cümle sadeleştirilmiştir.)

87. Cümle: “Nereden aklına esti çobanla konuşmak!” dedi.

Uyarlanan Cümle: “Çobanla konuşmak nereden aklına geldi!” dedi.
(‘aklına esmek’ yerine ‘aklına gelmek’ kullanılmıştır.)

88. Cümle: Genç kız, omuzlarını, kollarını, gözlerini oynatarak:

Uyarlanan Cümle: Genç kız, omuzlarını, kollarını, gözlerini oynattı:
(Zarf fiil yükleme dönüştürülmüştür.)

89. Cümle: “Merak ediyorum ayol, ben hiç köylü görmedim ki!” dedi.

Uyarlanan Cümle: “Merak ediyorum ayol, ben hiç köylü görmedim!” dedi.
(Bağlaç olan ‘ki’ seviyeye uygun olmadığından ilgi edatıyla karıştırılabileceği düşünülmüş, bu sebeple cümleden çıkarılmıştır.)

90. Cümle: Yanında oturan annesi başını çeviremeden:

Uyarlanan Cümle: Yanında oturan annesi başını çeviremeden önce:
(‘-meden önce’ zarfını birlikte öğrenen bu seviyeye öğrencilerine uygunluğu açısından cümleye ‘önce’ eklenmiştir.)

91. Cümle: “Ne münasebet!” dedi.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

92. Cümle: “Ankara’da pazarlarda, yollarda hiç görmedin mi?”

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

93. Cümle: “Aa! Onlar köylü mü, amele...”

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

94. Cümle: Hem ben böyle çobanları falan görmek isterim.

Uyarlanan Cümle: Ben çobanları görmek isterim.

(‘hem’ bağlacını bu seviyede öğrenmiş olması beklenmeyen öğrencinin cümleyi anlaması için bu bağlaç cümleden çıkarılmıştır.)

95. Cümle: Sonra yavru keçileri de okşayacağım.”

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

96. Cümle: Mühendis: “Burada yavru keçi yok ki, hepsi kocaman şeyler!” dedi.

Uyarlanan Cümle: Mühendis: “Burada yavru keçi yok, hepsi kocaman şeyler!” dedi.

(Bağlaç olan ‘ki’ cümleden çıkarılmıştır.)

97. Cümle: Her söz söyleyişinde, her hareketinde, hatta her bakışında muhakkak vücudunun birçok kısımları oynamaya başlayan ve yarısı isteyerek yapılıyorsa, yarısı da sinir bozukluğundan gelen bu cilveli kıpırdayışlarla gülünç bir oyuncağı andıran genç kız infial ile silkindi ve incecik sesiyle:

Uyarlanan Cümle: Genç kızın her sözünde, her hareketinde, her bakışında vücudunun birçok kısımları oynuyordu. Bunun yarısını isteyerek yapıyor, yarısı da sinirleri bozuk

olduğu için oluyordu. Bu cilveli hareketleri komik bir oyuncacı andırıyordu. Kız sinirlendi, silkindi ve ince sesiyle:

(Cümle anlamı kolaylaştırmak için parçalara bölünmüş, ‘infial’ kelimesi yerine ‘sinirlenmek’ fiili kullanılmıştır.)

98. Cümle: “Ama, ne olmuş duralım dediysem?”

Uyarlanan Cümle: “Duralım dedim. Bunda ne sorun var?”

(Cümle seviyeye uygun değiştirilmiş, basitleştirilmiştir.)

99. Cümle: Canım öyle istedi işte!

Uyarlanan Cümle: Öyle yapmak istedim!

(Cümle basitleştirilmiştir.)

100. Cümle: Keçilerin yatışı hoşuma gitti.”

Uyarlanan Cümle: Keçiler yatıyor ve bu hoşuma gitti.”

(Fiilimsi yükleme dönüştürülmüş, cümle basitleştirilmiştir.)

101. Cümle: Bu sırada çoban yaklaşmış ve köpekler yerlerine dönüp sürüyü gözlerinin himayesi altına almıştı.

Uyarlanan Cümle: Bu sırada çoban yaklaştı. Köpekler yerine döndü ve sürüyü korudular.

(Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi görülen geçmiş zaman ile değiştirilmiş, seviyeye uyarlanmıştır. ‘Himaye’ kelimesi yerine ‘koruma’ kelimesi kullanılmıştır.)

102. Cümle: Genç mühendis, biraz ileride durup bekleyen çobana: “Yaklaşsana!” dedi.

Uyarlanan Cümle: Çoban biraz ileride duruyordu. Genç mühendis ona: “Yaklaş!” dedi.

(Dilek kipini bu seviyede öğrenmesi beklenmeyen öğrencinin bu cümleyi anlaması için uygulanan cümlede emir kipi kullanılmış, zarf fiil olan ‘durup’, ‘duruyordu’ şeklinde yükleme dönüştürülmüştür.)

103. Cümle: “Sen nerelisin?”

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

104. Cümle: Çoban eliyle ovanın şimal tarafındaki bir köyü gösterdi:

Uyarlanan Cümle: Çoban eliyle ovanın kuzey tarafındaki bir köyü gösterdi:
(Arapça kökenli ‘şimal’ kelimesi yerine ‘kuzey’ kelimesi kullanılmıştır.)

105. Cümle: “Buralıyım!”

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

106. Cümle: “Bu keçiler senin mi?”

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

107. Cümle: “Yok, ağanın!”

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

108. Cümle: “Her gün buraya mı gelir otlatırsın?”

Uyarlanan Cümle: “Her gün burada mı otluyorlar?”
(Cümle basitleştirilmiştir.)

109. Cümle: Çoban gözlerini bir an karşısındakinin üzerinde gezdirip bu sorunun ne münasebetle sorulduğunu anlamak istedi ve omuzlarını silkerek:

Uyarlanan Cümle: Çoban gözlerini bir an karşısındaki adamın üzerinde gezdirdi. Adam bu soruyu neden sordu? Çoban bunu anlamak istedi ve omuzlarını silketti:
(Fiilimsiler yükleme dönüştürülmüş, cümle basitleştirilmiştir.)

110. Cümle: “Neresi olursa olsun, gideriz; belli olmaz!” diye mırıldandı.

Uyarlanan Cümle: “Her yere gideriz; belli olmaz!” diye mırıldandı.
(Cümle basitleştirilmiştir.)

111. Cümle: Mühendisin bu neviden daha birçok soruya cevap vermek mecburiyetinde kalan ve: “Ne üstüne vazife de soruyorsun?”

Uyarlanan Cümle: Mühendis buna benzer birçok soru sordu. Çoban cevap vermek zorunda kaldı ve: “Seni ilgilendirmez!”
(‘üstüne vazife olmak’ deyimini ‘ilgilendirmek’ fiili ile değiştirilmiş, cümledeki fiilimsiler yükleme dönüştürülerek uyarlanan cümle sadeleştirilmiştir.)

112. Cümle: Hadi işine gitsene!” diyemediği için büsbütün canı sıkılan çoban, ikide bir de başını çevirip sürüye bakıyor ve ara sıra da otomobilin içine göz kaydırıyordu.

Uyarlanan Cümle: Kendi işini yap!” diyemiyordu. Bu yüzden canı sıkıldı. Sürekli başını sürüye çeviriyordu ve bazen otomobilin içine bakıyordu.
(Fiilimsiler yükleme dönüştürülmüş, cümle sadeleştirilmiş, ‘işine gitmek’ yerine ‘işini yap’ ifadesi kullanılmıştır.)

113. Cümle: Bu sırada içeridekiler kapıyı açtılar.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

114. Cümle: Genç kız beyaz keten tayyörü ve alçak ökçeli iskarpinleriyle yere atladı.

Uyarlanan Cümle: Genç kız beyaz keten elbisesi ve alçak topuklu ayakkabılarıyla yere indi.

(‘tayyör’ yerine ‘elbise’, ‘ökçeli’ yerine ‘topuklu’, ‘iskarpın’ yerine ise ‘ayakkabı’ kelimeleri kullanılmıştır.)

115. Cümle: Annesi arkasından ağır ağır iki tarafa tutunarak indi.

Uyarlanan Cümle: Annesi arkasından ağır ağır iki tarafa tutundu ve indi.
(Zarf fiil yükleme dönüştürülmüştür.)

116. Cümle: İhtiyar kadının yüzü büsbütün asıktı.

Uyarlanan Cümle: İhtiyar kadının yüzü asıktı.
(Cümle sadeleştirilmiştir.)

117. Cümle: “Ne diye burada vakit geçiriyoruz?”

Uyarlanan Cümle: “Neden burada zaman geçiriyoruz?”
(Cümle seviyeye uygun olarak değiştirilmiş, ‘vakit’ kelimesi yerine ‘zaman’ kelimesi kullanılmıştır.)

118. Cümle: Ne manasız çocuklar şunlar!” diye düşünüyordu.

Uyarlanan Cümle: Şu çocuklar çok anlamsız!” diye düşünüyordu.
(‘Manasız’ kelimesi yerine ‘anlamsız’ kelimesi kullanılmış, cümle basitleştirilmiştir.)

119. Cümle: Genç kız, nişanlısının yanına gidip iki elini birbirine kenetleyerek onun omzuna asıldı, sonra dudaklarını öne doğru uzatarak:

Uyarlanan Cümle: Genç kız, nişanlısının yanına gitti, iki elini birbirine kenetledi ve onun omzuna asıldı. Sonra dudaklarını öne doğru uzattı ve:

(Cümledeki fiilimsiler yükleme dönüştürülmüş, cümle sadeleştirilmiştir.)

120. Cümle: “Baksana bana çoban” dedi.

Uyarlanan Cümle: “Bana bak çoban” dedi.

(Dilek kipi yerine emir kipi kullanılarak cümle basitleştirilmiştir.)

121. Cümle: “Senin yavuklun var mı?”

Uyarlanan Cümle: “Senin sevgilin var mı?”

(‘Yavuklu’ yerine ‘sevgili’ kelimesi kullanılmıştır.)

122. Cümle: Bu kelimeyi birkaç sene evvel okuduğu birkaç hikâyede görmüş bellemişti.

Uyarlanan Cümle: Bu kelimeyi biliyordu. Birkaç sene önce birkaç hikâye okudu. Kelime orada vardı.

(Fiilimsi yükleme dönüştürülmüş, anlamı kolaylaştırmak için cümle basitleştirilmiştir.)

123. Cümle: Çoban hayretle sordu:

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

124. Cümle: “O da ne ki?”

Uyarlanan Cümle: “O ne?”

(Bağlaçlar cümleden çıkarılmıştır.)

125. Cümle: Kız, mühendise baktı.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

126. Cümle: O izah etti:

Uyarlanan Cümle: O açıkladı.

(‘izah etmek’ yerine ‘açıklamak’ fiili kullanılmıştır.)

127. Cümle: “Canım, yavuklun işte...”

Uyarlanan Cümle: “Canım, sevgilin yani...”

(‘yavuklu’ yerine ‘sevgili’ kullanılmıştır.)

128. Cümle: Yani nişanlın.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

129. Cümle: Şöyle bir al yanaklı dilber.

Uyarlanan Cümle: Şöyle bir al yanaklı güzel kadın.

(‘dilber’ kelimesi yerine ‘güzel kadın’ ifadesi seviyeye uygunluğu açısından tercih edilmiştir.)

130. Cümle: Şöyle işte...”

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

131. Cümle: Ve çenesini omzuna dayamış bulunan nişanlısının yanağını sıktı.

Uyarlanan Cümle: Nişanlısı çenesini omzuna dayıyordu. Onun yanağını sıktı.

(Fiilimsi yükleme dönüştürülmüştür.)

132. Cümle: Çoban, içi ekşimiş gibi yüzünü buruşturduktan sonra:

Uyarlanan Cümle: Çoban yüzünü buruşturdu.

(Cümle basitleştirilmiştir, 'içi ekşimek' cümleden çıkarılmıştır.)

133. Cümle: "Ne gezer, beyim" dedi.

Uyarlanan Cümle: "Nasıl olur, beyim" dedi.

('Ne gezer' ifadesi anlam kargaşası yaratabileceğinden 'nasıl olur' şeklinde ifade edilmiştir.)

134. Cümle: "Karnımızı zor doyuruyoruz."

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

135. Cümle: "Zengince bir kız bul..."

Uyarlanan Cümle: "Biraz zengin bir kız bul..."

('zengince' yerine 'biraz zengin' denerek anlama kolaylaştırılmıştır.)

136. Cümle: Bir ağa kızı falan."

Uyarlanan Cümle: Mesela bir ağa kızı."

('falan' kelimesi yerine 'mesela' kelimesi kullanılmıştır.)

137. Cümle: Çoban cevap vermedi.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

138. Cümle: Gözlerini açmış, hayretle kayınvalide hanıma bakıyordu.

Uyarlanan Cümle: Gözlerini açtı ve hayretle kayınvalide hanıma baktı.

139. Cümle: Boyalı sarı saçlarının sahte kıvrıntıları altında salkım salkım küpeler sarkan, gözlerinin etrafı mora, yanakları vişneçürüğüne yakın boyalarla örtülen ve kat kat gerdanlı ve dallı emprime elbiseli kadın onu birdenbire fevkalade alakadar etmişti.

Uyarlanan Cümle: Sarı saçları boyalıydı ve saçında sahte kıvrıntılar vardı. Saçlarının altında salkım salkım küpeler sarkıyordu. Gözlerinin etrafı mora, yanakları vişneçürüğüne yakın bir renkle boyalıydı. Elbisesi dallıydı ve elbisenin boynu kat kattı. Bu kadın çobanın ilgisini çok çekti.

(Cümle parçalara bölünerek sadeleştirilmiş, ‘gerdan’ yerine ‘boyun, ‘alakadar etmek’ yerine ‘ilgisini çekmek’ ifadeleri kullanılmıştır.)

140. Cümle: Bakıyor, bakıyor ve gözlerini başka tarafa çeviremiyordu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

141. Cümle: Suallerinin birçoğunun cevapsız kaldığını gören ve içini yavaş yavaş “halkla, köyle temas” cazibesi saran, daha doğrusu, çobanın kendinden emin tavrından ve ağırlığından sinirlendiği için, onu sıkıştırmak isteyen mühendis, kendisine hâkim olmaya çalışan bir eda ile fakat aşikâr bir sitemle karşısındakine:

Uyarlanan Cümle: Mühendisin sorularının birçoğu cevapsız kaldı. İçini yavaş yavaş “halkla, köyle temas” cazibesi sardı. Daha doğrusu, çobanın kendinden emin tavrından ve ağırlığından sinirlendi. Bu yüzden onu sıkıştırmak istedi. Kendi kendini kontrol etmeye çalıştı. Fakat sitemi belliydi.

(A1-A2 seviyesindeki öğrenciler anlaması açısından çok uzun olan cümle, fiilimsiler yükleme dönüştürülerek parçalara bölünmüş, ‘sual’ kelimesi yerine ‘soru’ kelimesi, ‘hâkim olmak’ yerine ‘kontrol etmek’, ‘aşikâr’ yerine de ‘belli’ kullanılmış, cümle sadeleştirilmiştir.)

142. Cümle: “Ne diye cevap vermiyorsun?” dedi.

Uyarlanan Cümle: “Neden cevap vermiyorsun?” dedi.

143. Cümle: “Bak biz seninle nasıl alakadar oluyoruz.

Uyarlanan Cümle: “Bak, biz seninle ilgileniyoruz.

(‘alakadar olmak’ yerine ‘ilgilenmek’ fiili kullanılmış, cümle sadeleştirilmiştir.)

144. Cümle: Sen bizim köylü kardeşimizsin.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

145. Cümle: Biz de sendiniz.”

Uyarlanan Cümle: Biz senin gibiyiz.”

(‘bir kişiden olmak’ seviyeye uygun olmadığı için ‘bir kişi gibi’ şeklinde uyarlanmıştır.)

146. Cümle: Çoban alaka ile sordu:

Uyarlanan Cümle: Çoban ilgi ile sordu:

(‘alaka’ kelimesi yerine ‘ilgi’ kelimesi kullanılmıştır.)

147. Cümle: “Kimlerdensiniz?”

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

148. Cümle: Mühendis evvela anlayamadı,

Uyarlanan Cümle: Mühendis önce anlayamadı,

(‘evvela’ yerine ‘önce’ kullanılarak seviyeye uygun kolaylaştırılmıştır.)

149. Cümle: sonra: “Yok canım, öyle değil” dedi.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

150. Cümle: “Biz de senin gibi köylüyüz, aslımız köylüdür.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

151. Cümle: Hepimiz biriz demek istiyorum.”

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

152. Cümle: Çoban gözlerini karşısındaki üç kişinin üzerinde bir müddet gezdirdikten sonra garip bir çekingenlikle:

Uyarlanan Cümle: Çoban gözlerini karşısındaki üç kişinin üzerinde bir süre gezdirdi, sonra garip bir çekingenlikle:

153. Cümle: “Bilemedim beyim!” dedi ve tekrar valide hanımı seyre başladı.

Uyarlanan Cümle: “Bilemedim beyim!” dedi ve tekrar valide hanımı seyretti.

154. Cümle: Mühendis artık açık bir iğbirar ile: “Nereye bakıyorsun öyle?” dedi.

Uyarlanan Cümle: Mühendis gücendi: “Nereye bakıyorsun?” dedi.

(‘iğbirar’ kelimesi yerine ‘gücenme’ kullanılmıştır.)

155. Cümle: Hanımefendi arkadan cevap verdi:

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

156. Cümle: “Nereye bakacak, gözlerini yiyecek gibi bana dikmiş duruyor.

Uyarlanan Cümle: “Nereye bakacak, gözlerini bana dikti, duruyor.
(Cümle sadeleştirilmiştir.)

157. Cümle: Vahşi midir, nedir?”

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

158. Cümle: Çobanın gözleri büsbütün büyüdü.

Uyarlanan Cümle: Çobanın gözleri büyüdü.

(‘büsbütün’ cümleden çıkarılmıştır.)

159. Cümle: İhtiyar kadının ağzı açılınca meydana bir sürü kauçuk, porselen, altın ve birkaç tane de sarı uzun diş çıkmıştı.

Uyarlanan Cümle: İhtiyar kadının ağzı açıldı. Meydana bir sürü kauçuk, porselen, altın ve birkaç tane sarı uzun diş çıktı.

(Fiilimsi yükleme dönüştürülerek cümle ikiye bölünmüş, bağlaç olan ‘de’ cümleden çıkarılmıştır.)

160. Cümle: Mühendis elinde olmadan güldü.

Uyarlanan Cümle: Mühendis güldü.

(‘elinde olmadan’ seviyeye uygun olmadığından cümleden çıkarılmıştır.)

161. Cümle: Çoban başını çevirerek arkasına baktı.

Uyarlanan Cümle: Çoban başını çevirdi, arkasına baktı.

(Zarf fiil yükleme dönüştürülmüştür.)

162. Cümle: Artık bu konuşmadan sıkıldığı anlaşılıyordu.

Uyarlanan Cümle: Bu konuşmadan sıkıldı.
(Cümle sadeleştirilmiştir.)

163. Cümle: O zaman mühendis, halka hitap etmek ve ona doğru yolu göstermek gibi içtimai bir vazifesi olduğunu hatırlayarak söze başladı:

Uyarlanan Cümle: O zaman mühendis hatırladı. Halka hitap etmeli ve ona doğru yolu göstermeliydi. Bu onun toplumsal bir göreviydi. Söze başladı:

(Cümle parçalara bölünerek sadeleştirilmiş, Arapça kökenli olan ‘içtimai’ kelimesi yerine ‘toplumsal’ kelimesi kullanılmıştır.)

164. Cümle: “Beni dinle, çoban kardeş” dedi.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

165. Cümle: “Siz daha çok gerisiniz.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

166. Cümle: Bak!

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

167. Cümle: Biz yerimizden, yurdumuzdan kalkıp sizinle konuşmak, derdinizi dinlemek için buralara geliyoruz; siz gözünüzü, kulağınızı dört açıp istifade edeceğiniz yerde, etrafınıza bakıyorsunuz.

Uyarlanan Cümle: Biz yerimizden, yurdumuzdan kalktık. Sizinle konuşmak, derdinizi dinlemek için buralara geliyoruz. Siz çok iyi ve dikkatli dinlemelisiniz. Ama yardım almıyor, etrafınıza bakıyorsunuz.

(Fiilimsiler yükleme dönüştürülerek cümle parçalara bölünmüş, ‘göz, kulak açmak’ yerine ‘iyi ve dikkatli dinlemek’ ifadesi, ‘istifade etmek’ yerine ise ‘yardım almak’ kullanılmış, cümle sadeleştirilmiştir.)

168. Cümle: Senin ihtiyaçların nedir?

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

169. Cümle: Sıkıntılarının nedir?

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

170. Cümle: Bunları öğrenmek istiyorum, bana bütün kalbini açmalısın.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

171. Cümle: Ben senin kardeşinim.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

172. Cümle: Ha, öyle değil mi?”

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

173. Cümle: Çoban kıpkırmızı olmuştu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

174. Cümle: Bütün bu sözlerden bir şey anlamıyor, yalnız karşısındakini herhangi bir şekilde gücendirdiğini hissederek üzülyordu.

Uyarlanan Cümle: Bütün bu sözlerden bir şey anlamıyor, fakat karşısındakini herhangi bir şekilde gücendi. Bunu hissetti ve üzüldü.

(Fiilimsiler yükleme dönüştürülmüştür, cümle sadeleştirilmiştir.)

175. Cümle: Mühendis tekrar lafa başladı:

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

176. Cümle: “Ben mühendisim, senin için çalışıyorum; sen köylüsün, benim için çalışıyorsun.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

177. Cümle: Birbirimizle anlaşmazsak olur mu ya?..”

Uyarlanan Cümle: Birbirimizle anlaşmalıyız. Bu önemli.
(Şart cümlesi yerine gereklilik kipi kullanılmıştır.)

178. Cümle: Daha bir şeyler söylemek, uzun uzun anlatmak istiyordu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

179. Cümle: Sahiden müteessir olmuştu.

Uyarlanan Cümle: Gerçekten etkilendi.

(‘müteessir’ yerine ‘etkilenmek’ kullanılmıştır.)

180. Cümle: Bu anda karşısındakiyle anlaşmak ihtiyacını duyuyordu; fakat onun anlayacağı dili pek tayin edemeyişi, hatta alelumum Türkçesinin biraz kıt oluşu, sözlerini yarıda bıraktırıyordu.

Uyarlanan Cümle: Bu anda çobanla anlaşmak istiyordu; fakat çoban neyi anlıyordu? Mühendis buna karar veremiyordu. Genel olarak çobanın Türkçesi sınırlıydı. Bu yüzden mühendis sözlerini bitirmiyordu.

(‘alelumum’ yerine aynı anlama gelen ‘genel olarak’ ifadesi kullanılmış, cümle anlamı bozmayacak şekilde sadeleştirilmiştir.)

181. Cümle: Çoban elini birkaç kere kısa ve ret manasına gelmek isteyen işaretler yaptı ve kekeledi:

Uyarlanan Cümle: Çoban eliyle birkaç kere bazı kısa işaretler yaptı. Bu işaretler olumsuz anlamdaydı. Kekeledi:

(Cümle sadeleştirilmiştir.)

182. Cümle: “Ben bir şey demedim, bey...”

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

183. Cümle: “Kötü bir şey mi yaptım ki, bey?”

Uyarlanan Cümle: “Kötü bir şey mi yaptım, bey?”

(Bağlaç cümleden çıkarılmıştır.)

184. Cümle: Mühendisin karısı birdenbire değişen bu mükâlemeden bir şey anlamamış ve sıkılmaya başlamıştı.

Uyarlanan Cümle: Bu karşılıklı konuşma birdenbire değişti. Mühendisin karısı bir şey anlamadı ve sıkıldı.

(‘mükâleme’ yerine ‘karşılıklı konuşma’ denerek seviyeye uygun hale getirilen cümlede duyulan geçmiş zamanın hikâyesi yerine bilinen geçmiş zaman kullanılmıştır.)

185. Cümle: Annesiyle bir göz işaretinden sonra genç erkeğin kolundan çekti ve:

Uyarlanan Cümle: Annesiyle birlikte bir göz işareti yaptılar. Sonra genç erkeği kolundan çekti ve:

(Cümle sadeleştirilmiştir.)

186. Cümle: “Hadi cicim, gidelim!..” dedi.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

187. Cümle: Mühendis birkaç şey daha söylemek için ağzını açtı.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

188. Cümle: Kelime bulamadı.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

189. Cümle: Arabasına atlayarak motörü işletti ve otomobil biraz kımıldadıktan sonra tozlar içinde hızla ileri atıldı.

Uyarlanan Cümle: Arabasına atladı, motoru çalıştırdı ve otomobil biraz kımıldadıktan sonra tozlar içinde hızla ileri atıldı.

(Zarf fiil yükleme dönüştürülmüştür.)

190. Cümle: Çoban bu kısa an içinde o zamana kadar duymadığı bir teessürle şaşkına dönmüştü.

Uyarlanan Cümle: Çoban bu kısa an içinde ilk defa üzüntü duydu ve şaşkına döndü.
(‘teessür’ kelimesi yerine ‘üzüntü’ kelimesi kullanılmış, cümle sadeleştirilmiştir.)

191. Cümle: Karışışındakine belli bir haksızlık yaptığını, onu kızdırdığını müphem bir şekilde fark ediyor ve:

Uyarlanan Cümle: Karşısındakine haksızlık yaptı ve onu kızdırdı. Bunu belirsiz bir şekilde fark ediyor ve:

(Fiilimsiler yükleme dönüştürülmüş, ‘müphem’ kelimesi yerine ‘belirsiz’ kelimesi kullanılmıştır.)

192. Cümle: “Pek mi yabani durdum ki?” diye düşünüyordu.

Uyarlanan Cümle: “Çok mu kaba davrandım?” diye düşünüyordu.

(‘yabani’ kelimesi yerine ‘kaba’ kelimesi kullanılmış, bağlaç olan ‘ki’ cümleden çıkarılmıştır.)

193. Cümle: Mühendis ise birdenbire müthiş bir hiddete kapılmıştı.

Uyarlanan Cümle: Mühendis birdenbire çok sinirlendi.

(‘Hiddete kapılmak’ yerine ‘sinirlenmek’ seviyeye uygunluğu sebebiyle tercih edilmiştir.)

194. Cümle: Adi bir çobanın karşısında yalvarır gibi sözler söylemiş olmak, ona tahammül edilmez bir izzetinefis yarası gibi görünüyordu.

Uyarlanan Cümle: Adi bir çobanın karşısında yalvarır gibi sözler söyledi. Kendine verdiği değeri azalttı. Bu katlanılmazdı.

(‘izzetinefis’ ‘kendine verdiği değer’ olarak ifade edilmiş, cümle sadeleştirilmiştir.)

195. Cümle: Biraz evvelki sözlerinde ileri sürdüğü kardeşliğe rağmen, çobanla kendisi arasındaki büyük farkı vazıh* olarak görüyor, dişlerinin arasından:

Uyarlanan Cümle: Biraz önceki sözlerinde kardeşlikten bahsediyordu. Fakat çobanla arasındaki fark belliydi. Dişlerinin arasından:

(Cümle parçalara bölünerek basitleştirilmiş, ‘vazıh’ kelimesi yerine ‘belli’ kullanılmıştır.)

196. Cümle: “Adam olmaz bu sersemler!” diye mırıldanıyordu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

197. Cümle: Nişanlısının bir çığılığı ile silkindi ve başını yana çevirince otomobilin iki tarafında havlayıp sıçrayan köpekleri fark etti.

Uyarlanan Cümle: Nişanlısı bir çığılık attı. Mühendis silkindi ve başını yana çevirdi. Otomobilin iki tarafında köpekler havlıyor ve sıçırıyordu.

(Fiilimsiler yükleme dönüştürülmüş, cümle sadeleştirilmiştir.)

198. Cümle: Eli hemen arka cebine gitti.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

199. Cümle: Sonra durdu.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

200. Cümle: Düşündü.

Uyarlanan Cümle: Özgün cümle korunmuştur.

201. Cümle: Farkında olmadan yapmak istediği bu hareket, ona şimdi en lüzumlu bir şeymiş gibi görünüyordu.

Uyarlanan Cümle: Bu hareket ona çok gerekli görünüyordu. Fakat farkında değildi. (Cümle ikiye bölünerek okuduğunu anlama kolaylaştırılmış, cümle sadeleştirilmiştir.)

202. Cümle: Diğer birtakım düşünceler olmasa, bu anda silahını ihtimal çobana karşı bile kullanacaktı.

Uyarlanan Cümle: Bu anda silahını çobana karşı bile kullanacaktı. Fakat diğer birtakım düşünceler vardı.

(Cümle ikiye bölünerek okuduğunu anlama kolaylaştırılmıştır.)

203. Cümle: Küçük ve babasından kalma mavzer tabancasını pencerenin yana doğru açılan sürgülü camından uzatarak alacalı köpeğin açık ağzına doğru ateş etti; sonra gaza basarak arabasıyla beraber bir toz bulutunun içine gömüldü.

Uyarlanan Cümle: Küçük ve askerlik tabancasını pencerenin camından uzattı. Tabanca babasından ona kaldı. Tabancayı köpeğin açık ağzına doğru ateş etti. Sonra gaza bastı. Arabasıyla beraber bir toz bulutunun içine girdi.

(Fiilimsiler yükleme dönüştürülerek cümle parçalara bölünmüş, ‘mavzer’ kelimesi yerine ‘askerlik’ kelimesi kullanılmış, cümle sadeleştirilmiştir.)

204. Cümle: Karabaş uzun tüyleriyle yolun kenarına yuvarlanmış ve derhal hareketsiz kalmıştı.

Uyarlanan Cümle: Karabaş uzun tüyleriyle yolun kenarına yuvarlandı ve hemen hareketsiz kaldı.

(Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi yerine biline geçmiş zaman kullanılmış ‘derhal’ yerine ‘hemen’ kelimesi kullanılmıştır.)

205. Cümle: Diğer köpek, Karabaş’ın yanında, ayaklarını, daha ileri gitmesine mani olmak istiyormuş gibi, ileri uzatmış, bekliyordu.

Uyarlanan Cümle: Diğer köpek, Karabaş’ın yanında bekliyordu. Ayaklarını ileri uzattı. Karabaş’ın daha ileri gitmesine engel olmak istiyordu.

(Cümle parçalara bölünerek sadeleştirilmiştir.)

206. Cümle: Çoban koşarak oraya geldi.

Uyarlanan Cümle: Çoban koştu. Oraya geldi.
(Zarf fiil yükleme dönüştürülmüştür.)

207. Cümle: Diz çökerek sevgili arkadaşının başını okşadı.

Uyarlanan Cümle: Diz çöktü. Sevgili arkadaşının başını okşadı.
(Zarf fiil yükleme dönüştürülmüştür.)

208. Cümle: Deminki teessürünün yerini daha hakiki, daha yerinde bir acı almıştı.

Uyarlanan Cümle: Biraz önceki üzüntünün yerini daha gerçek bir acı aldı.
(‘teessür’ kelimesi yerine ‘üzüntü’ kelimesi, ‘deminki’ yerine ‘biraz önceki’ ifadesi kullanılmış, duyulan geçmiş zamanın hikâyesi yerine bilinen geçmiş zaman kullanılmıştır.)

209. Cümle: Gidenlerle hiçbir alakası, hiçbir yakınlığı olmadığını, bilakis onların kendisini en sevdiği bir şeyden ayırdıklarını apaçık görüyor ve yaşaran gözleriyle ölü köpeği okşuyordu.

Uyarlanan Cümle: Gidenlerle hiçbir ilgisi, hiçbir yakınlığı yoktu. Onlar kendisini en sevdiği bir şeyden ayırdılar. Bunu görüyor ve ölü köpeği okşuyordu. Gözleri yaşardı.
(Okuduğunu anlamayı kolaylaştırmak için cümle sadeleştirilmiştir.)

210. Cümle: Öteki köpek de eğilmiş, arkadaşının yüzünü kokluyordu.

Uyarlanan Cümle: Öteki köpek eğildi, arkadaşının yüzünü kokluyordu.
(Seviyeye uygunluğu bakımından duyulan geçmiş zamanın hikâyesi yerin bilinen geçmiş zaman kullanılmıştır.)

211. Cümle: Şimdi hepsi yerlerinden kalkmış bulunan beyaz, uzun tüylü, masum gözlü tiftik keçileri, ufukta yuvarlanıp giden bir toz kümesine hayretle bakıyorlar ve sırtlarında güneşin kırmızı ışığını oynatarak, ağır ağır ölü köpeğin etrafına toparlanıyorlardı.

Uyarlanan Cümle: Beyaz, uzun tüylü, masum Ankara keçileri yerlerinden kalktı. Ufuktaki toz bulutuna baktılar. Sırtlarında güneşin kırmızı ışığı oynuyordu. Ağır ağır ölü köpeğin etrafında toplandılar.

(Fiilimsiler yükleme dönüştürülerek cümle parçalara bölünmüş, anlam sadeleştirilmiştir.)

2.9.“Köpek” Hikâyesi İçin Okuma Öncesi Etkinlikler

1. Kutu içindeki kelimeleri uygun resmin yanına yazınız.

mühendis	ekmek	tekerlek	rüzgâr	çoban
Göl	topuklu ayakkabı	keçi	küpe	tabanca

a. _____

b. _____

c. _____

ç. _____

d. _____

e. _____

f. _____

g. _____

h. _____

1. _____

2. Kutudaki fiilleri geçmiş zaman kullanarak doğru şekilde cümleye yerleştiriniz.

seyretmek	Durmak	hissetmek	korumak	göstermek
-----------	--------	-----------	---------	-----------

a. Ayşe gökyüzüne baktı ve nişanlısına dolunayı _____. "İşte bak!" dedi.

- b. Çoban köpeği, koyunları tehlikelerden _____.
- c. Dün gece annem ve ben televizyon _____.
- ç. Araba, kırmızı ışıkta _____.
- d. Gelecek ile ilgili planı yoktu. Kendisini ümitsiz _____.

2.10. Uyarlanmış Hikâye “Köpek”

Çok sıcak bir yaz günüydü. Vakit ikindiye yaklaştı ve güneş biraz indi, ama bozkırın sarı otları kıpırdamıyordu. Rüzgâr, her gün Koçhisar Gölü yakınında esmeye başlıyordu ve geniş ovanın bazı yerlerini toz bulutu kaplıyordu. Fakat henüz rüzgâr yoktu.

Ankara keçileri kıvırcık tüylerini bozkır bitkilerinin üzerine seriyorlar, uzanıyorlardı. Uykuluydular bu yüzden gözlerinin yarısı kapalıydı. Siyahlı beyazlı kirpiklerinin arasından doğudaki birkaç beyaz bulutu seyrediyorlardı.

Bulutlar hareketsizdi ve avuç içi kadardı. Siyahlı beyazlı iki iri çoban köpeği sürüden biraz uzak bir tepede yatıyorlardı. Sürüyü görüyorlardı. Uyuyor gibilerdi. Ama bazen kulakları dikiliyordu. Küçük gözleri bütün sürüye kısa bir süre bakıyor ve gözleri kapanıyordu. Ayakları ileriye doğru uzanıyor, yorgun başları ayaklarının üzerine düşüyordu.

Çoban daha yüksek bir tepede oturuyordu. Değneğine dayanıyor, uyukluyor ve yaklaşık iki yüz, üç yüz adım uzaktaki Ankara-Konya yolu üzerindeki tekerlek izlerini takip ediyordu. İzler ufka kadar gidiyordu.

Bu tekerlek izleri on çift kadar vardı ve bir süre sonra izler kayboluyor yerine yeni izler geliyordu. Genç çoban, yan yana olan bu izleri düşünüyordu. Acaba ne kadar çoğalabilirlerdi? Bu çukurların içi toprakla doluydu. Rüzgâr esince bu toprak yükseliyor ve toz bulutu oluyordu. Bu çukurlar bir gün bütün ovayı kaplayacaktı. Çoban bunu görüyordu.

“O zaman ağa keçileri satar herhalde!” dedi. Şimdi bile hayvanlar saatler boyunca dolaşıyorlar ve birkaç cılız ot bulabiliyorlardı. Onu da hemen eritiyorlar, yani tekrar acıkıyorlardı. Yeşil ve seyrek otlar baharda dört parmak kadar yükseliyor ve hemen bitiyordu. Bu yüzden keçiler bazı yerlerdeki sarı ve kuru çalıları çıtır çıtır kemiriyorlardı. Ama onlar bundan şikâyetçi değillerdi. Bu cılız otlara rağmen, tüyleri uzun ve ipek gibiydi. Gözlerinde memnun ve rahat bir ifade vardı.

Çoban bir ihtimal hakkında düşünüyordu. Bu ihtimale göre ovayı tozlu otomobil yolları kaplayabilir, keçilere ot kalmayabilirdi. Ve başka şeyler de düşündü: Ve başka

şeyler de düşündü: “Ağa koyunları satabilir ve benim işimi sonlandırabilir. O zaman acaba yıllık ücretimi tam verir mi?” dedi. Senede on iki lira alacaktı, ekmek ile diğer yiyecekleri ağa veriyordu. Fakat iki senedir para alamadı. Ağası:

“Parayı ne yapacaksın? Para bende biriksin, hepsini topluca veririm!” diyor, çobanın giysileri perişan olduğunda eski bir giysi veriyor, yanından uzaklaştırıyordu.

“İki senelik ücretimi aynı anda alsam iyi olur ama!” diye şüphelendi ve başını salladı.

Çoban yaklaşık on sekiz yaşındaydı. Buğday rengi yüzlü, açık kumral saçlı ve kahverengi gözlüydü. Dişleri biraz ileri doğruydu, kaşları gözlerinin üzerine çok yakındı. Bu yüzden pek güzel değildi. Fakat ağırbaşlı ve ciddi duruyordu. Bu, insanın hoşuna gidiyordu.

“Şehre gider, beş on kuruş kazanırdım. Ama bizim yaşlı kadın var” dedi. Fakat bu da onun için iyi bir ihtimal değildi. Birkaç kişi daha önce şehre gittiler. Orada üç dört sene kaldılar. Sonra daha perişan, daha bitkin ve ümitsiz bir şekilde köye döndüler. Çoban, onları hatırladı. Bunlar, şehirde hamallık, amelelik yaptılar. Başka iş bulamadılar. Günde yirmi beş, otuz kuruş kazanıyorlardı. O zaman kendilerini zengin sanıyorlardı. Geceleri kaldırımlarda yatıyorlardı ve köyün sıcak samanlıklarını arıyorlardı.

“Ne yapmalı?” dedi.

Annesi tarlada çalışmıyordu. O zamandan beri genç çobanın aklında hep böyle şeyler dolaşıyordu. Fakat çobandan önce aynı şeyi düşündüler ve denediler. Çoban onların halini görüyor ve ümitsiz hissediyordu.

Mesela, akrabalarından biri, birkaç sene önce İzmir’e gitti ve bir fabrikada amele oldu. İlk günlerde o kişiden haberler geliyordu. Durumu kötü değildi. Fakat bir gün tek bacaklı köye döndü. Ayağını makine ezmiş ve ayağı kopmuş. Eline kırk elli lira vermişler ve işten kovmuşlar. Konya’ya dilenmek için gitti, orada da belediye dilencilğe izin vermedi. Zavallının hali berbatmış.

Köyde kalmak ve bir iş bulmak imkânsızdı. Küçük tarla almak için on sene, iki öküz sahibi olmak için ise on beş sene çalışmak gerekiyordu. Ondan sonra da hayat daha iyi olmayabilirdi. Bir tarlası ve iki öküzü olan kişilerin durumu ondan pek farklı değildi. Bazı seneler kuraklık oluyordu. O zaman, onlar da her köylü gibi dağlara gidiyorlardı. Orada ot yiyorlardı. Üstelik öküzleri açlıktan ölüyordu veya onda bir fiyata satılıyordu. Bunu görüyorlardı. Çobanın kendisi onlardan daha iyi durumdaydı. Çünkü ağa kıtlık senelerinde de onun ekmeğini ve diğer yiyeceklerini veriyordu. Belki bir gün parasını da verecekti? Kim bilir?

Keçilere baktı. Sağ tarafında köpek yatıyordu. Ona doğru:

“Karabaş!” diye bağırdı.

Köpek hemen başını salladı. Sese doğru baktı. Yavaş yavaş bacaklarını gerdi, süratli adımlarla çobanın yanına geldi.

Diğer köpek de kalktı ve başını çobana çevirdi. Çoban onu çağırmadı. Bu yüzden acele etmiyordu. Tüylerine tozlar ve otlar yapıştı. Onları dikkatle silkiyordu.

Karabaş, çobanın bir adım kadar önünde durdu. Tüylü kuyruğunu havada ağır ağır salladı, karşısındakine baktı ve bekledi.

Çoban elini uzattı, hayvanı ön bacağından yakaladı, kendine doğru çekti. Köpek üç ayağının üzerinde sekti. Yaklaştı. Başını delikanlının kucağına koydu ve uzandı. İri vücudu keyifliydi. Sallanıyordu. Kuyruğu iki tarafa gidiyor, geliyor, yerin küçük çakıllarını yuvarlıyordu. Çoban ve köpeği hiç ses çıkarmıyorlar, birbirlerinin gözüne bakıyorlardı. Çok iyi anlaşıyorlardı. Birbirlerine en ilkel ve en köklü bir sevgiyle bağlıydılar. Çobanın ileri doğru beyaz dişlerinin arasından rahat bir nefes çıkıyor, hayvanın yüzüne yayılıyor ve onun pembe dili bu nefesi emiyor gibi titriyordu.

Diğer köpek soldaki tepede ayakta duruyor ve sürüyü gözetiyordu. Birdenbire fırladı ve havladı. Aşağı koştu. Karabaş çobanın kucağında yatıyordu. İki kafalarını o tarafa döndürdüler.

Uzaktan, Ankara yolundan bir toz bulutu geliyordu. Bu bir otomobildi. Yaklaşınca fark ettiler. Çobanın önünden köpek fırladı, aşağı indi. Yolun, daha doğrusu, yolların kenarına vardı. İki de başlarını ileri doğru uzatıyor, havlıyor ve düşmanı bekliyordu. Düşman, müthiş bir hızla yaklaşıyordu. Aradaki mesafe azaldı. Ona doğru koştu. Bu sırada keçiler ilgisiz duruyorlardı. Bu hayret vericiydi. Uzun ve çok boğumlu boynuzlarında güneş ışığı parlıyordu. Işık aşağıdan geliyordu.

Otomobil, köpekler yaklaşmadan önce durdu. Bu, büyük ve kapalı bir arabaydı. Bembeyaz tozların altında açık mavi boyası belli oluyordu.

Köpekler havlamalarını azalttılar. Çoban, bulunduğu yerden onları çağırdı. İki de ağır ağır ve ara sıra arkalarına bakarak uzaklaştılar.

Otomobilin ön kapısı açıldı ve dışarı siyah saçlı, ince bıyıklı bir genç atladı, eliyle çobana gelmesi için işaret etti.

Bu delikanlı kolejde ve sonra Amerika’da öğrenim görmüştü. O bir mühendisti. Memlekete bir sene önce döndü. İyi mevkili akrabaları ona yol gösterdi. Bu görevin, kısa

zamanda bir bankanın bir bölümü şefi olmakla ilgisi yoktu. Bu görevden şikâyetçi değildi. Üzeri kristal masasının üzerinde üç dört tane kitap vardı. İçlerinde birtakım matematikle ilgili formüller ve işaretler vardı. Bu kitaplar onun bir fen adamı olduğunu kanıtlıyordu. O, birtakım kırtasiye işlerini birkaç saatte bitiriyordu. Hiç hata yapmıyordu. İngilizce birkaç dergiyi hızlıca belki üçüncü defa okuyor, zamanını öldürüyordu.

Yaklaşık altı ay önce bankanın önemli kişilerinden birinin kızıyla nişanlandıktan sonra boş zamanlarını daha iyi geçirmek de mümkündü. Bunu anladı.

Otomobilinde nişanlısıyla günlük geziler yapıyordu. Bu otomobili satın aldı. Otomobil, Ankara'da tekti. Bir sokak köşesinden sessizce belirliyordu. İri gövdesinde parlaltılar vardı. Bir köşede kayboluyor veya düz bulvarda süzülüyordu. İnsanlar geliyor, geçiyor ve duruyor ve bakıyorlardı.

Bugün Konya'ya bir mühendis arkadaşını ziyarete gidiyordu. Arkadaşı da kendisi gibi Amerika'da okudu.

Nişanlısı ve kaynanası da onunla beraberdi. Kaynanası yalnız görüşmelerini uygun bulmuyordu. Genç kadın bu değişiklikten memnundu. Sürekli gülümsüyor, annesi ise somurtuyordu. Annesi tozdan ve sarsıntıdan yoruldu.

Mühendis yere indi. Çobanı çağırdı. Ayakları uyuştu. Ayaklarını sallıyor, dolaşıyordu.

Sırtında gri İskoç kumaşından bir spor elbise vardı ve başına aynı renkte bir kasket giyiyordu. Golf pantolonunun altında, belki yirmi beş renkli, kareli çoraplar; yuvarlak burunlu ve derisi tüylü, kalın ayakkabılar vardı. Ayakkabılarına benzin ve makine yağına bulaştı, kirliydi. Sağ ayakkabısının tabanı sürekli gaza basıyordu, bu yüzden delikti. Özel arabaya sahip herkesin ayakkabısı aynıydı. Onlar işin lüksünü yapmak isterlerdi.

İki tarafa da gidiyor, geliyordu. Otomobilin yanında durdu ve kollarını yan kapının açık penceresine dayadı. Nişanlısına:

“Çobanla konuşmak nereden aklına geldi!” dedi.

Genç kız, omuzlarını, kollarını, gözlerini oynattı:

“Merak ediyorum ayol, ben hiç köylü görmedim!” dedi.

Yanında oturan annesi başını çeviremeden önce:

“Ne münasebet!” dedi. “Ankara'da pazarlarda, yollarda hiç görmedin mi?”

“Aa! Onlar köylü mü, amele... Ben çobanları görmek isterim. Sonra yavru keçileri de okşayacağım.”

Mühendis:

“Burada yavru keçi yok, hepsi kocaman şeyler!” dedi.

Genç kızın her sözünde, her hareketinde, her bakışında vücudunun birçok kısımları oynuyordu. Bunun yarısını isteyerek yapıyor, yarısı da sınırları bozuk olduğu için oluyordu. Bu cilveli hareketleri komik bir oyuncuğu andırıyordu. Kız sinirlendi, silkindi ve ince sesiyle:

“Duralım dedim. Bunda ne sorun var? Öyle yapmak istedim! Keçiler yatıyor ve bu hoşuma gitti.”

Bu sırada çoban yaklaştı. Köpekler yerine döndü ve sürüyü korudular.

Çoban biraz ileride duruyordu. Genç mühendis ona:

“Yaklaş!” dedi. “Sen nerelisin?”

Çoban eliyle ovanın kuzey tarafındaki bir köyü gösterdi:

“Buralıyım!”

“Bu keçiler senin mi?”

“Yok, ağanın!”

“Her gün burada mı otluyorlar?”

Çoban gözlerini bir an karşısındaki adamın üzerinde gezdirdi. Adam bu soruyu neden sordu? Çoban bunu anlamak istedi ve omuzlarını silkti:

“Her yere gideriz; belli olmaz!” diye mırıldandı.

Mühendis buna benzer birçok soru sordu. Çoban cevap vermek zorunda kaldı ve:

“Seni ilgilendirmez! Kendi işini yap!” diyemiyordu. Bu yüzden canı sıkıldı. Sürekli başını sürüye çeviriyordu ve bazen otomobilin içine bakıyordu.

Bu sırada içeridekiler kapıyı açtılar. Genç kız beyaz keten elbisesi ve alçak topuklu ayakkabılarıyla yere indi. Annesi arkasından ağır ağır iki tarafa tutundu ve indi. İhtiyar kadının yüzü asıktı. “Neden burada zaman geçiriyoruz? Şu çocuklar çok anlamsız!” diye düşünüyordu.

Genç kız, nişanlısının yanına gitti, iki elini birbirine kenetledi ve onun omzuna asıldı. Sonra dudaklarını öne doğru uzattı ve:

“Bana bak çoban” dedi. “Senin sevgilin var mı?”

Bu kelimeyi biliyordu. Birkaç sene önce birkaç hikâye okudu. Kelime orada vardı. Çoban hayretle sordu:

“O ne?”

Kız, mühendise baktı. O açıkladı.

“Canım, sevgilin yani... Yani nişanlın. Şöyle bir al yanaklı güzel kadın. Şöyle işte...”

Ve çenesini omzuna dayamış bulunan nişanlısının yanağını sıktı.

Çoban yüzünü buruşturdu.

“Nasıl olur, beyim” dedi. “Karnımızı zor doyuruyoruz.”

“Biraz zengin bir kız bul... Mesela bir ağa kızı.”

Çoban cevap vermedi. Gözlerini açtı ve hayretle kayınvalide hanıma baktı. Sarı saçları boyalıydı ve saçında sahte kıvrıntılar vardı. Saçlarının altında salkım salkım küpeler sarkıyordu. Gözlerinin etrafı mora, yanakları vişneçürüğüne yakın bir renkle boyalıydı. Elbisesi dallıydı ve elbisenin boynu kat kattı. Bu kadın çobanın ilgisini çok çekti. Bakıyor, bakıyor ve gözlerini başka tarafa çeviremiyordu.

Mühendisin sorularının birçoğu cevapsız kaldı. İçini yavaş yavaş “halkla, köyle temas” cazibesi sardı. Daha doğrusu, çobanın kendinden emin tavrından ve ağırlığından sinirlendi. Bu yüzden onu sıkıştırmak istedi. Kendi kendini kontrol etmeye çalıştı. Fakat sitemi belliydi.

“Neden cevap vermiyorsun?” dedi. “Bak, biz seninle ilgileniyoruz. Sen bizim köylü kardeşimizsin. Biz senin gibiyiz.”

Çoban ilgi ile sordu:

“Kimlerdensiniz?”

Mühendis önce anlayamadı, sonra:

“Yok canım, öyle değil” dedi. “Biz de senin gibi köylüüz, aslımız köylüdür. Hepimiz biriz demek istiyorum.”

Çoban gözlerini karşısındaki üç kişinin üzerinde bir süre gezdirdi, sonra garip bir çekingenlikle:

“Bilemedim beyim!” dedi ve tekrar valide hanımı seyretti.

Mühendis gücendi:

“Nereye bakıyorsun?” dedi.

Hanımfendi arkadan cevap verdi:

“Nereye bakacak, gözlerini bana dikti, duruyor. Vahşi midir, nedir?”

Çobanın gözleri büyüdü.

İhtiyar kadının ağzı açıldı. Meydana bir sürü kauçuk, porselen, altın ve birkaç tane sarı uzun diş çıktı.

Mühendis güldü. Çoban başını çevirdi, arkasına baktı. Bu konuşmadan sıkıldı. O zaman mühendis hatırladı. Halka hitap etmeli ve ona doğru yolu göstermeliydi. Bu onun toplumsal bir göreviydi. Söze başladı:

“Beni dinle, çoban kardeş” dedi. “Siz daha çok gerisiniz. Bak! Biz yerimizden, yurdumuzdan kalktık. Sizinle konuşmak, derdinizi dinlemek için buralara geliyoruz. Siz çok iyi ve dikkatli dinlemelisiniz. Ama yardım almıyor, etrafınıza bakınıyorsunuz. Senin ihtiyaçların nedir? Sıkıntılarının nedir? Bunları öğrenmek istiyorum, bana bütün kalbini açmalısın. Ben senin kardeşinim. Ha, öyle değil mi?”

Çoban kıpkırmızı olmuştu. Bütün bu sözlerden bir şey anlamıyor, fakat karşısındakini herhangi bir şekilde gücendi. Bunu hissetti ve üzüldü.

Mühendis tekrar lafa başladı:

“Ben mühendisim, senin için çalışıyorum; sen köylüsün, benim için çalışıyorsun. Birbirimizle anlaşmalıyız. Bu önemli.”

Daha bir şeyler söylemek, uzun uzun anlatmak istiyordu. Gerçekten etkilendi. Bu anda çobanla anlaşmak istiyordu; fakat çoban neyi anlıyordu? Mühendis buna karar veremiyordu. Genel olarak çobanın Türkçesi sınırlıydı. Bu yüzden mühendis sözlerini bitirmiyordu.

Çoban eliyle birkaç kere bazı kısa işaretler yaptı. Bu işaretler olumsuz anlamdaydı. Kekeleydi:

“Ben bir şey demedim, bey... Kötü bir şey mi yaptım, bey?”

Bu karşılıklı konuşma birdenbire değişti. Mühendisin karısı bir şey anlamadı ve sıkıldı. Annesiyle birlikte bir göz işareti yaptılar. Sonra genç erkeği kolundan çekti ve:

“Hadi cicim, gidelim!..” dedi.

Mühendis birkaç şey daha söylemek için ağzını açtı. Kelime bulamadı. Arabasına atladı, motoru çalıştırdı ve otomobil biraz kımıldadıktan sonra tozlar içinde hızla ileri atıldı.

Çoban bu kısa an içinde ilk defa üzüntü duydu ve şaşkına döndü. Karşısındakine haksızlık yaptı ve onu kızdırdı. Bunu belirsiz bir şekilde fark ediyor ve:

“Çok mu kaba davrandım?” diye düşünüyordu.

Mühendis birdenbire çok sinirlendi. Adi bir çobanın karşısında yalvarır gibi sözler söyledi. Kendine verdiği değeri azalttı. Bu katlanılmazdı. Biraz önceki sözlerinde kardeşlikten bahsediyordu. Fakat çobanla arasındaki fark belliydi. Dişlerinin arasından:

“Adam olmaz bu sersemle!” diye mırıldanıyordu.

Nişanlısı bir çığlık attı. Mühendis silkindi ve başını yana çevirdi. Otomobilin iki tarafında köpekler havlıyor ve sığıyordu. Eli hemen arka cebine gitti. Sonra durdu. Düşündü. Bu hareket ona çok gerekli görünüyordu. Fakat farkında değildi. Bu anda silahını çobana karşı bile kullanacaktı. Fakat diğer birtakım düşünceler vardı. Küçük ve askerlik tabancasını pencerenin camından uzattı. Tabanca babasından ona kaldı. Tabancayı köpeğin açık ağzına doğru ateş etti. Sonra gaza bastı. Arabasıyla beraber bir toz bulutunun içine girdi.

Karabaş uzun tüyleriyle yolun kenarına yuvarlandı ve hemen hareketsiz kaldı. Diğer köpek, Karabaş'ın yanında bekliyordu. Ayaklarını ileri uzattı. Karabaş'ın daha ileri gitmesine engel olmak istiyordu. Çoban koştu. Oraya geldi. Diz çöktü. Sevgili arkadaşının başını okşadı. Biraz önceki üzüntünün yerini daha gerçek bir acı aldı. Gidenlerle hiçbir ilgisi, hiçbir yakınlığı yoktu. Onlar kendisini en sevdiği bir şeyden ayırdılar. Bunu görüyor ve ölü köpeği okşuyordu. Gözleri yaşardı.

Öteki köpek eğildi, arkadaşının yüzünü kokluyordu. Beyaz, uzun tüylü, masum Ankara keçileri yerlerinden kalktı. Ufuktaki toz bulutuna baktılar. Sırtlarında güneşin kırmızı ışığı oynuyordu. Ağır ağır ölü köpeğin etrafında toplandılar.

2.11.“Köpek” Hikâyesi İçin Okuma Sonrası Etkinlikler

1.Karışık verilmiş cümleleri olay sırasına göre sıraya koyunuz.

- ___ a. Çoban ölü köpeği okşadı ve ağladı.
- ___ b. Mühendis, köpeğe ateş etti.
- ___ c. Mühendis ve nişanlısı arabaya bindiler.
- ___ d. Karabaş öldü.
- ___ e. Mühendisin nişanlısı çığlık attı.

2. Aşağıdaki cümleler hikâyeye göre doğru mu, yanlış mı? Parantez içine doğru için 'D', yanlış için 'Y' yazınız.

- a. Hikâye, ekim ayında geçiyor. (___)
- b. Sürüyü iki çoban köpeği koruyordu. (___)
- c. Ağa, iki senedir çobana para vermiyordu. (___)
- d. Mühendis ve nişanlısı, arabayla günlük geziler yapıyorlardı. (___)

e. Çoban, hayatında hiç hikâye okumadı. ()

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yabancılara Türkçe öğretimi alanına katkıda bulunmak ve küçük de olsa bir eksiği gidermek için yapılan bu çalışmada ilk olarak dilin tanımından ve yabancı dil öğrenme gereksiniminden bahsedilmiştir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin ilk eseri Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılan Divanü Lugati't Türk'teki dil öğretim yönteminin başarısından ve bu eserde kullanılan yöntemin başlıca özellikleri sıralanmıştır. Türkçenin öğretilmesi amacıyla yazılmış ikinci bir yapıt olan Codeks Cumanicus'tan bahsedilmiştir. Codeks Cumanicus hem Kıpçak Türklerine ve diğer topluluklara Kıpçak Türkçesinin öğretmek hem de Kıpçaklar arasında Hristiyanlık dinini yaymak amacıyla Latin alfabesi ile yazılmış bir yapıttır.

Yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla yazılan ve yayınlanan diğer yapıtlardan bahsedilmiştir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinin öneminden bahsedilip Türkiye'de bu konuda yapılan pek çok çalışmaya yer verilmiştir.

Üniversitelerde yapılan akademik çalışmaların dışında ayrıca Türkçenin öğretimi odaklı metin sadeleştirme ile ilgili yazılan tezlerden bazılarına örnekler verilmiştir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi konusunda yazılmış kaynaklar Açık'ın 2008'de sunduğu bir bildiriden ve Erdem'in 2009'da ele aldığı kaynakça derlemesinden hareketle çalışmada bahsedilmiştir.

Türkiye'de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi lisansüstü programları bulunan üniversiteler sıralanmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi amacıyla kullanılacak kitapların dışında ayrıca okuma becerisini geliştirmek amacıyla hazırlanmış yardımcı kaynaklardan da bahsedilmiştir.

1982 Ekim ayında Avrupa Konseyi ile Milli Eğitim Bakanlığının ortaklaşa düzenlediği yabancı dil öğretim programları konulu seminerde ele alınan ve benimsenen

yöntemler dilbilgisi çeviri yöntemi, düzvarım yöntemi, kulak dil alışkanlığı yöntemi, bilişsel öğrenme yaklaşımı, iletişimci yaklaşım, seçmeli yöntemdir.

Bu yöntemlerin dışında Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılan diğer yöntemler Lozanov'un telkin yöntemi, Curran'ın grupta dil öğretimi yöntemi, Gattegno'nun sessizlik yöntemi, Asher'in Tüm fiziksel tepki yöntemidir. Çalışmanın bir sonraki bölümünde yabancı dil öğretiminde kullanılan tekniklerden bahsedilmiştir bu teknikler grupta öğretim teknikleri ve bireysel teknikler olarak ikiye ayrılmaktadır grupta öğretim teknikleri gösteri, soru-cevap, drama ve rol yapma, benzetim, ikili ve grup çalışmaları, mikro öğretim, eğitsel oyunlarla öğretim olarak sıralanır. Bireysel öğretim teknikleri ise bireyselleştirilmiş öğretim, programlı öğretim, bilgisayar destekli Öğretim olarak belirlenmiştir.

Yabancı dil öğretmenin kalıcı olması amacıyla görsel ve içsel araçların öneminden bahsedilmiş, Bu araçlar kitaplar, yazı tahtaları, resimler, gerçek eşyalar ve modeller, projektörler ve grafikler, radyo, CDler, podcastler, ses kayıtları, filmler, televizyon ve videolardır.

Yabancı dil öğretilirken nasıl bir sıra izlenmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Buna göre tıpkı ana dilimizi edindiğimiz gibi doğal bir sıra izlenmelidir. Öğrencilerin sırasıyla duyduğunu anlaması, konuşması, okuması ve yazması gerekir.

Okuma becerisine yönelik bu çalışmada yabancı dil öğrenen öğrenci başlığı verilmiş bir metnin konusunu kestirebilir. Okunan metne uygun başlık önerebilir. Okuma parçasında geçen bilinmeyen kelimelerin anlamını bağlamdan çıkarabilir. Okuma metni hakkında genel bilgiye sahip olabilir ve bu metin hakkında ayrıntılı bilgi edinebilir. Okunan metnin ana fikrini ve yardımcı fikirlerini bulabilir. Okunan metinle ilgili bilgileri transfer edebilir ve metnin özetini çıkarabilir.

Okuma sesli okuma ve sessiz okuma olarak ikiye ayrılır. Sesli okuma akıcılığı sağlamak ya da telaffuzu düzeltip geliştirmek amacıyla yapılırken, sessiz okuma ya zevk için ya da bilgi edinmek için açılır.

Yabancı dil öğrenimi sırasında gerçekleştirilen okuma becerisini geliştirmek için metin okuma dışında okuma öncesi, okuma sırasında ve okuma sonrası etkinlikler sınıf içinde uygulanır. Okuma öncesinde başlıkla ilgili sorular sorulabilir, metinde geçen kelimeleri içeren alıştırmalar düzenlenebilir ya da metnin konusuyla ilgili genel konular hakkında konuşma yapılabilir. Okuma sırasında öğrencilerden bilinmeyen kelimelerin

anlamını kestirmeleri, bazı zamirlerin hangi isim yerine kullanıldığını bulmaları, ana fikir ve yardımcı fikirleri araştırmaları beklenebilir. Okuma sonrasında ise öğrencilerden metinle ilgili ayrıntılı soruları cevaplaması, metni kendi cümleleriyle özetlemesi gibi beceriler beklenebilir.

Bu çalışmada yabancı dil öğrenirken okuduğunu anlama etkinliklerinin üç basamağından bahsedilmiştir. Basit düzeyde okuma basamağı olan ilk kısımda bazı sözcükler, yapılar, kısa cümleler incelenir. Amaç, yabancı dildeki konuşma şekillerinin öğretilmesidir. Orta düzeyde okuma basamağında öğrencilere yeni kalıp ifadeler verilir ve öğrencilerden çıkarım yapmaları beklenir. İleri düzey okuma basamağı ise ileri düzey sınıflarda uygulanır. Amaç, bilgi edinmek ya da okuduğunu eleştirmek olabilir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanına katkıda bulunmak amacıyla yapılmış bu çalışmada metin sadeleştirmenin yanı sıra okuma öncesi sorular hazırlanırken, hedef öğrenci grubunun seviyeleri göz önünde bulundurularak kelime dağarcıklarını geliştirmeye yönelik etkinlikler düzenlenmiştir.

Okuma sonrası etkinlikler düzenlenirken soruların metindekinden daha zor sözcükler içermemesine, soruların tartışmasız sadece bir tane doğru cevabı olmasına, soruyu anlayan her öğrencinin soruyu cevaplayabilmesinin gerekliliğine, dil bilgisel sebeplerle yanlış cevapların elenmemesi gerekliliğine, matematik gibi becerilerin test edilmemesine, önemsiz bilginin sınanmamasına ve muğlak yargıların olmamasına dikkat edilmiştir.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin A1-A2 seviyesinde yani dili ilk öğrenmeye başladıklarında ihtiyaç duydukları yardımcı materyal olarak seviyeye ve yaşa uygun okuma metinlerinden oluşan kaynak eksikliği bu çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

Çalışmanın amacı da kaynak eksikliğini gidermeye katkıda bulunmaktır. Bu sebeple Sabahattin Ali'nin tüm hikâyeleri incelenmiş ve üslubun ve kullanılan dilin uygunluğuna göre 'Apartman' ve 'Köpek' isimli seçilmiştir. Bu aşamada hikâyelerin hem Türk kültürünü hem de evrensel kültürü içermesine, dilin mecaz anlamlardan mümkün olduğunca uzak olmasına ve sade bir Türkçe ile yazılmış olmasına, sözcükler ve dil bilgisel yapıların seviyeye uyarlanabilecek düzeyde olmasına, hikâyelerin başlıklarının seviyeye uygun ve merak uyandırıcı nitelikte olmasına dikkat edilmiştir. Seçilen bu hikâyeler Avrupa Dil Portfolyosundaki A1-A2 seviyesi öğrencilerinin kazanımları ve Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni göz önünde bulundurularak sadeleştirilmiştir.

Hikâyedeki cümleler A1-A2 seviyesine uyarlanırken zarf fiil, isim fiil ve sıfat fiiller yüklemeye dönüştürülmüştür. A1-A2 seviyesindeki öğrencilerin kelime dağarcığında olmayan kelimeler yerine eş anlamlı ya da yakın anlamlı bildikleri kelimeler kullanılmış, sadeleştirilmiştir. Örneğin ‘Apartman’ hikâyesinin 6. Cümlesi “*Böyle yüksekte (apartman beş katlı idi) ve yarı yatmış, yarı ayakta durarak yaş tahtalara abanmak ve mütemadiyen başının üst tarafında keser sallamak insana sersemlik, hatta baş dönmesine benzer bir şey veriyordu.*”, “Sersem hissediyor ve başı dönüyordu çünkü apartmanın beşinci katında yaş tahtalara yaslanıyor, sürekli başının üst tarafında keser sallıyordu.” şeklinde fiilimsiler yüklemeye dönüştürülerek; “abanmak” kelimesi “yaslanmak” kelimesi ile, “mütemadiyen” kelimesi “sürekli” kelimesi ile değiştirilerek sadeleştirilmiştir. ‘Köpek’ isimli hikâyeden sadeleştirilen bir diğer cümlenin örneği de şu şekildedir; hikâyenin 58. Cümlesi “*Soldaki tepede ayakta duran ve sürüye nezaret işinin şu anda tek başına kendisinde olduğunu derhal hisseden diğer köpek, birdenbire olduğu yerden fırladı ve havlayarak aşağı atıldı.*”, cümledeki fiilimsiler yüklemeye dönüştürülüp, ‘nezaret’ kelimesi yerine ‘gözetmek’ kelimesi kullanılarak “Diğer köpek soldaki tepede ayakta duruyor ve sürüyü gözetiyordu. Birdenbire fırladı ve havladı. Aşağı koştu.” şeklinde sadeleştirilmiştir.

Öneriler:

- Kısıtlı süre içinde hazırlanan bu çalışma öğrenciler üzerinde ölçülmediğinden verimliliği hakkında bir rapor sunulamamaktadır. Dolayısıyla A1-A2 seviyesindeki öğrencilere uygulanmalıdır.
- Bu çalışma okuma becerisini geliştirmek için bir kaynak olsa da, bu çalışmada da yapıldığı gibi sonraki çalışmalarda dilin bir bütün olduğu unutulmamalı ve diğer becerilere de yer verilmelidir.
- Hem sınıf içi materyal olarak hem de sınıf dışı materyal olarak uygulanabilecek okuma metinleri ve okuma öncesi, sonrası etkinliklerine ses dosyaları eklenerek dinleme becerisine yönelik gelişim sağlanmalıdır.
- Kaynak okuma kitabı olarak kullanılabilmesi düşünüldükçe basım aşamasına gelirse okuma öncesi ve okuma sonrası etkinliklerine cevap anahtarı hazırlanmalıdır.
- Bu ve benzeri çalışmalar yardımcı kaynak olarak kullanılacağı zaman sadece kitap haline getirilmemeli aynı zamanda günümüz teknolojisiyle uyum sağlayacak kolayca erişilebilir bilgisayar ya da telefon uygulamaları şeklinde geliştirilmelidir.

- Bu şekilde dünyada Türkçenin yabancı dil olarak öğrenimi yaygınlaşmalı ve hızlanmalıdır.
- Başlangıç seviyesine yönelik hazırlanan metinlere yönelik okuma öncesi etkinlikleri mümkün olduğunca görsellerle desteklenmeli, kelime alıştırmalarında resimlerle eşleştirme örneklerine yer verilmelidir.
- Çalışmalar hazırlanırken dil-kültür ilişkisi yadsınmamalı, seçilen metinlerin hedef dilin kültür unsurları içermesine dikkat edilmelidir. Ancak buradaki amaç hedef kültürü dayatmak olmamalıdır.

KAYNAKÇA

AÇIK, Fatma (2008). “Türkiye’de Yabancılara Türkçe Öğretilirken Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri”. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu Bildirisi. Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, Lefkoşa.

AKYÜZ, Yahya (1994). *Türk Eğitim Tarihi* (5. Baskı). İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.

ALİ, Sabahattin (2016). *Kağrı, Ses, Esirler* (13. Baskı). Yapı Kredi Yayınları.

ALTUN, Mustafa (2016). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Lisansüstü Programları”

BERNHARDT, Elizabeth B. (1991) “A Psycholinguistic Perspective on Second Language Literacy.”

Bir Fotoğraf Camı Çektiği Çekemediği Fotoğraflarıyla Sabahattin Ali. Yapı Kredi Yayınları (2007).

DEMİREL, Özcan (1990). *Yabancı Dil Öğretimi İlkeler Yöntemler Teknikler*. Ankara: Usem Yayınları.

ERDEM, İlhan (2009). “Yabancılara Türkçe Öğretimiyle İlgili Bir Kaynakça Denemesi.” *Turkish Studies*, 4/3.

FILLMORE, C.J., KAY, P. (1983). “Text Semantic Analysis of Reading Comprehension Tests.” Berkeley: University of California, Institute of Human Learning.

GOODMAN, K.S. (1967) “Reading: A Psycholinguistic Guessing Game. *Journal of the Reading Specialist*”

HENGİRMEN, Mehmet (1993). “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi.” *Dil Dergisi*, S. 10.

Hitit 1-2 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı. (2010). Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER.

KAESTLE, Carl.F., CAMPBELL, Anne, FINN, Jeremy.D., JOHNSON, Silvia.T., & MIKULECKY, Larry.J. (2001). “Adult Literacy and Education in America: Four Studies

Based on the National Adult Literacy Survey.” Washington, DC: National Center For Educational Statistics.

KARAKUŞ, İdris (2006). *Atatürk Dönemi Eğitim Sisteminde Türkçe Öğretimi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KUTLU, Adem (2015). “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ömer Seyfettin’in Kaşığı ve Perili Köşk Adlı Hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması.” Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

MCKENNA, Michael C., ROBINSON, Richard R. (2005) *Teaching Through Text, Reading and Writing in Content Areas*. Allyn&Bacon Publishing Fourth Edition.

NUTTALL, Christine. (1982). *Teaching Reading Skills in a Foreign Language*. London: Heinemann Educational.

PERFETTI, C.A. (1985). *Reading Ability*. New York: Oxford University Press.

RODRIGO, V., (1995) “Does a reading program work in a foreign language classroom?” Paper presented in the Extensive Reading Colloquium at the American Association of Applied Linguistics. Long Beach.

STAHL, S. A. (2004). “Scaly? Audacious? Debris? Salubrious? Vocabulary Learning and the Child with Learnin Disabilities.” Perspectives.

URQUHART, A.H., WEIR, C.J. (1998) *Reading in a Second Language: Process, Product and Practice*. Longman Publishing.

WIDDOWSON, H.G. (1979) *Explorations in Applied Linguistics*. Oxford: Oxford University Press.

İnternet Kaynakları

<https://www.dr.com.tr/Yazar/sabahattin-ali/s=253771> (22.05.2018)

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168045bc7a> (11.06.2018)

<http://www.yabancilaraturkce.com/kitaplar/yardimci-kitaplar/item/309-yabancilar-icin-turkce-hikaye-kitaplari.html> (06.06.2018)

EKLER

Ek 1. Özgün Metin “Apartman”

Apartman

Sivri damın üzerinde, keskin bir koku dağıtan yaş tahtalara keseri vuruyor, bir taraftan da batıya doğru inmeye başlayan güneşi gözlüyordu. Ağustosun sonuna yaklaştıkları için mal sahibi çatının çabuk örtülmesini istemişti. Yağmurlar başlar diye korkuyordu. Bunun için sekiz kişi iki gündür hep çatıda uğraşıyorlardı.

Öğleyin şöyle on dakika dinlenip biraz ekmekle biraz karpuz yemiş, hemen işe başlamıştı. Böyle yüksekte (apartman beş katlı idi) ve yarı yatmış, yarı ayakta durarak yaş tahtalara abanmak ve mütemadiyen başının üst tarafında keser sallamak insana sersemlik, hatta baş dönmesine benzer bir şey veriyordu.

Bir akşam olsa, bir eve gitse, bir arka üstü yatsa ve karısıyla küçük kızına şöyle göğsünü kabarta kabarta bir bağırp çağırırsa!..

Mal sahibi karı apartmanda oturuyordu (orası da kendi malı idi). Onun için burada bağırmak değil, hızlı bile konuşamıyorlardı. Herif bazen pencereyi açıp göbeğini kenara dayayarak saatlerce baktığı ve ara sıra: “Orasını iyi kapat!” yahut: “Lakırdıyı bırakalım.” Diye emirler verdiği için işçilere, o olmadığı zaman da devam eden bir çekingenlik gelmişti. Sessiz sessiz çalışıyorlardı.

Birden bire irkildi. Etrafına bakınırken ilerideki sokak başında küçük bir küfecinin iki kat olmuş geldiğini gördü. İçi, safrası kabarmış gibi, allak bullak oldu. Eliyle yarı çivilenmiş tahtalardan birine yapıştı, aşağıya doğru dikkatle bakmaya başladı.

Küfeye yükletilen eşyanın altında, ayakları sokağın bozuk taşlarına yapılıkmış gibi adımlar atarak ilerlemeye çalışan küçük hamal kendi oğlu idi.

Bir gün iş bulup on gün bulamadığı sıralarda, onu, zaten sebebini anlamadan iş olsun diye gönderdiği mektepten almış, bir daha göndermemişi.

Bir karısı ve bu oğlundan başka iki de kız çocuğu vardı. Ayın en çok on gününde aldığı en çok altmışar kuruşla bunları doyuramıyordu. Küçük oğlan ufaktan çalışmaya başlamalıydı.

Ucuzca bir eski küfe aldıktan sonra onu pazarlara gönderdi ve çocuk gününe göre yirmi yirmi beş kuruşa kadar kazanıp getirmeye başladı. Büyüdükçe belki beş on kuruş daha fazla çıkarabilirdi.

Fakat bu sefer fena yüklemişlerdi. Alnına güneş vurdukça terlerin parıldadığını o buradan görebiliyordu. Çocuğun yanında giden uşak kılıklı bir adam ara sıra ona durup bir şeyler söylüyor, galiba: “Yürüsene be!” filan diyordu.

Yaklaştıkları zaman küfenin içinde neler olduğunu da seçmeye başladı. Bir sürü şişelerin arasında irili ufaklı konserve kutuları vardı, renkli kâğıt kuşaklara sarılmış teneke kutular. Ve sonra şişeler, kısa, tıknaz, fiçı biçiminde, huni biçiminde, dar boğazlı, şiş gerdanlı ve içinde beyaz, yeşil, vişne rengi ve kan rengi sular bulunan birçok şişeler. Çocuk bu ağır yüklerin altında yıkılacak gibi yürüyordu.

Çocuğun yanında yürüyen bu adamı tanıdı: Apartman sahibinin uşağı idi. Herhalde bu akşam karşıda ziyafet olacaktı. Bu içkiler, bu çeşit çeşit balık ve konserve kutuları bunu gösteriyordu.

Küfeci ve uşak karşı apartmanın kapısına geldiler. Çocuk ufacık elleriyle duvara tutunarak bir ayağını merdivene attı. Babası yukarıdan bu ayağının pazılarının nasıl titreye titreye gerildiğini gördü. Fakat çocuk öteki ayağını bir türlü kaldıramıyordu. Yük herhalde çok ağır olacaktı. Uşak canı sıkılmış bir tavırla ve eli arkada seyrediyordu. Çabuk bir hamle daha yaparak o basamağı ve aynı güçlkle öteki basamağı çıktı, kapıdan içeri girdi.

Babası yukarıda adeta nefes bile almayarak bekliyordu. Ustabaşı damın öbür ucundan: “Hey... Durma!” diye bağırdı. Silkinerek, keseri başının üzerindeki tahtalara vurmaya başladı. Fakat akli hep arkada, karşı apartmanda idi. Ara sıra gene durarak dinliyor, fakat kalbinin gümbürtüsünden başka bir şey duymuyordu. Biraz sonra, keser seslerinin arasında, kulağına şangırtıya benzeyen bir ses geldi. Durdu, geriye ve aşağıya doğru eğilerek dinlemeye başladı. Karşı apartmanın içinde kalın bir ses bağııyordu. Fakat söylenen sözleri anlamak mümkün değildi. Ara sıra ince bir vızıldanma kulağına gelir gibi oluyordu. Biraz sonra sesler kapıya yaklaştı.

Kapıdaki adam büsbütün eğilerek bakmaya başladı. Kapıdan, önce oğlu çıktı. Hıçkırma hıçkırma ağlıyor ve bir eliyle küfesini ipinden tutup sürüklüyor, öteki eliyle de sağ dizini ovuşturuyordu. Bu ayağı kan içindeydi.

Arkasından uşak görüldü. Çok kızgındı:

“Haydi bakalım, çek arabanı!” diye çocuğa bağırdı.

Çocuk büsbütün ağlamaya başladı. Bu arada anlaşılmaz bir şeyler söylüyordu. Öteki hızla bağırdı: “Defol ulan! Senin yüzünden ben de laf işittim! Taşıyamayacaktın da ne diye yüklendin...”

Çocuk yine bir şeyler mırıldandı. Uşak:

“Pamuk yükletecek değildik ya!..” dedi.

Çocuk gözlerini silmeye başlayarak:

“O kadar yerler dolaştırdınız, paramı verin hiç olmazsa!” diye yalvardı.

Öteki omuzlarını silkti:

“İki şarap şişesi kırıldı, yüz ellişerden üç lira... Bir de para mı istiyorsun?” diyerek apartmanın köşesindeki ufak kapıdan içeri girdi. Çocuk hala orada duruyor ve uuuf, uuuf... diye ağlıyordu. Ayağından sızan kanlar apartmanın önündeki beyaz parkeleri kırmızıya boyamıştı.

Babası yukarıdan donmuş gibi bakıyor, bir şey söyleyemiyordu. İşe karışır ve çocuğun kendi oğlu olduğu anlaşılırsa mal sahibinin kendisini kovacağını zannediyordu. Öyle ya, “Çocuğu niçin ağlattınız?” yahut, “Çocuğun parasını verin!..” demeye kalksa derhal defedilirdi. İşinden ayrılıp aşağıya da gidemezdi. Zaten bunları bu anda hiç düşünmüyordu. Yalnız aptal gözlerle aşağıya bakıyor ve göğsünü parçalayacakmış gibi çarpan kalbini tutuyordu.

Birden bire karşı pencere açıldı. Apartman sahibinin evvela büyük göbeği, sonra kırmızı başı görüldü. Dışarı uzanmaya çalışarak gürlere gibi bağırdı:

“Hey!.. Zırlamasana pencerenin önünde!.. Defolup gitsene!..”

Uşak hemen girdiği kapıdan fırladı.

Küfesinin üstünde oturarak ve yaralı dizine baka baka ağlayan çocuğu omzundan tutarak kaldırmak istedi.

Çocuk bağıırıyordu:

“Görmüyor musun be!.. Cam kırıkları dolmuş içine... Uuuuf...”

“Haydi git başka yerde ağla!..”

“Beş kuruşumu verin!..”

Penceredeki adam hırsından kıpkırmızı kesilerek bağırdı:

“At şu piçi şuradan be!..”

Uşak, küfeciyi kolundan yakalayıp sürüklemeye başladı. O, küfesini bir eliyle tutuyor ve hiçkırta hiçkırta ağlıyordu. Kalktığı yerde parkeler kıpkırmızı idi ve güneş orasını donuk donuk parlatıyordu.

Çatının üstündeki adam hiç kımıldaman aşağıya bakıyordu. Gözlerinin içi yanıyor ve beyni karıncalanıyordu. Yakası boğazına dar geliyormuş gibi bir hisle elini boynuna götürdü.

Çocuk gitmek istemiyordu. Şimdi para falan istediğinden değil, ayağını acısından olduğu yerde kalıyordu. Gözleri penceredeki adama ilişen uşak çocuğu hızla itti; o, küfesiyle beraber yüzükoyun yuvarlandı. Artık ağladığı bile duyulmuyordu.

Çatıdaki adam gözlerinin büsbütün karardığını ve güneş vurmuş gibi beyninin içinde gürültüler olduğunu hissetti. Çatını kenarına dayanan ayakları titriyordu. Yavaş yavaş dizlerinin gevşemeye ve bükülmeye başladığını fark ederek elleriyle başının üst tarafındaki tahtalara tutunmak istedi. Fakat parmakları da gevşemişti ve hiçbir şeye sıkıca yapışamıyordu. Vücudu yaş tahtaların üzerinde hafif bir gıcırta çıkararak ağır ağır kayd. Çatının kenarına kadar gelip orada bir an takılır gibi olduktan sonra, aşağıya, sokağın ortasına, içi toprak dolu bir çuval gibi boğuk bir ses çıkararak düştü.

Çocuğu kaldırmaya uğraşan uşak onu bırakarak beri tarafa koştu ve penceredeki adam bir şeyden tiksiniyormuş gibi yüzünü buruşturduktan sonra, kanatları hızla vurarak içeri çekildi.

Ayda Bir, Kasım 1935

Ek 2. Özgün Metin “Köpek”

Köpek

Çok sıcak bir yaz günüydü. Vakit ikindiye yaklaştığı ve güneş biraz yana düştüğü halde, bozkırın sarı otlarına en ufak bir kıpırdanma bile yoktu: Her gün bu vakitlerde Koçhisar Gölü taraflarında esmeye başlayan ve göz alabildiğine uzanan ovayı yer yer toz bulutlarına gömen rüzgârdan henüz bir eser görünmüyordu.

Kıvırcık tüylerini, diken midir, ot mudur pek fark edilmeyen bozkır nebatlarını üzerine sererek yan üstü uzanan tiftik keçileri uyku sersemi gözlerini yarı kapalı tutuyorlar ve çapar kirpiklerinin arasından, ufkun şark tarafında hareketsizce bekleyen, avuç içi büyüklüğündeki birkaç beyaz bulutu seyrediyordu.

Birbirinden iri ve alacalı iki çoban köpeği uzakça ve sürüye hâkim birer tepede mevki alarak yatmışlardı. Uyur görünmelerine rağmen ara sıra bir elektrik cereyanı geçmiş gibi kulakları sarsılıp dikiliyor, küçük gözleri bütün sürüyü kısa bir an içinde tarayarak tekrar kapanıyor ve yorgun başları ileri doğru uzanan ayaklarının üzerine yavaşça düşüyordu.

Çoban daha yüksek bir sırtta oturmuş, değneğine dayanarak uyukluyor ve iki üç yüz adım kadar uzaktan geçen Ankara-Konya yolunun üzerinde yan yana uzanan yarımşar metre derinliğindeki tekerlek izlerini gözleriyle ufka kadar takip ediyordu.

Bu izler on çift kadar vardı ve çok derinleşerek ortadaki kısımları otomobillerin altına dokunmaya başlayınca terk ediliyorlar, vazifelerini yanı başlarında birden bire peyda olan yeni arkadaşlarına bırakıyorlardı.

Genç çoban, yan yana ve kıvrıla kıvrıla uzanan bu olukların zamanla ne kadar çoğalabileceğini düşünüyor, içerisi un gibi bir toprakla dolu olan ve rüzgâr esince bir anda yükselerek ufku tozdan bir bulut şeridi halinde birbirine bağlayan bu çukurların bir gün ovayı baştanbaşa kaplayıverdiğini görüyordu. Kendi kendine:

“O zaman ağa keçileri satar herhalde!” dedi. Şimdi bile hayvanlar saatlerce dolaşıyorlar ve bulabildikleri birkaç cılız otu köye dönmeden eritiyorlardı. Baharda dört parmak kadar yükselen yeşil ve seyrek otlar hemen bitiyor ve keçilere şurada burada fırlayan

ve sanki yeşermeden sararıp kuruyan birkaç çalıyı çıtır çıtır kemirmek kalıyordu. Ama onlar bundan şikâyetçi görünmüyorlardı. Bu cılız otlara rağmen, tüyleri uzun ve ipek gibiydi. Gözlerinde geniş bir memnuluk ve gevşeklikten başka hiçbir ifade yoktu.

Çoban bütün ovanın tozlu otomobil yollarıyla kaplanarak keçilere ot kalmaması ihtimalini düşünürken aklına birçok şeyler daha geldi:

“Ağa koyunları satar, beni yolcu ederse, acaba yıllığımi tam verir mi?” dedi. Senede on iki lira alacaktı, ekmele ile katık da ağadandı, fakat iki senedir on para aldığı yoktu. Ağası:

“Parayı n’ideceksin? Bende biriksın, toptan veririm!” diyor, üstü başı perişan ise eski bir pantolonla mintan vererek savıyordu.

“İki seneliğimi birden alsam iyi olur emme!” diye şüpheli bir tavırla başını salladı.

Yaşı daha on sekiz ya var, ya yoktu. Buğday yüzlü, açık kumral saçlı ve kahverengi gözlüdü. Biraz ileri fırlak dişleri ve gözlerinin üzerine çökmüş kaşlarıyla kendisine pek güzel denilemezdi, fakat duruşunda insanın hoşuna giden bir ağırbaşlılık, bir ciddilik vardı.

“Bizim kocakarı olmasa, şehre gider, beş on kuruş yapardım” dedi. Fakat bu da ona pek tatlı bir ihtimal gibi görünmedi. Şehre gidip üç dört sene kaldıktan sonra daha perişan, daha bitkin ve ümitsiz köye dönen birkaç kişiyi hatırladı. Bunlar, orada hamallık, kara amelelikten başka bir iş bulamadıklarını, günde yirmi beş, otuz kuruş kazandıkları zaman kendilerini zengin sandıklarını ve kaldırımlarda gecelerken köyün sıcak samanlıklarını çok aradıklarını anlatıyorlardı.

“Neylemeli?” dedi.

Anası tarlada çalışamaz olduğundan beri, genç çobanın aklında hep böyle şeyler dolaşıyordu. Fakat kendinden evvel aynı şeyi düşünüp deneyenlerin halini gördükçe ümitsizliğe düşüyordu.

Mesela, akrabalarından biri, birkaç sene evvel İzmir’e gidip bir fabrikaya amele yazılmıştı. İlk günlerde vaziyeti kötü değilmiş diye haberler geliyordu, fakat günün birinde tek bacakla köye döndü. Ayağını makineye kaptırmış; eline kırk elli bangonot sıkıştırmışlar, kapı dışarı etmişler. Konya’ya dilenmeye gitti, orada da belediye rahat vermiyormuş. Zavallının hali berbatmış.

Köyde kalıp bir baltaya sap olmak büsbütün imkânsızdı. Az buçuk mahsul verir bir tarla almak için on sene, bir çift öküz sahibi olmak için ise on beş sene çalışması lazımdı ve ondan sonra da hayatın daha tatlı bir şekil alacağı şüpheliydi. Bir tarlası ve bir çift öküzü olanların hali kendininken pek farklı değildi. Bir sene kuraklık olunca onlar da bütün köylü

gibi dağlara ot yemeye gidiyorlar, üstelik öküzlerinin açlıktan öldüğünü veya onda bir fiyata satıldığını görüyorlardı. Kendisi onlara nazaran, hatta daha iyi vaziyette idi, çünkü ağa kıtlık senelerinde de onun ekmeğini ve katığını veriyordu. Belki bir gün parasını da verecekti? Kim bilir?

Gözlerini keçilerin üzerinde dolaştırdı. Sonra sağ tarafındaki sırtta yatan köpeğe doğru:

“Karabaş!” diye bağırdı.

Köpek hemen başını silkerek doğrularak sesin geldiği tarafa baktı, yavaş yavaş bacaklarını gerdi, süratli adımlarla çobanın yanına geldi.

Diğer köpek de olduğu yerde doğrulmuş, başını çobana vermişti. Kendisi çağrılmadığı için acele etmiyor, tüyelerine yapışan tozları ve otları itina ile silkiyordu.

Karabaş, çobanın bir adım kadar önünde durdu. Tüylü kuyruğunu havada ağır ağır sallamaya ve bekleyen gözlerle karşısındakine bakmaya başladı.

Çoban elini uzatarak hayvanı ön bacağından yakaladı, kendine doğru çekti. Üç ayağının üzerinde sekerek yaklaşan köpek, başını delikanlının kucığına koydu ve uzandı. İri vücudu keyfinden sarsılıyor, kuyruğu iki tarafa gidip gelirken yerin küçük çakıllarını yuvarlıyordu.

Çoban ve köpeği hiç ses çıkarmadan birbirlerinin gözüne bakıyorlardı. Ta içlerine, en derin yerlerine kadar anlaştıkları ve birbirlerine en iptidai, en köklü bir sevgiyle bağlı oldukları görünüyordu. Çobanın ileri fırlak beyaz dişlerinin arasından çıkan müsterih bir nefes, hayvanın yüzüne yayılıyor ve onun pembe dili bu nefesi emiyormuş gibi titriyordu.

Soldaki tepede ayakta duran ve sürüye nezaret işinin şu anda tek başına kendisinde olduğunu derhal hisseden diğer köpek, birdenbire olduğu yerden fırladı ve havlayarak aşağı atıldı. Çoban ve kucığında yatan Karabaş, kafalarını o tarafa çevirdiler.

Uzaktan, Ankara yolundan bir toz bulutu yuvarlanıp geliyordu. Yaklaşınca bunun bir otomobil olduğu fark edildi. Şimdi çobanın önünden fırlayan köpek de aşağı inmiş, yolun, daha doğrusu yolların kenarına varmıştı. İkisi de başlarını ileri uzatarak havlıyor ve müthiş bir süratle yaklaşan düşmanı bekliyordu. Aradaki mesafe azalınca ona doğru koştular. Bu esnada keçiler hayret verici bir lakaytlığı muhafaza ediyorlar, uzun ve çok boğumlu boynuzlarında, güneşin artık epeyce aşağıdan gelen ışığını parlatıyorlardı.

Otomobil, daha köpekler yaklaşımadan durdu. Bu, bembeyaz tozların altında da açık mavi boyası belli olan büyük ve kapalı bir araba idi.

Köpekler havlamalarını azalttılar. Çoban, bulunduğu yerden onları çağırdı. İki de ağır ağır ve ara sıra arkalarına bakarak uzaklaştılar.

Otomobilin ön kapısı açıldı ve dışarı siyah saçlı, ince bıyıklı bir genç atladı, eliyle çobana gelmesini işaret etti.

Bu delikanlı tahsilini kolejde ve sonra Amerika'da yapmış bir mühendis idi. Memlekete bir sene evvel dönmüştü. İyi mevkili akrabaların delaletiyle kısa zamanda bilmem hangi bankanın bilmem ne seksiyonu şefiyle alakası olmayan bu vazifeden şikayetçi değildi. Üzeri kristal masasının bir kenarında duran ve içine birtakım riyazi>(*Matematikle ilgili) formüller, işaretler dolduran üç dört kitap; onun bir fen adamı olduğunu ispat eden ebedi şahitler gibi el sürmeden yerlerini muhafaza ediyorlardı ve o, ne olduğunu pek anlayamadığı halde hiç hatasız yaptığı birtakım kırtasiye işlerini birkaç saatte bitirince, zamanını, İngilizce birkaç magazini – belki üçüncü defa – gözden geçirmek suretiyle öldürüyordu.

Altı ay kadar evvel bankanın mühim erkânından birinin kızıyla nişanlandıktan sonra boş zamanlarını daha iyi geçirmenin de mümkün olabileceğini anladı.

O zaman satın aldığı ve nişanlısıyla günlük gezilerini yaptığı otomobili Ankara'da bir tane idi. Bir sokak köşesinden sessizce belirip iri gövdesinde tatlı parıltılar yaparak bir köşede kayboluşuna veya düz bulvarda uçar gibi süzülüşüne, gelen geçen muhakkak bir kere durup bakıyorlardı.

Bugün de Konya'ya, kendisi gibi Amerika'da okumuş bir mühendis arkadaşını ziyarete gidiyordu.

Nişanlısı ve onu yalnızca göndermeyi pek münasip bulmayan kaynanası da beraberdi. Genç kadın bu değişiklikten memnun, mütemadiyen gülümsüyor, anası ise tozdan ve sarsıntıdan harap bir halde somurtuyordu.

Mühendis yere atlayıp çobanı çağırdıktan sonra ayaklarını sallayıp dolaşarak uyuşukluğunu gidermeye çalıştı.

Sırtına gri İskoç kumaşından bir spor elbise ve başına aynı renkte bir kasket giymişti. Golf pantolonunun altında, belki yirmi beş renkli, kareli çoraplar; yuvarlak burunlu ve derisi tüylü, kalın iskarpinler vardı. Hususi otomobili olanlar ve işin lüksünü tam yapmak isteyen herkes gibi onun da iskarpinleri benzin ve makine yağıyla kirlenmiş ve sağ tekinin tabanı gaza basmaktan delinmişti.

İki tarafa da gidip gelirken otomobilin yanında durdu ve kollarını yan kapının açık duran penceresine dayayarak nişanlısına:

“Nereden aklına esti çobanla konuşmak!” dedi.

Genç kız, omuzlarını, kollarını, gözlerini oynatarak:

“Merak ediyorum ayol, ben hiç köylü görmedim ki!” dedi.

Yanında oturan annesi başını çeviremeden:

“Ne münasebet!” dedi. “Ankara’da pazarlarda, yollarda hiç görmedin mi?”

“Aa! Onlar köylü mü, amele... Hem ben böyle çobanları falan görmek isterim. Sonra yavru keçileri de okşayacağım.”

Mühendis:

“Burada yavru keçi yok ki, hepsi kocaman şeyler!” dedi.

Her söz söyleyişinde, her hareketinde, hatta her bakışında muhakkak vücudunun birçok kısımları oynamaya başlayan ve yarısı isteyerek yapılıyorsa, yarısı da sinir bozukluğundan gelen bu cilveli kıpırdayışlarla gülünç bir oyuncağı andıran genç kız infial ile silkindi ve incecik sesiyle:

“Ama, ne olmuş duralım dediysem? Canım öyle istedi işte! Keçilerin yatışı hoşuma gitti.”

Bu sırada çoban yaklaşmış ve köpekler yerlerine dönüp sürüyü gözlerinin himayesi altına almıştı.

Genç mühendis, biraz ileride durup bekleyen çobana:

“Yaklaşsana!” dedi. “Sen nerelisin?”

Çoban eliyle ovanın şimal tarafındaki bir köyü gösterdi:

“Buralıyım!”

“Bu keçiler senin mi?”

“Yok, ağanın!”

“Her gün buraya mı gelir otlatırsın?”

Çoban gözlerini bir an karşısındakinin üzerinde gezdirip bu sorunun ne münasebetle sorulduğunu anlamak istedi ve omuzlarını silkerek:

“Neresi olursa olsun, gideriz; belli olmaz!” diye mırıldandı.

Mühendisin bu neviden daha birçok soruya cevap vermek mecburiyetinde kalan ve:

“Ne üstüne vazife de soruyorsun? Hadi işine gitsene!” diyemediği için büsbütün canı sıkılan çoban, ikide bir de başını çevirip sürüye bakıyor ve ara sıra da otomobilin içine göz kaydırıyordu.

Bu sırada içeridekiler kapıyı açtılar. Genç kız beyaz keten tayyörü ve alçak ökçeli iskarpinleriyle yere atladı. Annesi arkasından ağır ağır iki tarafa tutunarak indi. İhtiyar kadının yüzü büsbütün asıktı. “Ne diye burada vakit geçiriyoruz? Ne manasız çocuklar şunlar!” diye düşünüyordu.

Genç kız, nişanlısının yanına gidip iki elini birbirine kenetleyerek onun omzuna asıldı, sonra dudaklarını öne doğru uzatarak:

“Baksana bana çoban” dedi. “Senin yavuklun var mı?”

Bu kelimeyi birkaç sene evvel okuduğu birkaç hikâyede görmüş bellemişti. Çoban hayretle sordu:

“O da ne ki?”

Kız, mühendise baktı. O izah etti:

“Canım, yavuklun işte... Yani nişanlın. Şöyle bir al yanaklı dilber. Şöyle işte...”

Ve çenesini omzuna dayamış bulunan nişanlısının yanağını sıktı.

Çoban, içi ekşimiş gibi yüzünü buruşturduktan sonra:

“Ne gezer, beyim” dedi. “Karnımızı zor doyuruyoruz.”

“Zengince bir kız bul... Bir ağa kızı falan.”

Çoban cevap vermedi. Gözlerini açmış, hayretle kayınvalide hanıma bakıyordu. Boyalı sarı saçlarının sahte kıvrıntıları altında salkım salkım küpeler sarkan, gözlerinin etrafı mora, yanakları vişneçürüğüne yakın boylarla örtülen ve kat kat gerdanlı ve dallı emprime elbiseli kadın onu birdenbire fevkalade alakadar etmişti. Bakıyor, bakıyor ve gözlerini başka tarafa çeviremiyordu.

Suallerinin birçoğunun cevapsız kaldığını gören ve içini yavaş yavaş “halkla, köyle temas” cazibesi saran, daha doğrusu, çobanın kendinden emin tavrından ve ağırlığından sinirlendiği için, onu sıkıştırmak isteyen mühendis, kendisine hâkim olmaya çalışan bir eda ile, fakat aşikar bir sitemle karşısındakine:

“Ne diye cevap vermiyorsun?” dedi. “Bak biz seninle nasıl alakadar oluyoruz. Sen bizim köylü kardeşimizsin. Biz de sendemiz.”

Çoban alaka ile sordu:

“Kimlerdensiniz?”

Mühendis evvela anlayamadı, sonra:

“Yok canım, öyle değil” dedi. “Biz de senin gibi köylüyüz, aslımız köylüdür. Hepimiz biriz demek istiyorum.”

Çoban gözlerini karşısındaki üç kişinin üzerinde bir müddet gezdirdikten sonra garip bir çekingenlikle:

“Bilemedim beyim!” dedi ve tekrar valide hanımı seyre başladı.

Mühendis artık açık bir iğbirar* ile:

“Nereye bakıyorsun öyle?” dedi.

Hanımefendi arkadan cevap verdi:

“Nereye bakacak, gözlerini yiyecek gibi bana dikmiş duruyor. Vahşi midir, nedir?”

Çobanın gözleri büsbütün büyüdü.

İhtiyar kadının ağzı açılınca meydana bir sürü kauçuk, porselen, altın ve birkaç tane de sarı uzun diş çıkmıştı.

Mühendis elinde olmadan güldü. Çoban başını çevirerek arkasına baktı. Artık bu konuşmadan sıkıldığı anlaşılıyordu. O zaman mühendis, halka hitap etmek ve ona doğru yolu göstermek gibi içtimai bir vazifesi olduğunu hatırlayarak söze başladı:

“Beni dinle, çoban kardeş” dedi. “Siz daha çok gerisiniz. Bak! Biz yerimizden, yurdumuzdan kalkıp sizinle konuşmak, derdinizi dinlemek için buralara geliyoruz; siz gözünüzü, kulağınızı dört açıp istifade edeceğiniz yerde, etrafınıza bakıyorsunuz. Senin ihtiyaçların nedir? Sıkıntıların nedir? Bunları öğrenmek istiyorum, bana bütün kalbini açmalısın. Ben senin kardeşimim. Ha, öyle değil mi?”

Çoban kıpkırmızı olmuştu. Bütün bu sözlerden bir şey anlamıyor, yalnız karşısındakini herhangi bir şekilde gücendirdiğini hissederek üzülyordu.

Mühendis tekrar lafa başladı:

“Ben mühendisim, senin için çalışıyorum; sen köylüsün, benim için çalışıyorsun. Birbirimizle anlaşmazsak olur mu ya?..”

Daha bir şeyler söylemek, uzun uzun anlatmak istiyordu. Sahiden müteessir olmuştu. Bu anda karşısındakiyle anlaşmak ihtiyacını duyuyordu; fakat onun anlayacağı dili pek tayin edemeyişi, hatta alelumum Türkçesinin biraz kıt oluşu, sözlerini yarıda bıraktırıyordu.

Çoban elini birkaç kere kısa ve ret manasına gelmek isteyen işaretler yaptı ve kekeledi:

“Ben bir şey demedim, bey... Kötü bir şey mi yaptım ki, bey?”

Mühendisin karısı birdenbire değişen bu mükâlemeden bir şey anlamamış ve sıkılmaya başlamıştı. Annesiyle bir göz işaretiinden sonra genç erkeğin kolundan çekti ve:

“Hadi cicim, gidelim!..” dedi.

Mühendis birkaç şey daha söylemek için ağzını açtı. Kelime bulamadı. Arabasına atlayarak motörü işletti ve otomobil biraz kıvıldadıktan sonra tozlar içinde hızla ileri atıldı.

Çoban bu kısa an içinde o zamana kadar duymadığı bir teessürle şaşkına dönmüşü. Karışışındakine belli bir haksızlık yaptığını, onu kızdırdığını müphem bir şekilde fark ediyor ve:

“Pek mi yabani durdum ki?” diye düşünüyordu.

Mühendis ise birdenbire müthiş bir hiddete kapılmıştı. Adi bir çobanın karşısında yalvarır gibi sözler söylemiş olmak, ona tahammül edilmez bir izzetinefis yarası gibi görünüyordu. Biraz evvelki sözlerinde ileri sürdüğü kardeşliğe rağmen, çobanla kendisi arasındaki büyük farkı vazıh* olarak görüyor, dışlerinin arasından:

“Adam olmaz bu sersemler!” diye mırıldanıyordu.

Nişanlısının bir çıղlığı ile silkindi ve başını yana çevirince otomobilin iki tarafında havlayıp sıçrayan köpekleri fark etti. Eli hemen arka cebine gitti. Sonra durdu. Düşündü. Farkında olmadan yapmak istediğı bu hareket, ona şimdi en lüzumlu bir şeymiş gibi görünüyordu. Diğer birtakım düşünceler olmasa, bu anda silahını ihtimal çobana karşı bile kullanacaktı. Küçük ve babasından kalma mavzer tabancasını pencerenin yana doğru açılan sürgülü camından uzatarak alacalı köpeğin açık ağzına doğru ateş etti; sonra gaza basarak arabasıyla beraber bir toz bulutunun içine gömüldü.

Karabaş uzun tüyleriyle yolun kenarına yuvarlanmış ve derhal hareketsiz kalmıştı. Diğer köpek, Karabaş’ın yanında, ayaklarını, daha ileri gitmesine mani olmak istiyormuş gibi, ileri uzatmış, bekliyordu. Çoban koşarak oraya geldi. Diz çökerek sevgili arkadaşının başını okşadı. Deminki teessürünün yerini daha hakiki, daha yerinde bir acı almıştı. Gidenlerle hiçbir alakası, hiçbir yakınlığı olmadığını, bilakis onların kendisini en sevdiği bir şeyden ayırdıklarını apaçık görüyor ve yaşaran gözleriyle ölü köpeği okşuyordu.

Öteki köpek de eğilmiş, arkadaşının yüzünü kokluyordu. Şimdi hepsi yerlerinden kalkmış bulunan beyaz, uzun tüylü, masum gözlü tiftik keçileri, ufukta yuvarlanıp giden bir toz kümesine hayretle bakıyorlar ve sırtlarında güneşin kırmızı ışığını oynatarak, ağır ağır ölü köpeğin etrafına toparlanıyorlardı.

Yedigün, 23.6.1937

**Ek 3. Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni Çerçevesinde Hedef Öğrenici Grubunun
Bildiği Varsayılan Dilbilgisi Yapıları**

(Kutlu,2015)

A1 KURU DİLBİLGİSİ KAZANIMLARI	A2 KURU DİLBİLGİSİ KAZANIMLARI
SES OLAYLARI (yumuşama, benzeşme, daralma)	ŞİMDİKİ ZAMAN II (hikâye)
“-DIR” BİLDİRME EKİ	ŞİMDİKİ ZAMAN II (rivayet)
ÇOĞUL EKİ	GEÇMİŞ ZAMAN I (belirsiz –miş) (+/- /?)
SORU EKİ	GEÇMİŞ ZAMAN II (hikâye)
ZAMİRLER (şahıs-işaret-dönüşlülük)	GEÇMİŞ ZAMAN II (rivayet)
İYELİK EKLERİ	GELECEK ZAMAN I (-ecek, -acak)
VAR-YOK CÜMLESİ	GELECEK ZAMAN II (hikâye)
ŞİMDİKİ ZAMAN I (+/-/?)	GELECEK ZAMAN II (rivayet)
HAL EKLERİ	GENİŞ ZAMAN I (-r, -ar, -er)
İSİM TAMLAMALARI	GENİŞ ZAMAN II (hikâye)
BAĞLAÇLAR (ve veya de ile)	GENİŞ ZAMAN II (rivayet)
EDATLAR (den önce/sonra)	EDATLAR (-le, -la)
SIFATLAŞTIRMA (-lı, -sız)	EMİR KİPİ
SIRALAMA (-ıncı, -inci)	BAĞLAÇLAR (ama fakat çünkü bu yüzden)
ÜSTÜNLÜK (en)	İLGİ EKİ (-ki)
GEÇMİŞ ZAMAN I (belirli –di) (+/-/?)	EDATLAR (gibi, kadar)
KARŞILAŞTIRMA (-den daha)	ADLAŞTIRMA (-mak, -mek, -iş)
ZARFLAR (yer-yön)	ZARFLAR (-dıktan sonra, -meden önce)
SIFATLAR (sayı- niteleme)	ZARFLAR (-ken)
PEKİŞTİRME (-dir)	YETERLİLİK (-ebil)

Ek 4. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnine Göre Küresel (Global) Ölçek

(<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices>)

Yetkin Kullanıcı	C2	<p>Duyduğu ve okuduğu her şeyi kolayca anlayabilir.</p> <p>Farklı yazılı ya da sözlü kaynaklardan edindiği bilgiyi özetleyebilir, bu kaynaklara dayalı olarak bir tartışmayı yapılandırabilir, akıcı ve doğal bir anlatım ile sunabilir.</p> <p>Akıcı bir dil kullanarak kendini tam anlamıyla ifade edebilir. Karmaşık durumlarda bile kendini ifade ederken ince anlam farklarından yararlanabilir.</p>
	C1	<p>Farklı yapıya sahip uzun ve karmaşık metinleri anlayabilir ve bu metinlerdeki dolaylı anlatımları ve imaları fark edebilir.</p> <p>Gereksinim duyduğu ifadeleri fazla zorlanmadan bularak kendini doğal ve akıcı bir şekilde ifade edebilir.</p> <p>Dili akademik ve mesleki amaçlar için ve günlük yaşamda esnek ve etkili bir şekilde kullanabilir.</p> <p>Karmaşık konularda, bağlantıların ve ilişkilerin açıkça ortaya konduğu, iyi yapılandırılmış, ayrıntılar içeren metinler yoluyla kendini akıcı bir şekilde ifade edebilir.</p>
Bağımsız Kullanıcı	B2	<p>Soyut ve somut konulara dayalı karmaşık metinlerin ana fikrini anlayabilir, kendi uzmanlık alanı olan konularda teknik tartışmalar yürütebilir</p> <p>Çok zorlanmadan, belli ölçüde doğal ve akıcı bir dil kullanarak anadilde konuşan birisiyle iletişim kurabilir.</p> <p>Farklı konularda, ayrıntılı ve anlaşılır bir şekilde kendini ifade edebilir ve bir konunun olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koyarak kendi bakış açısını yansıtabilir.</p>
	B1	<p>Günlük yaşamda, işte ya da okulda, sık karşılaştığı ve tanıdık olduğu konulara dayalı yazılı ve sözlü ifadeleri ana hatlarıyla anlayabilir.</p> <p>Seyahatlerde, dilin konuşulduğu yerlerde karşılaşılabilecek çoğu durumların üstesinden gelebilir.</p> <p>Kişisel ilgi alanları doğrultusunda ya da bildiği konularda, basit, ancak fikirler arası bağlantıların oluşturulmuş olduğu metinler yoluyla kendini ifade edebilir.</p>

		<p>Yaşadığı olayları ve deneyimlerini aktarabilir; düşlerinden, umutlarından ve isteklerinden söz edebilir, görüşlerini ve planlarını kısaca nedenleriyle ortaya koyabilir.</p>
Temel Kullanıcı	A2	<p>Kişisel, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre ile ilgili konularda çok sık kullanılan temel deyimleri ve cümleleri anlayabilir.</p> <p>Bildiği, alışılmış konularda doğrudan bilgi alışverişinde bulunarak basit düzeyde iletişim kurabilir.</p> <p>Basit bir dil kullanarak kendi özgeçmişini ve yakın çevresi hakkında bilgi verebilir ve anlık gereksinimleri karşılayabilir</p>
	A1	<p>Somut gereksinimlerini karşılayabilmek adına bilinen, günlük ifadeleri ve çok temel deyimleri anlayabilir ve kullanabilir.</p> <p>Kendini ya da başkalarını tanıtabilir, bu bağlamda, nerede oturduğu, kimleri tanıdığı, sahip oldukları ve benzeri temel sorular yoluyla iletişim kurabilir.</p> <p>Konuştuğu kişilerin yavaş ve anlaşılır bir şekilde konuşması ve yardıma hazır olması halinde basit düzeyde iletişim kurabilir.</p>